Sfântul Asterie al Amasiei - Omilii şi Predici (1946)

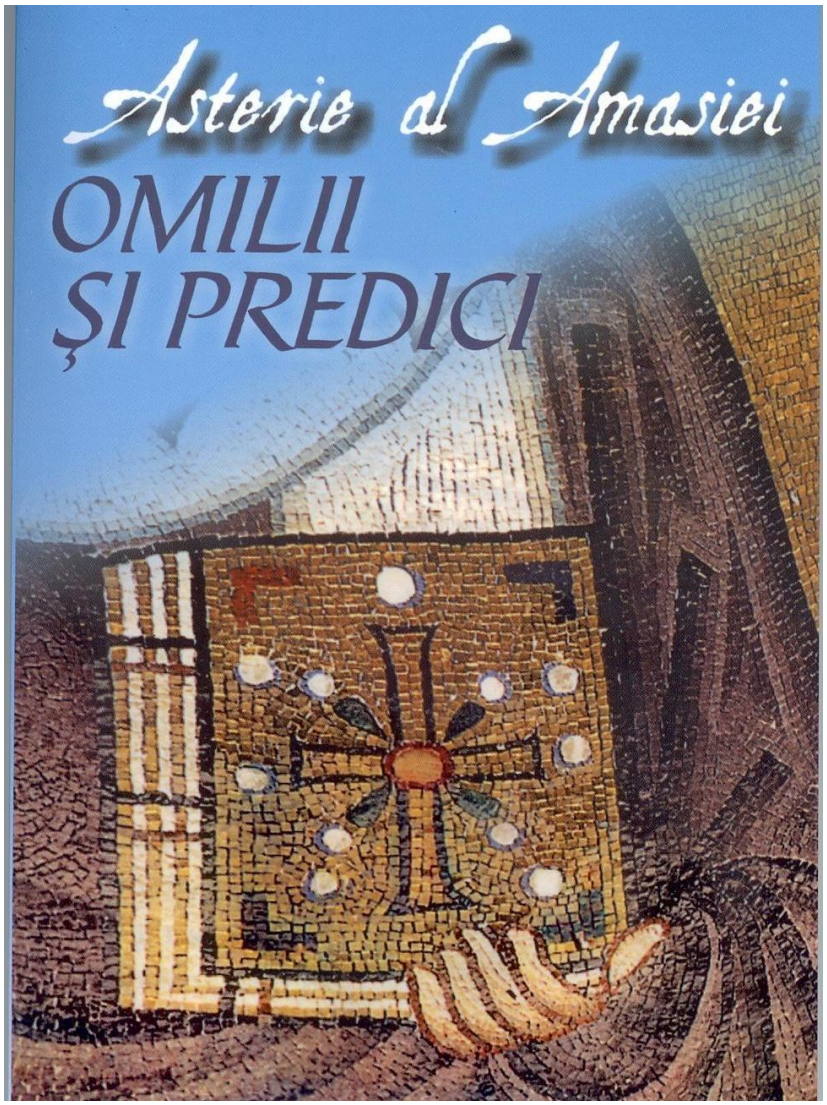

Index

Omilie la pericopa Evangheliei după Luca: Despre bogat şi Lazăr 3
Omilie la pericopa Evangheliei după Luca: Despre economul nedrept..... 12
Omilie împotriva lăcomiei..... 20
Cuvânt împotriva sărbătorii Calendelor..... 30
Predică la textul din Evanghelia după Matei: „Dacă este îngăduit omului să-şi lase femeia pentru orice pricină”..... 35
Predică la profetul Daniil şi la Susana 43
Predica la orbul din naştere..... 48

Cuvânt de laudă la Sfinții verhovnici apostoli Petru şi Pavel..... 54
Cuvânt de laudă la Sfântul mucenic Foca..... 73
Cuvânt de laudă la Sfinții mucenici..... 78
Ecfrasă la mucenicia prea slăvitei muceniţe Eufimia..... 89
Cuvânt de laudă la Sfântul Ştefan cel dintâi mucenic..... 91
Îndemn la pocăință..... 98
Cuvânt la începutul postului 108
Omilie la Duminica Fiului risipitor.....119
Cuvânt la Duminica vameşului şi fariseului 127

Omilie la pericopa Evangheliei după Luca: Despre bogat şi Lazăr

Dumnezeul şi Mântuitorul nostru învaţă oamenii nu numai prin porunci dogmatice şi prin precepte ca să urască viciul şi să iubească virtutea, ci şi prin pilde lămurite dă învăţături precise pentru o bună vieţuire, urcându-ne prin fapte şi prin cuvinte la înţelegerea unei vieţi adevărate şi iubitoare de Dumnezeu.

Tot astfel şi azi. După ce ne-a spus mai înainte, în repetate rânduri, prin gurile profeţilor şi evangheliştilor, ba chiar şi prin propria sa gura, să alungăm din viaţa noastră bogăţia mândră şi semeaţă şi să iubim dragostea de oameni şi sărăcia, unită cu dreptatea, dovedeşte cuvintele sale prin exemple practice şi ne înfăţişează pilda bogatului şi săracului, pentru a întări mai mult sfaturile date pentru săvârşirea faptei bune.

În această pildă Mântuitorul ne arată mai întâi traiul luxos şi desfătat al bogatului şi viaţa chinuită a săracului, iar apoi felul în care şi-a terminat fiecare din ei viaţa. Ne-a pus înainte această pildă pentru ca prin cunoaşterea vieţii altora să ajungem să gândim drept şi adevărat şi să devenim judecătorii propriei noastre vieţi.

"Era un om bogat şi se îmbrăca în porfiră şi în vison" (Luca, XVI, 19). Numai prin două cuvinte, Scriptura îşi bate joc şi râde de risipa fără socoteală şi nemăsurată a celor ce adună în chip rău bogăţii. În adevăr culoarea porfirei este foarte costisitoare şi nefolositoare, iar visonul nu este necesar. Pentru cei care trăiesc aşa cum trebuie şi duc o viaţă simplă, le este propriu şi sunt obişnuiţi să-şi măsoare trebuinţele lor cu necesarul şi să fugă, ca de mama viciului, de murdăria gloriei deşarte şi de o purtare rătăcită.

Dar ca să înţelegem mai bine valoarea celor spuse, să arătăm care este rostul întrebuinţării hainelor, în ce măsură şi până unde se poate întinde această întrebuinţare, ingradindu-o în hotare şi reguli înţelepte.

Ce glăsuieşte legea dreptăţii? Dumnezeu a creat oaia cu piele plină de lână şi cu fire îmbelşugate. Ia oaia, tunde-o, dă lâna la ţesătorie şi fă-ţi din ea manta şi haină, ca să poţi să eviţi asprimea iernei şi vătămarea razelor arzătoare ale verii. Dar dacă ai nevoie în timpul verii de o îmbrăcăminte mai uşoară, ţi-a dat Dumnezeu inul ca să-l foloseşti după bunul plac; ţi-i foarte uşor să-ţi faci din el o haină demnă la înfăţişare, care prin uşurătatea ei te şi îmbracă, dar, în acelaşi timp, te şi răcoreşte. Bucurându-te de aceste daruri, dă mulţumire Ziditorului , nu numai pentru că ne-a creat, dar şi pentru că s-a îngrijit de siguranţa vieţii noastre.

Dar dacă vei lăsa la o parte oaia şi lâna şi pe toate cele necesare pregătite de Creatorul tuturora, îndepărtându-te de ele prin născociri zadarnice şi prin pofte uşuratice, şi vei căuta visonul şi vei aduna firele viermilor din Persia, atunci îţi vei ţese pânză de păianjen. Mai mult; dacă te vei duce apoi la vopsitori şi vei plăti preţuri mari spre a-ţi pescui din mare scoica cu sângele căreia să-ţi vopsească stofa, apoi atunci săvârşeşti o faptă vrednică de un om ce nu cunoaşte margini mândriei sale, de un om ce dă o întrebuinţare falsă averii sale, de un om ce nu ştie unde să-şi verse prisosul bogăţiei sale. Pentru aceasta un astfel de om este biciuit, este socotit de Evanghelie drept un om viciat şi afemeiat, împopoţonându-se cu podoabe de fete nebune.

Alţii iarăşi, după părerea mea, sunt îndrăgostiţi de o vanitate asemănătoare. Merg în săvârşirea viciului încă şi mai departe; nu se opresc la hotarele nebuniei despre care am vorbit mai sus; dimpotrivă născocesc o stofă zadarnică şi nefolositoare, prin combinarea alesăturii şi bătăturii, ţes stofe ce imită picturi având pe ele desenate chipurile tuturor animalelor. Din astfel de stofe îşi fac loruşi, femeilor şi copiilor lor haine înflorite şi împiestritate cu nenumărate figuri. Se joacă prin urmare şi nu lucrează ceva serios. Ajutaţi de o bogăţie nemăsurată fac abuz de viaţă, nu uz (I Corinteni, VII, 31); se împotrivesc leguirilor lui Pavel şi duc luptă împotriva cuvintelor insuflate de Dumnezeu nu prin scris, ci prin fapte. Ceea ce Pavel a interzis prin cuvânt (I Timotei, II, 9-10) aceea aceştia ţin şi o afirmă prin fapte când se arată pe stradă îmbrăcaţi cu astfel de haine par celor cu care întâlnesc ca nişte ziduri pictate. Chiar şi copii se strâng împrejurul lor, zâmbesc unii altora, arătând cu degetul figurile ţesute pe haine; merg după ei şi nu pleacă de lângă ei decât după multe vreme. Pe hainele lor se văd lei şi pantere; urşi, tauri şi câini; munţi şi stânci şi vânători; cu un cuvânt toată arta picturii care imită natura. În adevăr trebuiau să împodobească nu numai zidurile lor şi casele, ci şi tunicele şi hainele!

Bogaţii mai evlavioşi, bărbaţi şi femei, aleg scene din istoria Noului Testament şi le dau ţesătorilor; aleg chiar pe Domnul nostru Hristos împreună cu toţi ucenicii şi minunile lui aşa cum ni le povesteşte Evanghelia. Vei vedea ţesute pe hainele lor: nunta din Cana Galileii şi vasele în care a fost prefăcută apa în vin; pe paraliticul care-şi duce patul pe umeri; pe orbul vindecat cu tină; pe femeia cu scurgere de sânge, care s-a atins de poalele hainei Domnului; pe femeia păcătoasă care a căzut la picioarele lui Iisus; pe Lazăr care s-a întors din mormânt la viaţă. Când fac aceste lucruri socotesc că săvârşesc acte de pietate, căci îmbracă haine ce sunt pe placul lui Dumnezeu. Dacă ar primi sfatul meu i-aş sfătui să vândă hainele acelea şi să cinstească icoanele vii ale lui Dumnezeu. ***Nu-mi picta pe Hristos! - îi este de***

ajuns numai smerenia întrupării, primită de bună voie pentru noi. - Poartă în sufletul tău pe Cuvântul fără de trup, păstrându-1 în chip spiritual în tine.

Să n-ai pe hainele tale pictat pe paralitic, ci cercetează pe bolnavul ce zace în pat! Nu zugrăvi necontenit pe femeia cu scurgere de sânge, ci miluieşte pe văduva necăjită! Nu desena cu grijă pe hainele tale pe femeia păcătoasă, ce a căzut în genunchi la picioarele Domnului, ci zdrobit de propriile tale păcate, varsă lacrimi multe! Nu picta pe Lazăr cel înviat din morţi, ci pregăteşte-ţi o bună apărare când vei învia! Nu picta pe pieptul hainei pe orb, ci mângâie cu binefacerile tale pe cel viu şi lipsit de vedere! Nu zugrăvi coşurile cu fărâmiturile de pâine de la minunea înmulţirii pâinilor, ci hrăneşte pe cei flămânzi! Nu purta pe hainele tale vasele pe care le-a umplut în Cana Galileii, ci adapă pe cel însetat!

Vedeţi la câte lucruri ne este de folos haina luxoasă a bogatului? Dar nu trebuiesc trecute cu vederea nici altele încă. Bogatul nu se mulţumeşte numai cu porfira şi cu visonul, ci adăugă acestora şi un trai îmbelşugat de fiecare zi. Şi una şi alta pornesc de la aceeaşi concepţie: de a se împodobi cu haine ce nu-i sunt de nici un folos şi de a sluji cu patimă pântecelui şi gâtlejului.

Traiul desfătat este potrivnic unei vieţi virtuoase. Traiul desfătat supune pe om desfrâului şi moliciunii, unei dorinţe nemăsurate după plăceri şi unei obişnuinţe de sclav. Traiul desfătat apare la prima înfăţişare drept un singur păcat; cercetat însă şi considerat cu de-amănuntul se vede că este alcătuit din păcate felurite, mari şi cu multe capete. Traiul desfătat n-ar fi cu putinţă dacă n-ar exista mari averi. Este cu neputinţă ca să aduni averi fără să păcătuieşti, afară numai de cazul, foarte rar, ca al lui Iov, ca să ai şi multe bogăţii şi să trăieşti şi drept.

Un om care trăieşte în desfătări are nevoie mai întâi de casă luxoasă, împodobită, ca miresele, cu mozaicuri, pietre preţioase şi aur, potrivită pentru schimbările anotimpurilor anului. Locuinţa de iarnă trebue să fie călduroasă, expusă la soare şi cu faţa spre razele dinspre miazăzi; locuinţa de vară dimpotrivă, trebuie să fie îndreptată cu faţa spre miazănoapte, pentru ca s-o adie boarea vântului de la nord, care este slabă, şi rece în acelaşi timp. Pe lângă acestea mai trebuiesc stofe care să îmbrace treptele, păturile, divanurile şi uşile. Căci, într-adevăr, bogaţii îmbracă cu grijă pe toate cele neînsufleţite, în timp ce săracii sunt dezbrăcaţi fără milă. Adaugă la acestea şi socoteşte vasele de argint şi de aur, preţul nemaipomenit de mare al fasanilor, al vinului de Fenicia, pe care viile Tirului îl produc din belşug bogaţilor, şi toate celelalte articole de lux şi de desfătare pe care ar putea să le înşire precis numai cei ce fac uz de ele.

Traiul desfătat înmulţeşte din zi în zi tot mai mult nefolositorul: se merge până acolo că pun în mâncări aromate aduse tocmai din India, aşa că vânzătorii de aromate slujesc mai mult bucătarilor decât doctorilor.

Cu acest prilej gândeşte-te la mulţimea personalului de servit la masă: chelneri, paharnici, intendenţi, muzicanţi care merg în fruntea lor, cântăreţe, dansatoare, flautist, clovni, linguşitori, paraziţi şi tot ce satisface vanitatea omenească. Ca să-şi procure bogaţii aceste distracţii, câţi săraci nu sunt nedreptăţiţi, câţi orfani nu sunt loviţi cu pumnii peste faţă, câte văduve nu plâng, câţi oameni sfâşiaţi de greutăţi nu iau drumul spânzurătorii ! Sufletul unor astfel de bogaţi, ca şi cum ar fi gustat din apa uitării, uită dintr-odată de el însuşi, cine este, cu cine este unit; uită că se va desface odată din această unire şi că va locui iarăşi împreună cu trupul ce va fi din nou creat. Când va veni timpul hotărât şi porunca de neînlăturat de a se despărţi sufletul de tovărăşia trupului, atunci ne va veni în minte gândul de cele ce am făcut în viaţă, dar atunci pocăinţa nu ne va fi de nici un folos, căci a venit prea târziu. Atunci este folositoare pocăinţa când are putere pocăitul să se îndrepte; dar când a dispărut putinţa de îndreptare, nefolositoare este supărarea şi zadarnică pocăinţa.

"Era un sărac cu numele Lazăr."(Luca, XVI, 20) Scriptura nu ne descrie un sărac obişnuit, lipsit de avere şi de cele necesare vieţii ci un sărac cuprins de o boală grea, cu trupul sfârtecat de bube, fără casă, fără masă, de nevindecat, aruncat la uşa bogatului. Scriptura istoriseşte cu multă grijă în această pildă tragica nenorocire a săracului ca să înfiereze cu atât mai mult învârtoşarea inimii bogatului nemilostiv. Într-adevăr omul care nu simte milă şi compătimire în faţa foamei şi a boalei, este o fiară necuvântătoare, în chip rău înfăţişat cu figură de om, care-şi neagă firea omenească prin faptele sale.

Mai mult încă este mai lipsită de milă chiar decât animalele. Dacă este tăiat un porc, ceilalţi porci sunt cuprinşi de durere şi grohăesc cu jale la vederea sângelui de curând vărsat. Când este ucis un taur, boii se strâng în jurul lui şi prin mugete pline de durere îşi arată jalea lor. Dacă un cocor a căzut în laţul vânătorilor, cârduri de cocori zboară de jur împrejurul celui prins, umplând văzduhul de strigăte pline de durere în căutarea tovarăşului şi a celui ce este de acelaşi neam cu ei.

Omul, însă, fiinţă înzestrată cu raţiune şi împodobită cu blândeţe, instruit cu bunătate după asemănarea cu Dumnezeu, se gândeşte atât de puţin la cei de acelaşi fel cu el căzuţi în nenorociri!

Aşadar săracul eel cuprins de multe dureri şi necârtitor zăcea înaintea uşii bogatului. N-avea picioare - căci dacă avea ar fi fugit departe de acel bogat crud şi

mândru, şi şi-ar fi ales alt loc în locul acelei porţi omorâtoare de străini şi închisă săracilor - era de mâini lipsit şi n-avea palme ca să le întindă la cerşit; organele vocale îi erau sigilate; aşa că scotea din piept un sunet răguşit şi ascuţit; într-un cuvânt, toate mădularele lui îi erau mutilate; din pricina unei grele boale, o rămăşiţă de om; exemplu plin de milă al slăbiciunii omeneşti.

Cu toate acestea nici chiar şirul acesta atât de lung de nenorociri nu l-a înduplecat pe bogatul îngâmfat să cerceteze pe sărac. Trecea pe lângă sărmanul om ca pe lângă o piatră, săvârşind un păcat cu neputinţă de iertat. N-ar fi putut, în faţa unei învinuiri, să aducă acele scuze obişnuite şi uşor de inventat: «Nu 1-am cunoscut! Nu 1-am ştiut! N-am văzut pe săracul ce-mi cerea ajutor!», căci săracul zăcea înaintea uşii sale, îl vedea şi când ieşea şi când intra în casă, pentru ca să fie de neînlăturat osânda îngâmfatului bogat. Şi râvnea sărmanul chiar fărâmiturile de la masa bogatului, dar nici pe acestea nu le avea. Unul nu mai putea de belşug şi de bine, celălalt se topea de sărăcie.

Bun şi drept lucru ar fi să-i dăm acestui om împietrit la inimă de dascăl pe acea femeie hananiancă, care a spus acele cuvinte scrise în Sfânta Evanghelie: «O, crudule şi îngâmfatule bogat! Şi câinii mănâncă din fărâmiturile ce cad de la masa stăpânilor!» (Matei, XV, 27) Tu, însă, n-ai învrednicit pe fratele tău, pe cel de aceeaşi fire cu tine, nici cu aceste daruri! Dimpotrivă, câinii sunt hrăniţi cu multă grijă, mai cu seamă cei care păzesc casa; nu mai vorbesc de câinii de vânătoare, ce au acoperiş şi paturi şi îngrijitori căutaţi cu deosebită grijă.

Dar omul, icoana lui Dumnezeu, este aruncată jos, dispreţuită şi călcată în picioare, omul, pe care Creatorul şi arhitectul universului, 1-a plăsmuit cu propria sa mână, dacă mai socoteşti vrednică de crezare istoria lui Moise despre facerea omului.

Dacă s-ar fi oprit aici povestirea despre săracul Lazăr şi dacă aşa ar fi natura lucrurilor încât viaţa noastră să fie definite numai prin anomaliile vieţii, aş da drumul la mari strigăte însoţite de plânsete, că noi, care am fost creaţi să ne bucurăm cu toţii de aceeaşi cinste, trăim pe lume în o atât de mare inegalitate. Într-adevăr este bine să auzim sfârşitul povestirii despre săracul Lazăr.

Tu, săracule, care ai suspinat auzind cele spuse până acum, bucură-te de cele ce vei auzi, aflând fericita desfătare a tovarăşului tău de sărăcie. Vei afla despre tribunalul drept al dreptului Judecător, când cel care s-a desfătat va afla, iar cel care a suferit se va bucura. Fiecare din cei doi va primi plata după merit.

«S-a întâmplat că a murit săracul şi a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam» (Luca, XVI, 22) . Vezi care sunt slujitorii omului drept şi sărac, cei care slujesc la mutarea lui din această viaţă! Îngerii îl însoţeau, se uitau la el cu blândeţe şi linişte şi prin felul în care se purtau cu el arătau mai dinainte îngrijirea şi odihna ce-1 aştepta. După, ce a fost mutat din această viaţă a fost pus în sânul lui Avraam.

Sânul lui Avraam dă prilej de discuţie celor care cercetează cu plăcere adâncurile Scripturilor. Dacă fiecare drept răposat este dus în acelaşi loc, atunci sânul ar trebui să fie mare şi întins nespus de mult pentru a cuprinde toată mulţimea drepţilor. Dar dacă acest lucru este cu neputinţă, deoarece sânul cu greu poate să cuprindă un bărbat, ci cel mult doi prunci, trebuie să acceptăm o interpretare mistică, care ne duce de la imaginea sânului sensibil la un concept spiritual.

Ce sens au deci aceste cuvinte? Avraam, spune Scriptura, primeşte pe cei care au trăit o viaţă bună. Spune-mi, dumnezeiescule Luca - căci mă adresez ţie ca şi cum ai fi în faţă şi te-aş vedea - spune-mi pentru ce, odată ce sunt mulţi drepţi şi mai vechi decât Avraam ai lipsit de această cinste pe cei care au trăit înaintea lui, ai trecut sub tăcere pe Enoh, Noe sau pe altul care a dus o viaţă asemănătoare lor ? Dar te înţeleg pe deplin şi ceea ce gândesc nu-i departe de intenţia ta. Avraam a fost un slujitor al lui Hristos şi spre deosebire de ceilalţi oameni a primit pe Hristos arătat pe pământ; în cortul acestui bătrân ne-a fost făcut cunoscut din destul misterul Sfintei Treimi, când a găzduit pe cei trei îngeri ca drumeţi (Facere, XVIII, 1-3); şi în general din multe indicaţiuni tainice acest om a fost apropiat de Dumnezeu, care în vremurile din urmă s-a îmbrăcat cu trup şi prin ajutorul acestui înveliş omenesc a trăit în chip real printre oameni.

Din pricina asta Scriptura spune că sânul lui este ca un liman liniştit şi un loc de odihnă nebătut de valuri pentru drepţi. Căci în Hristos este mântuirea noastră a tuturora şi aşteptarea veacului ce va să fie în Hristos, care a odrăslit, în ordinea omenească a naşterii, din trupul lui Avraam. Şi mi se pare că cinstea dată acestui bătrân se referă la Hristos, adevăratul Judecător şi răsplătitor al virtuţii, care cheamă cu un glas dulce pe drepţi, spunându-le: "Veniţi, binecuvântaţii Părintelui meu, de moşteniţi Împărăţia care este gătită vouă» (Matei, XXV, 34).

"S-a întâmplat că a murit săracul". Cuvântul "sărac" are două sensuri:

- ✓ *unul indică lipsa celor necesare, iar*
- ✓ *altul modestia şi smerenia felului de a fi.*

Să nu-şi închipuie cel care n-are avere, cel lipsit de argint, cel îmbrăcat cu o haină vrednică de milă că poate avea dreptul la lauda virtuţii, nici să socotească cumva că

îi este de ajuns sărăcia ca să se mântuie. Nu-i lăudat cel sărac de nevoie, ci-i admirat cel care de bună voie îşi moderează felul său de viaţă. În general pentru cei săraci, care duc o viaţă rea şi de neîndreptat sărăcia de nevoie ajunge prilej de multe fapte rele.

Pe vremea când mă duceam la tribunal vedeam pe hoţi, pe negustorii de sclavi, ba şi pe pungaşi şi pe furi şi chiar pe ucigaşi, pe toţi îi vedeam săraci, necunoscuţi fără casă, fără masă. De aici este evident că Scriptura fericeşte pe săracul acela care suportă necazurile cu un suflet de filosof, care rabdă cu bărbăţie toate întâmplările neprevăzute ale vieţii, care nu săvârşeşte vreun rău spre a pocura trupului voluptăţi şi desfătări.

Pe un astfel de sărac îl descrie mai precis Domnul în cea dintâi fericire, când zice: «Fericiţi cei săraci cu duhul».(Matei V, 3) Nu orice sărac este drept, ci acela care a fost ca Lazăr; nici orice bogat este osândit, ci numai acela care trăieşte cu acelaşi fel de a gândi şi a lucra ca şi contemporanul lui Lazăr.

Iar martor evident despre aceasta este însăşi experienţa vieţii. Cine a fost bogat decât dumnezeiescul Iov? Cu toate acestea, bogăţia nemărginită nici nu 1-a înstrăinat pe Iov de virtute, nici n-a exilat, ca să spunem pe scurt, virtutea. Cine a fost mai sărac decât Iuda Iscarioteanul? La nimic nu i-a folosit sărăcia la mântuire. Cu toate că a trăit împreună cu cei unsprezece săraci şi filosofi şi chiar cu Domnul, care de bună voie a sărăcit pentru noi (II Corinteni, VIII, 9), totuşi prin voinţa lui cea rea a fost cuprins de iubirea de arginţi, iar prin ea a uneltit trădarea.

Este demn de analizat cu pricepere şi înmormântarea celor doi morţi. Săracul, când a murit a avut ca însoţitori şi slujitori pe îngeri care 1-au dus cu bună nădejde la locul odihnei.

“Bogatul, spune Scriptura, când a murit a fost îngropat.” (Luca, XVI, 22) Cel mai bun lucru este de a întrebuinţa expresia Scripturii: “a fost îngropat” îndeajuns de puternică spre a indica sfârşitul necinstit al bogatului. Când păcătosul moare este în realitate îngropat, pentru că trupul şi sufletul îi este pământesc. Vrednicia naturală a sufletului fiind trasă în jos spre materie prin simpatia ce o are faţă de trup, nu mai lasă vieţii sale nici o amintire folositoare, este acoperit de o uitare lipsită de cinste şi moare la fel cu animalele ce pasc iarba. Trupul îl ia mormântul, iar iadul sufletul. Două închisori întunecoase, care-şi împart între ele pedeapsa păcătosului.

Cine oare nu va ţinea de rău pe nefericit din pricina lipsei lui de judecată? Când era pe pământ era orgolios, semeţ, dispreţuitor faţă de contemporani, ba încă numea

pe cei cu care avea legături furnici şi viermi, sfâşiat de gândul deşert al unei glorii de puţină durată. Dar când a fost despărţit de viaţă, când ca un rob biciuit a fost lipsit de averile altora, peste care din pricina nebuniei sale se socotea stăpân, când este coborât spre o umilire opusă îngâmfării, dă drumul la plânsete ca o babă plângăreaţă şi cheamă cu cuvinte multe şi nefolositoare pe patriarh zicând: «Părinte Avrame, ai milă de mine şi trimite pe Lazăr ca să-şi ude vârful degetului lui în apă ca să-mi răcorească limba mea, că rău mă chinui în focul acesta» (Luca, XVI, 24). Cerea milă el care nu miluia când era în puterea lui să facă bine; cerea să-i fie trimis Lazăr ca ajutor împotriva focului; se ruga să sugă degetul leprosului udat cu puţină apă.Aşa sunt nebuniile celor ce iubesc trupul! Aşa e sfârşitul iubitorilor de bogaţii şi de plăceri! Se cuvine ca cel ce este înţelept şi se gândeşte la viitor, să considere pilda aceasta ca o doctorie profilactică împotriva boalei şi să evite de a face experienţa unor asemenea rele, punând în practică rnila şi dragostea de oameni, drept condiţii ale vieţii viitoare.

Scriptura ne-a dat învăţăturile sale în chip dramatic prin persoane precis alese, pentru ca prin exemple vii şi directe să ne înveţe conduita unei vieţuiri bune, spre a nu dispreţui poruncile Scripturii, care nu se mărginesc să ne înfricoşeze numai prin cuvinte, ci transformă ameninţarea în pedeapsă.

Cunosc mulţi oameni care ademeniţi de astfel de gânduri se dăruiesc pe ei înşişi puterii fără de frâu de a păcătui. Cu totul dimpotrivă suntem învăţaţi prin parabola de azi a Scripturii, că nici o iertare nu uşurează pedeapsa judecăţii de dincolo, şi nici o milostenie nu micşorează osânda dată, dacă trebuie să demonstrăm învăţătura creştină prin cuvintele patriarhului.

Cu toate că Avraam a fost rugat mult de bogat, cu toate că a auzit nenumăratele sale cuvinte ce cereau îndurare, totuşi n-a fost mişcat de plânsete şi nici n-a liberat de chin pe cel biciuit rău. Dimpotrivă a întărit prin cuvintele sale aspre dreapta judecată spunând: “ Dumnezeu a dat după vrednicie fiecăruia partea sa; ţie, care în timpul vieţii te-ai desfătat în dauna nenorocirilor altora, ţi s-a dat suferinţele de acum drept pedeapsă a păcatului tău; celuilalt, care dincolo a fost chinuit, care a pătimit şi a suferit cu amar viaţa în trup, i s-a rânduit aici o stare dulce şi veselă. În afară de asta, continuă Avraam, este mare prăpastie, care împiedică trecerea unora la alţii şi desparte pe cei osândiţi de cei slăviţi (Luca, XVI, 26) pentru ca şi unii şi alţii să trăiască deosebiţi, şi să guste neamestecaţi binele şi răul”.

Sunt de părere că această parabolă indică şi o interpretare mistică. Într-adevăr nu înţelegem că ar fi acolo un şanţ pe care 1-ar fi săpat îngerii ca un fel de spaţiu care se lasă, între duşmani pe câmpul de luptă.

Evanghelistul Luca a întrebuinţat imaginea prăpastiei pentru a ne descrie despărţirea prin care sunt separaţi cei ce au trăit virtuos de cei ce au trăit în alt chip. Această interpretare ne-o confirmă şi Isaia, care grăieşte aşa: "Nu are oare putere mâna Domnului să mântuie? Sau s-a îngreunat urechea lui de a auzi? Dar păcatele noastre s-au pus între noi şi Dumnezeu" (Isaia, LIX, 1-2).

Omilie la pericopa Evangheliei după Luca: Despre economul nedrept

Vă spuneam adeseori pe când vorbeam cu voi că dacă o idee greşită şi falsă pune stăpânire pe oameni, înmulţeşte păcatele şi micşorează faptele cele bune, pe care fiecare din noi suntem datori să le săvârşim în viaţa noastră.

Una din aceste idei greşite şi false este şi aceea de a socoti că toate averile ce le avem la dispoziţie în cursul vieţii noastre, le avem ca domni şi stăpâni. Din pricina avcestei concepţii greşite, pornim lupte groaznice, ne batem, ne judecăm pentru averi şi ne lipim de ele nespus de mult, ca nişte bunuri extraordinare. Dar adevărul nu stă aşa, ci cu totul dimpotrivă. Căci nu sunt ale noastre toate câte le-am primit şi nici nu locuim ca domni şi stăpâni în viaţa aceasta, ca în casa noastră, ci ca nişte venetici, ca nişte străini, ca nişte emigraţi; suntem duşi unde nu voim şi când nu ne aşteptăm.

Suntem lipsiţi de toate averile noastre când găseşte cu cale Stăpânul zidirii. De aceea şi viaţa aceasta pământească este ceva schimbător. Cel slăvit astăzi este mâine vrednic de milă, de plâns şi de ajutor; cel care acum este bogat şi fericit cu bogăţia lui, după puţin timp este sărac, neavând în casa lui nici pâinea cu care să-şi ţină zilele. Prin aceasta mai cu seamă Dumnezeul nostru depăşeşte pe muritori, că este totdeauna acelaşi, este mereu în aceaşi stare şi nu i se poate lua nici viaţa, nici slava, nici puterea.

Cum am ajuns la acest început de predică va fi cunoscut îndată celor pricepuţi şi versaţi în textul Scripturii.

Tocmai s-a citit parabola istorisită de Luca. În ea evanghelistul Luca ne descrie pe economul unor averi străine, strâmtorat şi amărât, pentru că fiind om pătimaş şi foarte cheltuitor a auzit de la stăpânul averilor şi moşiilor: “Dă socoteală de administrarea ta (Luca, XVI, 2) şi pleacă! Nu mai pot răbda să te văd desfătându-te de averile mele ca şi cum ar fi ale tale.”

Parabola aceasta nu-i o întâmplare reală, ci o plăsmuire, care prin cuvinte acoperite ne dă o învăţătură morală. Prin urmare să cunoască fiecare că este administratorul unor averi străine! Aruncă din sufletul tău semeţia că eşti stăpânul averii ce o ai, îmbracă haină smerită şi evlavioasă a unui administrator plin de răspundere şi în fiece clipă aşteaptă pe stăpânul tău, alcătuindu-ţi cu frică darea de seamă. Eşti trecător, care ai luat îngăduială să te foloseşti în trecere de averi pentru puţină vreme. Dacă tot mai pui la îndoială aceste lucruri atât de cunoscute, învaţă-te din cele ce se întâmplă în viaţă şi instruieşte-te de experienţă, dascălul cel nemincinos.

Eşti stăpânul unei ţarine , pe care o stăpâneşti fie că ai moştenit-o de la părinţi, fie că ai cumpărat-o, gândeşte-te şi numără cu mintea, dacă poţi pe cei care au stăpânit-o înaintea ta; gândeşte-te apoi la timpul ce va veni şi imaginează-ţi câţi o vor stăpâni după tine. Spune-mi cine-i stăpânul ei? Cui aparţine prin excelenţă? Cei care au avut-o? Celor care o au? Sau celor care o vor avea? Dacă printr-o minune a-ar strânge toţi care au stăpânit-o, ar fi mai mulţi decât firimiturile de pământ.

Un alt exemplu. ***Dacă vrei să vezi precis cu ce se aseamănă viaţa noastră, închipuie-ţi că pe timp de vară eşti în călătorie şi vezi un copac umbros, înalt şi larg, în stare să acopere o casă cu umbra lui. Încântat te duci sub el şi rămâi acolo cât ai nevoie. Dar pentru că trebuie să pleci mai departe ca să ajungi acolo unde vrei, a venit în locul tău alt drumeţ. Tu ţi-ai luat bagajul, iar celălalt şi l-a pus pe al său şi a primit din belşug tot ce-ai avut mai înainte: iarba, focul, umbra copacului, apa care curge pe alăturea. Unul a început să se odihnească, iar tu să călătoreşti. S-a odihnit şi acela, apoi a plecat. Un singur copac, într-o singură zi, a ajuns adăpost la cel puţin zece străini şi ceea ce a fost a tuturora, este a unui singur Stăpân real.*** Tot aşa şi cu avuţiile din viaţa aceasta, încântă şi hrănesc pe mulţi, dar stăpânirea aparţine numai lui Dumnezeu, care are viaţă nemuritoare şi nepieritoare.

Ai văzut un hotel, în care negreşit ai găzduit în călătoriile tale. Te-ai folosit de multe lucruri de acolo, dar n-ai păstrat nimic: pat, masă, ceaşcă, farfurie şi alte diferite obiecte. Nu te-ai folosit de ele deplin şi a venit un altul obosit de drum, plin de praf, te-ai silit să le laşi şi te-a dat afară din hotel, cerând lucrurile străine ca şi cum ar fi fost ale lui.

Aşa este viaţa noastră, fraţilor, dacă nu cumva mai trecătoare decât am spus. Mă mir de cei ce spun: “Ţarina mea” şi “Casa mea”, pentru că îşi împropiază, printr-o concepţie zadarnică, ceea ce nu le aparţine şi iau drept ale lor averi străine.

Căci după cum nici un actor nu are o proprietate exclusivă asupra măştilor de teatru, ci şi le pun toţi actorii, tot astfel şi oamenii schimbă unii după alţii pământul şi averile pământului, ca hainele. Spune-mi, te rog, este ceva mai puternic ca puterea împărătească? Cu toate acestea cercetează palatele împărăteşti, caută hlamidele împărăteşti şi vei găsi multe hlamide ce-au îmbrăcat trupurile multor împăraţi. La fel şi cu covoarele, cu agrafele, cu centurile; toate sunt o moştenire nestatornică, toate sunt pentru o întrebuinţare comună, care trec de la cei ce au plecat la cei ce au rămas. Cât de măreţ este baldachinul guvernaţilor, trăsura de argint, bastonul de aur! Totuşi aceste obiecte nu posedă totdeauna pe guvernator şi nici totdeauna pe aceaşi persoană, decât pe fiecare pentru puţin timp. După cum

năsăliile poartă mereu alte trupuri, tot astfel şi simboalele puterii schimbă pe cei care se folosesc de ele. Din această pricină şi apostolul ne strigă în repetate rânduri spre a ne învăţa această concepţie: " Chipul acestei lumi trece" (I Corinteni, VII, 31) şi "Ca neavând nimic şi având totul" (II Corinteni, VI, 10) şi "Cei care se folosesc, ca şi cum nu s-ar folosi" (I Corinteni, VII, 31). Toate aceste cuvinte ţintesc spre un singur scop, anume că se cuvine să trăim ca nişte creaturi de o zi, aşteptând semnalul ieşirii din viaţă.

Şi ca să cunoşti precis că eşti supus sub legi şi hotărâri dumnezeieşti, cărora trebuie să te conformezi, uită-te mai întâi la tine însuţi şi înţelege că trupul tău şi sufletul tău este în întregime supus poruncilor virtuţii şi nu eşti nici chiar stăpânul tău propriu, ci trebuie să-ţi chiverniseşti vorba, fapta şi toată mişcarea vieţii tale. Ai luat de la Ziditor un trup, alcătuit din multe părţi, condus de cele cinci simţuri pentru nevoile vieţii tale. Nici acestea nu sunt libere şi independente, ci fiecare simţ este supus legilor.

- ✓ *Cel dintâi care ascultă este ochiul.*

Uită-te la natură şi priveşte ceea ce este frumos de văzut: soarele, care luminează toată lumea; luna, care umple de lumină tristeţea şi întunecimea nopţii; celelalte stele, care nu ne dau lumina mult imp, nici îndestulător pentru noi, ci ne trimit nouă numai frumuseţea pe care au primit-o. Priveşte pământul, plin cu plante şi ierburi de toate felurile; marea întinsă ca un şes neted, când este liniştită.

Întrebuinţează-ţi vederea în astfel de lucruri şi altele asemenea acestora; pe celelalte privelişti, câte prin privire aduc vătămare sufletului, evită-le şi treci pe lângă ele şi pune-ţi peste ochi înveliş ca să nu le vezi. Este mai bine să-ţi fie întunecat simţul vederii, când ea îţi dă prilej să priveşti faptele întunericului. Pentru aceea ieri ne-a spus Domnul prin evanghelistul Matei: " Tot cel care priveşte la o femeie pentru a o pofti, a şi făcut desfrânare în inima lui" (Matei, V, 28). E mai bine ca să-l scoţi atunci când vede lucruri rele şi păgubitoare (Matei, XVIII, 8).

- ✓ *Şi auzul are porunci care-l opresc de a auzi tot ce este rău.*

Căci şi auzul, când aude ceva bun, trebuie să fie deschis ca prin ajutorul lui simţirea să trimită în suflet cuvintele cele folositoare. Dar dacă vreun tovarăş al viciului, un ciumat sau un desfrânat se apropie de ureche, cu intenţia de a băga în suflet tina păcatului, trebuie să fugi de el ca de un animal veninos.

- ✓ *Să fie înţelepţită şi limba împreună cu gura; să vorbească cele drepte; să se stăpânească de la cel eoprite, de la injurii, calomnii, acuzare pe nedrept, bârfeala împotriva aproapelui, hulă împotriva lui Dumnezeu.*

Să rostească numai ce este bun, evlavios şi conlucrător spre fapte bune. Orice om să spună cuvintele psalmistului: "Spus-am: voi păzi căile mele ca să nu păcătuiesc cu limba mea" (Psalmi, XXXVIII,1) şi " cu limbile lor vicleneau" (Psalmi, V, 9) şi "Pentru ce te lauzi cu răutatea, tu care eşti puternic în săvârşirea fărădelegii? Toată ziua limba ta gândea nedreptate; ca un biciu ascuţit ai făcut viclenie"(Psalmi, LI, 1).

- ✓ *Gura să guste cele ce-i folosesc.*
- ✓ *Să fie înţelepţit şi nasul; să nu respire necontenit mirosuri plăcute, nici să nu-şi dea pe cap cu parfumuri scumpe şi bine mirositoare. Şi Isaia acuză puternic pe cei care fac astfel de lucruri (Isaia, III, 15-26).*
- ✓ *Şi mâna să-şi aducă aminte de porunci, ca să nu se atingă de orişice fără nici o piedică. Să se intindă spre milostenie, nu spre răpire; să-şi păstreze pe ale sale, nu să adune pe ale altora. Să se atingă de trupurile bolnave şi slăbănogite printr-o cercetare bună şi nu de trupurile pline de vigoare şi de cele care se dedau necontenit la desfrânări.*

Scriptura ne-a arătat că nici noi nu suntem stăpânii noştrii proprii, ci administratorii fiinţei noastre. Căci tot ce este supus legilor şi poruncilor este rob şi supus legiuitorului. Dacă mădularele trupului nostru nu sunt libere de a se folosi de puterea lor, ci sunt legiuite în cele ce fac de voinţa dumnezeiască, ce ar trebui să spunem către cei ce socotesc că sunt stăpâni necondiţionaţi peste aur, argint, pământ şi alte averi? ***Nimic nu este al tău, omule! Tu eşti rob; iar cele ale tale sunt ale lui Dumnezeu! Robul nu are avere liberă. Gol ai fost adus la lumina acestei lumi.*** Averea ta o ai potrivit legii Stăpânului tău: sau ai moştenit-o de la tatăl tău, pentru că aşa a orânduit Dumnezeu (căci "părinţii, spune Scriptura, împărţesc copiilor averea lor (Proverbe, XIX, 14)) sau ai dobândit averea prin căsătorie (dar şi căsătoria ca şi cele ce aparţin ei, sunt poruncite tot de Dumnezeu) sau din negoţ şi agricultură sau pe alte căi, dar în toate acelea Dumnezeu ţi-a stat ajutor.

Iată dar că a fost demostrat că ai luat cele ce nu-s ale tale. Să vedem deci ce ţi s-a poruncit şi cum trebuie să administrezi aceste bunuri. Dă celui sărac, îmbracă pe cel gol, îngrijeşte pe cel bolnav, nu trece cu vederea pe cel lipsit, pe cel aruncat la răscrucea drumurilor.

Nu avea grijă de tine însuţi, nu te îngriji cum vei trăi a doua zi! (Matei, VI, 25) Dacă vei face acestea, spune Scriptura, vei fi cinstit de legiuitor; dar dacă nu vei asculta de poruncă, amar vei fi osândit.

Prin neascultarea de poruncă nu văd că se pune în valoare liberul arbitru. Dimpotrivă, legile multe şi numeroase îmi arată pe omul care împărăţeşte puternic, care se supune legilor dumnezeieşti şi care reclamă ca o datorie o vieţuire ordonată. Noi, însă care ducem o viaţă fără de nici o socoteală, trecem cu vederea pe cei nenorociţi, pe cei săraci, care se pierd în nenorociri, dar necheltuim viaţa în chip ambiţios în vanităţi, hrănind o mulţime de linguşitori nebuni şi strângând în jurul nostru cârduri de paraziţi nefericiţi; mai mult, împrăştiem avere cu întreţinerea fiarelor şi a luptelor cu fiarele, nu cruţăm nici o cheltuială pentru creşterea cailor de curse, ba încă ne cheltuim averea cu scamatorii, clovni şi alţi nenorociţi de acest fel. Suferim de un lucru zadarnic şi vecin cu nebunia.

Dar acolo unde cheltuiala aduce nenumărat câştig şi mântuire nemuritoare, acolo ţinem strâns argintul, ca să nu ne cadă din mâini câţiva bănuţi măcar. Acolo unde cheltuiala este prilej de păcate şi de nenumărate pedepse şi chiar pedeapsa focului, acolo cheltuim cu amândouă mâinile. Ambiţia o ia înaintea cererii, deschidem toate uşile şi lăsăm să curgă afară bogăţia. O astfel de purtare nu este purtarea unui rob ce aşteaptă pe Domnul său, ci purtarea unor tineri nebuni, cheflii şi desfrânaţi.

Dacă, vrei ascultătorule, să vezi frica unui administrator, care administrează cu credinţă bunurile încredinţate lui, atunci deschide cartea lui David. Caută acele cuvinte pe care le spune bărbatul către Dumnezeu, interesându-se de sfârşitul său: "Fă-mi cunoscut, Doamne sfârşitul meu şi numărul zilelor mele care este, ca să cunosc ce-mi lipseşte" (Psalmi, XXXVIII, 5-6). În aceste cuvinte se vede, ca într-o icoană, că este temător, se gândeşte mai dinainte la viitor, aşteaptă judecata, se interesează de scadenţa vieţii ca să nu-l surprindă nepregătit semnalul ieşirii din viaţă. Căută cu mintea sa să vadă ce-i lipseşte din timpul cât a fost călător pe acest pământ, ca să se grăbească să o îndeplinească înainte de a veni cel care îl va lua de aici.

Într-adevăr sfârşitul fiecăruia din noi reprezintă imaginea unui administrator, dacă vom compara cu grijă şi în amănunţime, ce suferă cel care moare şi ce îndură cel dat afară din slujba de administrator. Cel care moare dă altora administrarea averilor, întocmai cum dă administratorul cheile. Administratorul este scos din administrarea ţarinii, celălalt din lumea întreagă ca dintr-o ţarină. Cu multă părere de rău pleacă administratorul de la ocupaţiile sale, adică vii, grădini şi case.

Ce-ţi închipui că simte cel care moare? Nu-şi boceşte proprietăţile? Nu se uită cu jale de jur împrejur în casă, fiind smuls din ea cu atâta durere fără voia lui, dar mai mult fiind smuls de lângă tezaur şi de lângă cămări? Şi când soseşte la locul hotărât, aude: "Dă-ţi socoteală de administratea ta! Arată cum ai ascultat de porunci, cum te-ai purtat cu aproapele tău, cinstit, milostiv sau dimpotrivă, rău şi tiranic, bătând, ciomăgind, lipsind pe alţii de dijma milosteniei!"

Dacă vei putea să faci pe Stăpânul să se milostivească, te-ai arătat sclav bun şi-i bine de tine. Dar dacă dimpotrivă, nu-l vei milostivi, nu te aşteaptă lovituri cu ciomăgele, nici mori întunecate şi obezi de fier, ci foc nestins, întunerec veşnic, unde nu străluceşte niciodată lumina şi scrâşnetul dinţilor despre care lămurit, ne-a spus mai dinainte Evanghelia (Matei, XIII, 42; XXII, 13; XXIV, 51; XXV, 30).

Dacă n-ai fi scos niciodată din averile de aici ca din ale altora, atunci bucură-te de lume şi dă drumul nestingherit plăcerii cu toată senzualitatea. Dar dacă toate acestea se vor termina şi nu ne vom bucura de ele multă vreme, să ne temem fraţilor, de mutarea din această viaţă şi să trăim, în timpul călătoriei noastre pe pământ, aşa cum a poruncit Domnul. Să nu plecăm cu mâinile legate din pricina datoriilor, dimpotrivă, să mergem liberi, plecând cu conştiinţa plină de îndrăzneală şi purtând cărţile, care nu cuprinde osânda noastră, ale traiului din viaţa aceasta.

Bogatul acela căruia i-a rodit ţarina a fost un rău administrator, pentru că din pricina belşugului roadelor omul n-a gândit nimic cinstit, ci deschizând pofta pântecelui şi sânurile largi şi neţărmurite ale lăcomiei, le-a împărţit pe toate desfătării lui, zicându-şi: " Distruge-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi şi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăţi adunate; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te!" (Luca, XII, 18-19) Dar pe când vorbea aşa, a venit cel care avea să-l ducă din lumea asta. A venit solul înfricoşător spre a-l smulge şi a-l duce departe de administrarea lui. Care a fost folosul sfătuirii sale pline de plăcere ? şi această pildă a fost scrisă tot pentru învăţătura noastră.

Şi cât de mult o confirmă experienţa vieţii! Nu ne strigă oare experienţa în fiecare zi, prin fapte, arătându-ne mort înainte de venirea serii pe cel care la amiază era sănătos, pe cel zdravăn seara nu-l mai găseşte raza dimineţii, iar pe altul îl părăseşte viaţa în timp ce mănâncă? Cine este oare atât de nebun ca să nu vadă că în fiecare zi unul ia locul altuia în administrarea din lumea aceasta? Dar slujitorul cel bun şi credincios cu credinţă faţă de administraţia lui, gândeşte la fel cu Pavel. Pavel fără să fie silit de Domnul se zorea spre el, dorea sfârşitul şi cerea descărcare de administrarea lui zicând: "Nemernic om ce sunt, cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia? (Romani, VII, 24). Şi iarăşi: "Pentru mine este bun lucru să mor şi

să fiu cu Hristos.” (Filipeni, I, 23) Dar cel care are pământească gândirea, şi-i înrudit cu adevărat cu bulgării de pământ se boceşte fără putinţă de scăpare atunci când vine timpul mutării din această lume, ca şi acest om din parabolă: “ Ce voi face că Domnul meu îmi va lua economia? Să sap nu pot, iar să cerşesc mi-i ruşine.” (Luca, XVI, 3). Întristarea este a unui om leneş şi iubitor de plăceri. Faptul că se boceşte că pleacă este dovada că a fost legat de pământ şi că-şi plânge desfătările pătimaşe ale trupului. Iar faptul că se teme de lucru este semnul unei vieţi trândave şi decăzute. Căci dacă ar fi avut obiceiul să lucreze, nu s-ar fi temut de săpat.

Dar dacă am interpreta alegoric aceasta parabolă, atunci după mutarea din această viaţă, nu mai este vreme de a cere ceva. Pentru aceasta, nimeni să nu spună: “Să sap nu pot!” Căci chiar dacă ar putea săpa, nu i-o mai îngăduie nimeni. Viaţa aceasta este o cultivare a poruncilor; viaţa viitoare este timpul în care ne bucurăm de roadele acestei cultivări. Astfel dacă n-ai lucrat nimic aici, viile au rămas pe pământ, şi în zadar te îngrijeşti de săpat. Nici chiar dacă ceri nu-ţi va folosi.

Un exemplu clar despre aceasta ni-l dă parabola fecioarelor neînţelepte (Matei, XXV, 1-12): în zadar au cerut untdelemn de la cele înţelepte atunci când le-a lipsit untdelemnul: nimeni nu le-a vândut şi s-au întors cu mâinile goale. Parabola aceasta ne arată ca nimeni să nu întrebuinţeze untdelemnul străin la venirea mirelui, cu alte cuvinte să întrebuinţeze faptele bune ale altora pentru folosul propriu.

Fiecare se îmbracă ca şi cu o haină cu felul său de vieţuire, fie că este strălucitor şi cinstit, fie că este rău şi asemenea unei haine sărăcăcioase. Nu-i cu putinţă să-l dezbraci, nici să-l schimbi sau să iei altul, nici să-l împodobeşti şi să-l înfrumuseţezi în timpul judecăţii prin împrumut sau pe datorie, fiecare rămâne aşa cum este în realitate: fie sărac de fapte bune, fie bogat. Şi acestea sunt de ajuns pentru azi.

Dar ce vom spune despre iertarea datoriilor născocită de economul cel nedrept, pentru a-şi pregăti oarecare îmbunătăţire a stării sale faţă de relele făcute tovarăşilor săi? Nu este uşor să interpretăm alegoric cuvintele acestea. Ceea ce mi-a venit în minte după lungi meditaţii este următorul: Toţi oamenii, care ne interesăm de odihna şi liniştea noastră viitoare, ne procurăm un câştig personal dacă dăm cele străine sau iertăm. Când spun cele străine, înţeleg cele ale Stăpânului. Nimic nu este al nostru, ci toate averile aparţin stăpânirii lui Dumnezeu. Astfel când cineva simte sfârşitul şi mutarea din viaţa aceasta, îşi va uşura povara păcatelor prin binefaceri, iertând datoriile celor ce-i sunt datori, dând avere

celor săraci. Dacă dă cele ce sunt ale Stăpânului dobândeşte mulţi prieteni, care vor mărturisi înaintea judecătorului despre bunătatea lui, iar prin mărturia lor i se pregăteşte un locaş de odihnă. Iar înaintea judecătorului capătă numele de martori cei care au primit binefaceri, nu în sensul că ei îl învaţă pe judecător, ca pe unul ce nu cunoaşte, despre aceste binefaceri, ci în sensul că faptele lor bune îndepărtează pedeapsa ce stă deasupra celor păcătoşi. În felul în care se spunea că sângele lui Avel strigă către Dumnezeu (Facere, IV, 10), în acelaşi chip se va spune că fapta cea bună dă mărturia despre cel ce a săvârşit-o în Hristos Iisus Domnul nostru, a căruia slava în vecii vecilor, Amin.

Omilie împotriva lăcomiei

Bărbaţi creştini şi bărbaţi părtaşi ai chemării celei cereşti. Voi popor de la ţară şi câţi locuiţi oraşele, câţi aţi alergat într-un cuget la sărbătoarea de astăzi! - căci în această predică mă adresez tuturora - . Oare şi-a băgat în minte fiecare din voi gândul de a cerceta şi a înţelege pentru care pricină ne-am adunat aici? Pentru care pricină sunt cinstiţi mucenicii prin ridicări de biserici măreţe şi prin aceste hramuri anuale? Ce scop au avut părinţii noştrii când au rânduit cele ce vedem şi au lăsat lege puternică urmaşilor de a face la fel? Nu este oare clar şi celui cu mintea slabă că au fost rânduite aceste hramuri ca să fim râvnitorii evlaviei mucenicilor? Că se săvârşesc aceste prăznuiri din pricină că sunt un fel de şcoală a sufletelor, că cinstim pe mucenici, ca să imităm răbdarea în credinţă a mucenicilor; că plecăm urechea la învăţătorii adunaţi cu acest prilej ca să învăţăm ce este folositor, pe care cu puţin înainte nu-l cunoaştem sau să ne întărim în cunoaşterea dogmelor sau să dezlegăm un loc greu de înţeles din Scriptură sau să auzim o învăţătură care să îndrepte felul nostru de a ne purta.

Mi se pare că aţi părăsit râvna virtuţii, aţi dat uitării zelul pentru suflet şi toată grija voastră aţi îndreptat-o spre mamona şi spre negoţ; unii fac comerţ, iar alţii sunt preocupaţi de treburile altora, povestesc despre cei care se târguiesc la cumpărături, că au vândut unii altora la preţ mic. Dar mutaţi-vă dorul vostru din piaţă în biserică! Părăsiţi iubirea de argint, piaţa, furia după câştig! Întoarceţi-vă de la ea ca de la o femeie publică fără nici o cinste, ce-şi bate joc de mulţimea împodobită cu lucruri străine şi cu dresurile parfumierilor.

Îndrăgostiţi biserica, îmbrăcată dumnezeieşte, înţelept şi cu modestie, care se uită cu privire curată şi fără mândrie. Aşa spune Solomon în cartea proverbelor: “Nu o părăsi şi te va îmbrăţişa; iubeşte-o şi te va păzi.” (Proverbe, IV, 6) Nu trece pe lângă biserică cu dispreţ, nici nu socoti fără valoare cele puse înainte de noi pe această masă, din pricină că poţi să le capeţi pe degeaba. Dimpotrivă doreşte-le şi mai mult, pentru că nu suntem negustori care purtăm cântar sau tirizie. Nu urmărim decât un singur câştig: mântuirea ucenicului.

Ni s-a citit din Faptele apostolilor cuvântarea rostită de Pavel, credinciosul apostol şi înţeleptul orator, către Fiat şi Agripa (Faptele Apostolilor, XXV, 1- XXVI, 32), ai văzut negreşit, ascultătorule dacă ai fost cu mintea trează, că adevărul n-a cedat din pricina fricii; ai văzut cum prin cuvinte pline de credinţă şi încredere a înduplecat pe Agripa, cum a muiat spre bunătate scaunul aspru de judecată tot aşa cum sunt îmblânzite unele fiare prin modulările cuvintelor. Ne-a profeţit astăzi şi Zaharia, deschizându-ne uşa marelor taine ale Unuia-Născut, prin piatra care are

şapte aruncători de ochi (Zaharia, III, 9) prin sfeşnicul de aur, pe care sunt cele şapte lumânări ca ele două ramuri de măslin (Zaharia, IV, 2-3).

Multe sunt şi celelalte texte cetite din Scriptură, care au un bogat tezaur de învăţături folositoare; pe toate acestea intenţionam să le trec pe dinaintea ochilor voştri spre a vă arăta cât de îmbelşugată este prăznuirea duhovnicească de astăzi.
Dar făgăduinţa de mai înainte mă sileşte să-mi plătesc datoria. Pentru că am început să aduc multe acuzaţii lăcomiei şi pentru că n-am ajuns să dezgolesc complet deşertăciunea ei, astăzi vom face dovada acuzaţiilor aduse. Aşadar ascultaţi şi fiţi judecători drepţi ai adevărului. Pentru că nu judecaţi un process al altora, ci mântuirea voastră şi toate voturile de judecată le dă fiecare pe răspunderea propriului său suflet.

Lăcomia nu constă numai în a te îndrăgosti nebuneşte de argint şi de celelalte averi şi de a adăuga la averile proprii altele ce-ţi lipsesc, ci în general vorbind, lăcomia constă în a dori să ai orice lucru mai mult decât îţi trebuie şi ţi-i de folos.

De acest păcat a suferit mai întâi diavolul; era arhanghel, orânduit în cea mai bună viaţă şi situaţie, dar vanitosul a pus la cale tirania şi revoltă împotriva Dumnezeirii. Apoi după ce a fost doborât, a căzut în văzduhul acesta ce înconjoară pământul şi a ajuns un rău venin al vieţii noastre. Nici n-a dobândit ce urmărea: Dumnezeirea, dar a pierdut şi ce avea: titlul de arhanghel. Sclav necredincios, prin îndrăzneli treptate a ajuns hoţ, câine din miturile eline, care şi-a pierdut carnea şi n-are parte de umbră. Cum s-a petrecut lucrul acesta nu pot spune.

Pentru care pricini Faraon a fost lovit cu felurite plăgi? Nu din pricina lăcomiei şi pentru că a voit să fie stăpânul unui popor străin, care nicidecum nu aparţinea împărăţiei lui? Din pricină că n-a dat drumul oamenilor străini şi a pierdut oamenii săi: pe unii, prin uciderea celor întâi născuţi, iar pe alţii în timpul urmăririi pe mare. Nu mai vorbesc de râurile de sânge care au curs, de naşterea a nenumărate broaşte, de nenorocirea din pricină a nenumărate broaşte, de nenorocirea din pricina lăcustelor, de ivirea bubelor negre, de moartea patrupedelor şi de toate nenorocirile la care a fost osândit Egiptul din pricina lăcomiei lui Faraon.

Cine l-a şters din catalogul apostolilor pe Iuda şi l-a făcut vânzător în loc de apostol? Nu oare faptul că purta pungă, că a pus mai întâi la cale vânzarea, iar apoi a dobândit preţul faptei sale necinstite (Ioan, XII,6)? Pentru ce Faptele apostolilor pomenesc de Anania şi Safira? (Faptele apostolilor, V, 1-11) Nu pentru că s-au furat pe ei înşişi şi au furat darurile afierosite Bisericii din propriile lor averi? Dar nici n-am timp ca să enumăr pe toţi slujitorii lăcomiei.

Să lăsăm deci istoria Vechiului şi Noului Testament şi să cercetăm experienţa de toate zilele a vieţii. Experienţa ne arată că lăcomia drept o fiară, de care cu greu scapă cei prinşi de ea; înfloreşte mereu şi nu se vestejeşte; îmbătrâneşte cu cei pe care-i are sub stăpânirea ei şi nu-i părăseşte până la moarte.

Desfrânatul şi îndrăgostitul de trupuri, chiar dacă este stăpânit multă vreme de pofte, îşi potoleşte boala fie că ajunge el însuşi la bătrâneţe, fie că vede pe fiinţa iubită îmbătrânită şi floarea trecută. Mâncăciosul şi el ajunge de-şi potoleşte pofta, fie că se satură, fie că se îmbolnăvesc sucurile care ajută la digestie şi pun astfel sfârşit poftei nepotolilte. Cel care iubeşte să fie slăvit de lume, după ce se laudă, sfârşeşte prin dorinţa de a se arăta în public. Boala lăcomiei însă este un rău greu de săturat. Este ca iedera, buruiana cu flori şi frunze multe; se urcă pe copacii ce cresc alături de ea, se înfăşoară puternic de trunchiul copacilor şi de ramurile la care poate ajunge; nu pleacă nici dacă se îmbolnăveşte, nici dacă se usucă, afară numai dacă cineva taie cu cuţitul firele ei ce se încolăcesc ca un şarpe. Tot aşa nu este uşor de liberat sufletul unui om cuprins de lăcomie, fie că este tânăr cu trupul, fie că este bătrân, afară numai dacă nu vine vreun gând curat care să taie boala ca prin un cuţit.

Lacomul este nesuferit propriei lui familii: împovărător pentru servitor, de nici un folos prietenilor, puţin prietenos cu străinii, separator vecinilor, nesuferit tovarăş de viaţă femeii sale, hrănitor zgârcit şi chiţibuşar al copiilor săi, rău conducător al propriei sale persoane, îngrijat în timpul nopţii, plin de griji ziua, vorbind cu el însuşi despre cele de departe sau care se vor petrece în viitor; îmbelşugat de toate, dar oftând ca un lipsit. Nu se bucură de avuţiile pe care le are, ci le caută pe cele ce-i lipsesc; nu întrebuinţează averile lui, dar stă cu ochii aţintiţi pe cele străine.

Turma unui astfel de om e plină de oi, târlele în care sunt închise sunt prea strâmte, oile acoperă câmpiile în care pasc; dar dacă ar vedea alăturea o oaie grasă, îşi lasă turma şi pofteşte acea singură oaie străină. Acelaşi lucru cu boii, la fel cu caii, nu în alt chip cu pământul. Geme casa de lucrurile ce le are îngrămădite, dar nu se foloseşte de nici unul. Nimic nu-i în stare să încânte pe cel nesăţios, ci casa lui este asemenea unui mormânt. Căci iată mormintele sunt pline adeseori de argint şi de aur, dar aceste bogăţii n-au pe cei care să se folosească de ele.

Zgârcitul nu-şi hrăneşte trupul. Nu se găseşte câştigul sufletului. Nu înfloreşte în dreapta lui milostenia. Care este sfârşitul chinului, să mă înveţe unul din cei cuprinşi de această boală. Cunosc pe mulţi, şi-i ştiu din experienţă, că chiar când sunt bolnavi, iubesc mai mult banii decât sănătatea. Dacă doctoral le prescrie o reţetă ieftină, ca ţelina sălbatică sau cimbru sau mărarul, care nu costă nimic în

pricină că se găseşte din destul, ascultă cu supunere de sfaturile doctorilor; dar dacă li se pomeneşte de vreo doctorie complicată pentru care trebuie să se ducă la farmacie ca să i-o facă, preferă să şi moară decât să-şi dezlege punga. Din pricină că gândul lor e pământesc, socotesc că viaţa constă în a dobândi cele materiale.

Pe zgârciţi îi îndurerează foarte mult binefacerile obşteşti, şi-i bucură nenorocirile. Doresc să se pună dăjdii greu de suportat pentru ca să se înmulţească argintul prin dobânzi. Ţin ca să vadă pe cei care sunt siliţi să se ducă la cămătari, ca să pună mâna pe ogorul sau obiectul sau vita, aruncată de nevoie la preţ mic. Privesc des şi la cer, cum fac astronomii care cercetează înălţimile cerului, dar n-o fac ca să descopere legile stelelor, nici ca să afle care-i constelaţia uneia dintre planete, ci se interesează de starea aerului, dacă semnele ce se arată mai dinainte vestesc potop de ploaie sau secetă. Dacă văd că majoritatea oamenilor se aşteaptă la ceva rău, se bucură de nenorocirile altora. Pe toate le strâng în tezaure, însemnându-le cu grijă, asigurându-le cu lacăte duble, le calculează numărându-le neîncetat. Lacomul este preocupat numai de nădejdea de a avea cât mai mult şi aceste gânduri îi tulbură şi somnul. Dacă se arată la orizont nori grei, se teme ca şi cum propria viaţă i-ar fi în primejdie; dacă picăturile de ploaie udă pământul, începe şi el să lăcrimeze; iar dacă vine ploaia ca să pună capăt secetei, apoi aceasta înseamnă pentru el doliu desăvârşit. Umblă de colo colo, se interesează la toţi despre grâu, ca de fânul său în primejdie de moarte, cum se poate păstra bine, fără să se strice, ce mijloc există ca să ţină mai multă vreme şi să nu-l atace pargariţele. Dacă vede că se înginge, îi întinde, cum întind doctorii pe cei bolnavi de tumori, îl împarte, îl vântură, şade alături de el cuprins de dureri, îl acoperă la amiază şi-l descoperă când apar umbrele nopţii, ca să-l adie boarea nopţii.

Săracul stă în jurul acestui om atât de chinuit; cere din grâul ameninţat să se strice şi nu-i dă. Sau dacă-i dă, îi dăruieşte cu zgârcenie şi pe jumătate mort, deoarece este complet lipit de grâu.

Unul ca acesta, mă rog nu se chinuie şi nu suferă fără de sfârşit? Este vrednic de milă şi lacomul care trăieşte în desfătări, care-şi mărgineşte viaţa la pântece şi la celelalte plăceri socotind că acesta este scopul omenirii! Zgârcitul, omul mic la suflet şi chiţibuşar, care n-are nici o măsură netrebniciei lui, ia averile multora, nu-şi dă lui nimic, şi toată râvna lui nu ajunge la nici un rezultat.
Cine nu ştie că nici o acţiune omenească, în afară de virtute, nu se săvârşeşte pentru ea însăşi, ci facem una ca să dobândim alta.

Nimeni din cei care navighează nu merge pe mare de dragul navigatului; nimeni din ei care fac agricultură, nu trăieşte cu oboseli, de dragul agriculturii; ci este clar

că amândoi stăruiesc în necazurile lor, unul ca să adune roadele pământului, iar celălalt ca să câştige avere din comerţul pe mare.

Dar, tu zgârcitule, spune-mi care-ţi este scopul? Ce să aduni? Care-ţi este scopul de a vedea toate aceste bogăţi adunate la un loc, dar fără să-ţi aducă folos? Mă încântă vederea lor, răspunde zgârcitul. Dacă-i aşa, atunci mută-ţi patima în altă parte! Poţi să-ţi potoleşti pofta privind la averile altora. Dacă te bucură strălucirea argintului, aşează-te lângă argintari şi priveşte la lumina puternică şi strălucitoare a argintului sau du-te în piaţă şi desfătează-te uitându-te la diferitele vase de argint, de adus mâncare şi de turnat apă. Nimeni nu te împiedică să te uiţi la ele şi nu te costă nici parale! Uită-te şi la zlătarii care încearcă pe tejghelele lor monezile şi-i numără necontenit! Dar mai bine, lasă-te convins de sfatul meu cel bun şi schimbă-ţi concepţia de viaţă! Te poţi îndrepta uşor, deoarece zgârcenia şi lăcomia nu sunt necesităţi fireşti, ci impulsuri ale voinţei, pe care nu e greu de schimbat pentru cei care se gândesc la folosul lor.

Gândeşte-te şi la timpul când nu vei mai fi, când puţin pământul va stăpâni trupul tău întins şi nesimţitor şi o piatră de câteva şchioape va acoperi cadavrul tău. Unde vor fi atunci bogăţia şi comorile adunate? Cine va fi moştenitorul averilor lăsate de tine? Să nu-ţi închipui că moştenitor are să fie negreşit acela la care te gândeşti tu! Dacă vei avea copii, poate că se vor bate la împărţirea averii şi un zgârcit la fel cu tine îi va alunga plângând din casa părintească. Dacă n-ai copii şi laşi averea ta moştenire unuia din prietenii tăi nu considera testamentul ca o lege imutabilă, ca ceva puternic şi cu neputinţă de stricat! E nevoie de puţină osteneală ca să anuleze testamenul. Oare nu vezi adeseori la tribunal pe cei care se judecă pentru testament, că testamentele sunt anulate de felurite dovezi, punând avocaţi meşteri în mânuirea legilor, luând ca ajutători retori încercaţi, hrănind martori falşi, corupând tribunalele? Din cele ce vezi cât trăieşti, instruieşte-te cu privire la cele ce vor fi după tine.

Dacă ai o bogăţie câştigate pe drept, întrebuinţeaz-o cum trebuie, ca fericitul Iov. Dacă ţi-ai făcut averea pe nedrept, dă-o înapoi la cei de la care ai luat-o cu forţa, ca pe un prizonier de război sau dă cu adaus ce ai luat, ca Zaheu (Luca, XIX, 1-10).

Dacă nu eşti bogat, nu căuta să dobândeşti avuţie în chip necinstit. Astfel păcatul zgârceniei îţi va aduce ţie, care vei merge pe drumul de care nu scapă nimeni, amare provizii de drum, iar desfătarea de bogăţiile tale va rămâne celor pe care nu-i cunoşti. Atunci vei admira pe David care spune: “Adună, dar nu cunoaşte pentru cine le va adună”. (Psalmi, XXXVIII, 10) Atunci vei cunoaşte şi pe bogatul opus lui Lazăr (Luca, XVI, 19-31), despre care ni s-a citit nu de mult din Evanghelie;

pilda aceasta nu-i o poveste compusă pentru a speria, ci un exemplu predate viitorimii.

Visonul a putrezit, tronul împărătesc a trecut la altul, desfătările s-au risipit. Păcatul, însă care a rezultat din ele a plecat odată cu cel ce l-a săvârşit şi rămâne ca umbră lângă trupul celui plecat. Pentru aceea după luxul ospeţelor şi masa îmbelşugată cere să sugă degetul leprosului înmuiat în apă şi numeşte pe sărac alinătorul osândei sale, pe săracul ce n-avea nici mâini când aruncat înaintea porţii lui; mai mult încă alungă şi câinii care-i lingeau ranele. Dorea să se unească cu Lazăr pe care-l vedea în faţa lui, dar între ei se află o prăpastie sau un abis.

Nu era săpată o prăpastie reală, nici nu era făcut un şanţ, cum se poate vedea pe câmpul de bătălie spaţial gol dintre două trupe în luptă, ci sunt de părere că acest cuvânt ne indică o piedică a păcatelor, care interzice celui osândit trecerea către cel drept. Interpretarea aceasta mi-o confirmă şi profetul Isaia care se adresează cu cuvinte grele către un popor neînţelept, zicând: "Nu are oare putere mâna Domnului să mântuie? Sau s-a îngreunat urechea lui de a auzi? Dar păcatele noastre s-au pus între noi şi Dumnezeu" (Isaia, LIX, 1-2).

Dacă păcatele au puterea de a despărţi pe oameni de Dumnezeu atunci nu-i păcat mai mare decât zgârcenia şi lăcomia, care potrivit cuvintelor nemincinoase ale lui Pavel, propovăduitorul adevărului, este numită idololatrie, mama şi rădăcina tuturor răutăţilor (Efeseni, V, 5; I Timotei, VI, 10). Pentru care pricină cei care altădată erau din ceata creştinilor şi părtaşi tainelor au fost atraşi spre cultul demonilor? Nu oare din pricina dragostei de a stăpâni multe şi de ajunge stăpâni averilor străine? Primind făgăduieli de la atei şi necredincioşi că vor căpăta fie mari demnităţi, fie bogăţii din viestieriile împărăteşti şi-au schimbat îndată religia ca pe o haină.

Amintirea şi tradiţia timpului nostru au păstrat şi ne-au învăţat întâmplările acestea ale vremurilor de mai înainte. Dar există un fapt pe care timpul nostru ni l-a dat prin experienţă.

Atunci când acel împărat a aruncat repede masca de creştin, prin care înşelase pe oameni multă vreme, dând la iveală comica lui dramă, când însuşi a jertfit fără ruşine demonilor, iar acelora care vroiau să facă aceasta le-a oferit multe onoruri, câţi n-au părăsit Biserica şi au alergat la jertfelnicile păgâne? Câţi n-au primit momeala dregătorilor, iar împreună cu aceea au înghiţit şi undiţa apostazierii? Stigmatizaţii colindă prin oraşe, urâţi fiind; trădători arătaţi cu degetul şi aceştia ai lui Hristos pentru puţin argint; alungaţi din catalogul creştinilor, ca şi Iuda din cel

al apostolilor. Sunt cunoscuţi după numele împăratului apostat, ca şi caii după semnelele stăpânilor lor. Au fost atraşi spre cea mai grozavă cădere din toate păcatele şi au urmat îndată iniţiatorului necredincioşiei necurate şi ticăloase.

Aşadar după apostol lăcomia ajunge şi idololatrie şi este rădăcina tuturor răutăţilor, născând din ea în chip cu neputinţă de exprimat, viciul. Căci după cum pământul aurifer, după spusele celor care caută aurul în sânurile pământului, se găseşte aşezat de la început la locul lui de origine în mare cantitate, iar de acolo continuă mai departe ca nişte artere din loc în loc şi se întinde în acelaşi chip ca şi rădăcinile copacilor care pornesc din tulpină, tot astfel şi aici, deşi văd multe odrasle, totuşi le găsesc pe toate unite numai în rădăcina lăcomiei.

N-aş găsi nepotrivit ca o cuvântare despre zgârcenie să pornească de la exemplul cu aurul. Din pricina lui văd pe paricid îndrăznind asupra capului părintelui său; nu se ruşinează nici de părul lui alb, nici de faptul că-i este tată; dimpotrivă îl supără existenţa îndelungată a bătrânului. Vede tot belşugul din casă şi ştiind că n-are stăpânire peste cele ce vede, doreşte să fie stăpânul lor şi al averii; de asta îl supără stăpânirea părintească. Mai întâi tace, dar ţine în adâncul său boala; dar cu timpul îi creşte dorinţa de stăpânire, îi umple sufletul şi răzbucneşte răutatea întocmai ca apele pe canale. Începând de acum nu-l mai poate suferi pe bătrân şi-l grăbeşte spre mormânt, deşi e sănătos şi în stare să meargă. Dacă se urcă pe cal cu uşurinţă se minunează peste măsură; dacă scoală slugile de dimineaţă la lucru, suferă din pricina veghii şi puterii bătrânului. Dacă va dărui ceva din odoare sau va elibera vreun rob, atunci, ei atunci, îl face nebun, ieşit din minţi, spune că a depăşit hotarele vieţii, că risipeşte averi străine, îl auzi rostind tot felul de insulte şi-l acuză: Pentru ce n-a murit mai devreme.

Acesta-ţi este fructul, o criminală lăcomie! De tine este îmboldit copilul ca să ajungă vrăjmaş tatălui său. Tu umpli pământul cu hoţi şi ucigaşi, cu piraţii mărilor, cu cei care tulbură oraşele, tu umpli tribunalele cu martori falşi, cu calomniatori, cu trădători, cu avocaţi şi judecători, care înclină într-acolo unde tu îi vei atrage. Lăcomia este mama inegalităţii; este fără de milă, neumană, crudă.

Din pricina ei viaţa oamenilor este plină de inegalităţi: unii oameni din pricina prea multei recolte, aruncă în mare prisosul, iar alţii sunt în primejdie de moarte constrânşi de foame şi lipsă. Unii dorm sub acoperişuri de aur, locuiesc în case ce sunt adevărate oraşe în miniature, cu băi, cu felurite camere, cu galerii nesfârşite, împodobite cu tot felul de obiecte de lux, iar alţii n-au două bârne să-şi facă un acoperiş; când nu pot să trăiască sub cerul liber, se refugiază lângă cuptoarele

băilor sau în cazul când dau de nişte proprietari de băi neprimitori, îşi sapă culcuşul în gunoi, ca porcii şi-şi procură căldura necesară.
Şi omul. Fiinţa înzestrată cu egală cinste, are o purtare atât de deosebită faţă de semenul său. Nimic altceva n-a introdus această neorânduială şi această inegalitate între oameni decât lăcomia. Unul este prost îmbrăcat şi cu mădularele goale, iar altul are nenumărate haine, şi-şi îmbracă şi pereţii cu plăci de purpură. Săracul n-are pâine ca să şi-o frângă pe masa sa de lemn, pe când bogatul întinde masa de argint şi-i încântat de strălucirea materialului. Cu cât mai drept ar fi ca bogatul să se mulţumească să mănânce pe altă masă, iar preţul mesei sale de argint să servească drept hrană la cei lipsiţi.

Unul bătrân, care nu poate să meargă, şchiopătând din cauza vreunui accident, nu are nici măcar un măgar, vehicul necesar trebuinţelor sale, în timp ce altul din pricina mulţimii hergheliilor nici nu-şi cunoaşte caii. Unuia îi lipseşte untdelemnul ca să aprindă candela, în timp ce altul poate să se scocotească bogat numai cu mulţimea candelabrelor. Unul se culcă pe pământ gol, în timp ce acela care strânge zadarnic bogăţii are paturi ce strălucesc de podoabă, cu sfere şi lanţuri de argint în loc de sfori. Acestea sunt consecinţele lăcomiei fără de care, dacă nu s-ar fi introdus în viaţă inegalitatea, n-ar fi în lume anomalii atât de mari şi de profunde şi nici feluritele nenorociri n-ar fi mai făcut viaţa noastră de nesuferit şi plină de lacrimi.

Din pricina lăcomiei oamenii au pierdut dragostea firească a unora faţă de alţii, îşi ascut săbiile, strâng trupe de lupte şi se mănâncă între ei ca fiarele cu multă cruzime. Cum ar putea cineva să explice toate relele ce decurg de aici? Ziduri puternice sunt dărâmate cu maşini de război, oraşe subjugate, femeile luate şi copii duşi în robie. Pământul este tăiat şi pustiit, se poartă război împotriva copacilor, întocmai ca unor oameni care au făcut nedreptăţi. Uciderea este în flaore, râurile de sânge duc la vale nenorocite trupuri, iar bogăţia celor învinşi este recompusă pentru învingători. Pe lângă acestea plângerile văduvelor, lacrimile orfanilor, care-şi plâng în acelaşi timp şi pe părinţi şi libertatea.

Stăpânul de altă dată a multe bogăţii, cere o bucată de pâine întinzând dreapta; cel care avea mulţi robi ţesători, a cărui casă gemea de haine robeşte îmbrăcat în zdrenţe, cară apă pentru cele de trebuinţă, răneşte bălegarul grajdurilor şi îndeplineşte nişte slujbe de ruşine.

Dar nu-i cu putinţă să enumăr nenumăratele rele pe care le îngrămădeşte din belşug lăcomia. Iar începutul, cauza şi rădăcina tuturor acestor rele este dorinţa de a avea mai mult, dragostea nedreaptă de a stăpâni averi străine. Dacă cineva ar tăia

această patimă din oameni, nimic n-ar împiedica ca să domnească pace adâncă în lume, să pună pe fugă războaiele şi tulburările dintre oameni şi să întoarcă pe toţi la dragostea şi prietenia firească. Din această pricină şi Domnul nostru cu stăruinţă caută să vindece această boală prin porunci, uneori afirmând: "Nu puteţi, sluji lui Dumnezeu şi lui mamona" (Luca, XVI, 13) , alteori punându-ne în faţă pe bogatul acela nenorocit, care cu toate că avea să moară îndată, totuşi făcea planuri că are să se desfăteze vreme îndelungată de bogăţii (Luca, XII, 16-20). Altădată a învăţat că acela este desăvârşit care va da tot ce are săracilor (Matei, XIX, 21) şi se va refugia către înţelepciunea cea iubitoare de sărăcie, mama virtuţii.

Dar mi se pare că aud pe unii, chiar dacă tac, făcând din obişnuinţă astfel de obiecţii către cei ce-i învaţă:
- Cum vom putea trăi în viaţă, dacă trebuie dispreţuită posesiunea averilor? Cum vom face faţă celor necesare? Cum se stinge împrumutul? Cum vom putea să împrumutăm pe cel care ne cere, dacă toţi potrivit sfatului tău, suntem săraci?
- Obiecţiile acestea pornesc din gura unui necredincios, iar glasul este al unui om fără de judecată, care nu-şi dă seama că avem pe Dumnezeu ca stăpân, econom al vieţii, care oferă de la el darurile sale finite ce se naşte, atât cele necesare hranei, cât şi cele de trebuinţă îmbrăcămintei. Căci pronia lui Dumnezeu îmbrăţişează propriile sale făpturi. Cel bogat în credinţă n-a suferit niciodată din pricina sărăciei.

Îţi voi aduce o singură mărturie din dumnezeieştile Scripturi, îndestulătoare, după părerea mea, să demonstreze afirmaţia de mai sus.

În cartea Împăraţilor este scris că era o femeie văduvă, îngreunată mult din pricina nenorocirii văduviei (IV Împăraţi, IV, 1-7). Un cămătar zgârcit şi neomenos o chinua, luându-i zălogi pe fii ei, singura avere a mamei. Pentru că a ajuns într-o situaţie din care nu putea ieşi şi nimeni din cei care aveau aur nu avea milă de ea, s-a dus la cel ce avea milă şi iubire de oameni. Acesta a fost profetul Elisei, bărbat lipsit de averi pământeşti, dar având cu prisosinţă avere imaterială; filosof dintre cei lipsiţi de arta oratorică, fără casă, fără masă, om singuratic; de curând moş-tenitor, iar ca moştenire a primit un cojoc ieftin şi o binecuvântare nevăzută, căzute din căruţa cea de foc (IV Împăraţi, II, 12-14). N-a trimis-o fără nici un rezultat pe văduva care s-a rugat de el, nici nu i-a refuzat ajutorul, cu toate că n-avea ceea ce cerea femeia. Nici nu a rostit cuvinte nelalocul lor şi necredincioase, ca mulţi dintre oameni: "De unde să iau argint ca să te scap de datorie?" El, ca un doctor foarte bun, chiar dacă nu avea leacuri, a găsit tămăduirea boalei printr-un procedeu extraordinar.

A întrebat-o: " Ce ai tu în casă, femeie! (IV Împăraţi, IV, 2) Adu-ţi aminte dacă ai ceva înăuntru! Nimeni nu-i aşa de sărac încât să nu fie stăpânul nici unui lucru." Când i-a spus că are un vas, iar pe fundul lui puţin untdelemn, Elisei i-a spus: "Pregăteşte-mi mai multe vase." Văduva i le-a pregătit, iar el cu untdelemnul din vas a umplut pe celelalte şi a scăpat-o de datoria ce-o avea faţă de cămătar. Femeia a plecat şi găsit avere la cel fără de avere. A spus profetului despre prea puţinul untdelemn ce-l avea; în chip minunat untdelemnul a izvorât şi a umplut toate vasele aduse de ea. Şi s-a oprit untdelemnul din curs când n-a mai avut vas în care să-l pună. Harul a fost pe măsura trebuinţei. Cu adevărat untdelemnul acela nu l-a produs măslinul, ci l-a cultivat mila lui Dumnezeu!

Cumpăraţi această ştiinţă, dacă puteţi voi ce locuiţi pământul de la răsărit până la apus, împăraţi, puternici, bogaţi! Înţelepţi ai înţelepciunii lumeşti, dobândiţi harul profetului de la oameni lipsiţi de arta oratoricală, har ce nu se poate lua de la cel ce l-a primit. Averile străduaniei voastre poartă în ele primejdia pierderii: hoţi care găuresc zidurile, tirani hrăpăreţi, calomniatori vicleni, naufragiile de pe mare şi pământul care se crapă şi dă naştere la prăpăstii. Dreapta lui Dumnezeu să fie deci pentru oameni nădejde şi vistierie, dreapta lui Dumnezeu, care a scos pe popor din Egipt (Ieşire, XIV, 15-31) şi care i-a dat în ţinut pustiu belşugul bunătăţilor (Ieşire, XVI, 1- XVII, 7); dreapta lui Dumnezeu care l-a dus pe Avacum la Daniil (Daniil, XIV, 35) şi a mântuit pe Ismail, aruncat de la sânul maicii sale (Facere, XXI, 19) care a ajutat pe mulţi oameni în fiecare generaţie, iar în urmă a înmulţit pe cele cinci pâini de orz (Ioan, VI, 5-13), întocmai ca o ţarină întinsă, încât o singură pâine să umple pântecele a o mie de bărbaţi flămânzi, în afară de coşul cu fărâmituri. Dumnezeului nostru slavă în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt împotriva sărbătorii Calendelor

Ieri şi azi am avut două sărbători, nepotrivite şi neînrudite una cu alta, ci din contră vrăjmaşe şi potrivnice. Una este o sărbătoare a gloatei păgâneşti, sărbătoare ce strânge mult argint lui mamona şi dă naştere şi celuilalt negoţ de mărunţişuri din piaţa lipsit cu totul de libertate; cealaltă sărbătoare este a religiei sfinte şi adevărate, sărbătoare ce ne învaţă asemănarea cu Dumnezeu şi virtutea unei vieţi curate.

Dar pentru că mulţi au preferat distracţiile şi petrecerile ce le-a prilejuit acea sărbătoare zadarnică şi au neglijat să mai vină la Biserică haide să alungăm din suflete, în cuvântarea aceasta distracţia nebună şi vătămătoare a acelei sărbători, ce aduce ca o nebună, moartea, râzând şi judecându-se.

Este bine dacă aş imita şi eu felul de vorbire al lui Solomon. Căci Solomon, sfătuind pe tineri să se ferească de cursele desfrânării personifică desfrânarea cu o femeie publică, pentru ca sfatul său să lucreze cu putere şi cu eficacitate; prin faptul că înfierează toată răutatea acestei femei, arată celor ademeniţi de ea că este vrednică de ură (Proverbe, V 3-7). Tot astfel şi eu dovedind prin această cuvântare zădărnicia omenească, voi încerca să dezrădăcinez râvna rătăcită a celor ce sunt îndrăgostiţi de această sărbătoare.

Legea şi caracterul unei sărbători publice este următorul: scopul prim şi evident al sărbătorii este însăşi sărbătoarea; apoi ca bucuria să fie obştească a tuturora, dar nicidecum ca o parte să se bucure, iar altă parte s-o petreacă în supărări şi amărăciuni. Asemenea situaţie indică mai degrabă război decât sărbătoare, căci numai în război cei victorioşi se bucură de victorie pe când cei învinşi îşi plâng nenorocirea lor.

În primul loc nu se ştie pentru ce e sărbătoare în aceste zile. Se povestesc multe basme despre originea acestei sărbători, dar toate se contrazic unele pe altele şi nu-i nimic adevărat. În al doilea loc văd pe foarte puţină lume că se veseleşte, în timp ce cei mulţi sunt supăraţi chiar dacă îşi ascund durerea printr-o indiferenţă demnă. Totul este plin de tulburare şi de zgomot, iar mulţimea se înghesuie fără nici un scop.

Sărbătoarea aceasta, spun ei reprezintă amintirea şi bucuria începutului, unui an nou. Care bucurie, omule? În primul loc să ne gândim la chipul în care se fac felicitările de anul nou. Cât sunt de bănuitoare şi deloc prieteneşti! Felicitarea iese de pe buze cu voce slabă şi mieroasă, apoi urmează sărutarea, arvuna darului de

anul nou. În aparenţă îţi arăţi dragostea faţă de cel felicitat, dar în realitate nu-i decât lăcomia. Acolo unde dragostea este curată şi fără viclenie, mărturisirile de dragoste şi prietenie nu urmăresc nici răsplată, nici câştig. Aurul este purtat şi dat pretutindeni, dar nu-i şi nici nu se poate spune că este un prilej drept şi potrivit ca să se dea daruri. Nu e nuntă, pentru a se căuta originea darului în ambiţia unui mire plin de veselie. Nici milostenie n-am putea-o numi această risipă, căci nici un sărac nu scapă de sărăcie. Nici schimb n-am putea-o numi căci oamenii nu fac schimb reciproc. Să spui că este dar, dar nici aceasta nu-i drept odată ce darul pe care-l dai, îl dai de silă.

Aşadar cum să numim sărbătoarea şi cheltuielile care se fac cu acest prilej? Nu ştiu? Spuneţi-mi voi, care vă înnebuniţi de dragul sărbătorii. Spune-ţi motivul acestei sărbători, după cum putem să-i spunem noi despre sărbătorile noastre adevărate şi dumnezeieşti. Sărbătorim Naşterea Domnului, pentru că Dumnezeu ne-a arătat în veacul de acum Teofania în trup. Sărbătorim Sfintele Lumini, pentru că prin iertarea păcatelor suntem duşi ca dintr-o închisoare întunecoasă a vieţii de mai înainte la viaţa cea luminoasă şi liberă. Ne împodobim iarăşi şi bucurându-ne ne lăudăm cu ziua Învierii, căci ea ne arată nestricăciunea noastră şi mutarea spre o viaţă mai bună. Pentru aceste pricini sărbătorim aceste sărbători şi tot aşa şi pe celelalte. Pentru orice faptă omenească se caută motivul care a determinat-o dar acolo unde nu se vede nici un motiv şi nici un scop, acolo nu-i decât basm şi prostie.

Ce absurditate! Toţi aleargă de colo până colo, pălăvrăgind şi nădăjduind daruri de la străini. Cei care dau se întristează, iar cei care primesc nu păstrează darul, căci darul se duce în mâinile altora. Darul primit de la client este dat patronului. Aurul acestei zile este nestatornic ca şi mingile jucătorilor trimise cu iuţeală de la unul la altul. Este un nou fel de dar şi un chip nou de a sluji care poartă în sine caracterul unei obligaţii. Cel cu vază şi slăvit cere, însă deghizat, cel mic cere pur şi simplu. Şi toate că prin nişte trepte se varsă în sânurile celor mai mari. Ceea ce se vede acum este asemănător cu ceea ce petrece la confluenţa apelor. Şi acolo un pârâiaş îşi varsă apele şi se amestecă cu pârâul mai mare; acesta la rândul său se pierde în unul şi mai mare. Şi astfel mai multe cursuri de apă mai mici adunate la un loc, ajung adaosul unui fluviu vecin. Acesta la rândul său se varsă în altul mai mare, iar acesta în altul, până ce ultimul îşi varsă apa în adâncul şi lăţimea mării.

Sărbătoarea această poartă în chip fals numele de sărbătoare, deoarece este plină de neplăceri. Dacă ieşi pe stradă ai numai neplăceri dar nici dacă stai în casă nu eşti scutit de neplăceri. Oameni de rând şi cerşetori, scamatori şi dansatori, împărţiţi în grupe şi cete tulbură fiecare casă, sub pretextul că te felicită şi-ţi urează an nou,

rămân fără să-şi piardă răbdarea la uşile negustorilor, până ce cel asediat plictisit dă argintul ce-l are, ba chiar şi cea ce n-are. Se apropie de uşi pe rând, venind unii după alţii şi până noaptea târziu nu te poţi odihni din pricina răului acestuia. Un grup urmează altui grup, strigătul strigătului şi pagubă pagubei.

Această prea strălucită sărbătoare este pricina împrumuturilor ce le fac oamenii şi a dobânzilor acestor împrumuturi, este prilej de sărăcie şi începutul nenorocirilor. Dacă cineva nu poate să împrumute bani din pricină că n-are credit, se prăpădeşte ca şi cum n-ar fi plătit dăjdiile împărăteşti, se plânge ca unul ce-i vândut la mezat, se jeleşte ca unul care a căzut între tâlhari, se închide în casă, îşi dă cu pumnii în cap. Dacă are ceva în casă pentru întreţinerea soţiei şi a nefericiţilor lui copii, apoi dăruieşte şi acest puţin ce are şi rabdă de foame el cu întreaga familie, în această veselă sărbătoare! Este o nouă lege a unui rău obicei de a face sărbătoare din neruşinare şi de a numi sărbătoare sărăcirea oamenilor.

Sărbătoarea aceasta învaţă pe copiii mici simpli şi naivi, să fie iubitori de argint şi-i face să umble din casă în casă să ofere daruri noi, mere stifuite cu argint. Pentru acest dar primesc un alt dar de o valoare de două ori mai mare şi aşa începe să se imprime în mintea simplă a tinerilor negustoria şi lipsa de libertate.

Dar ce le aduce această zi sfinţilor şi prea bunilor lucrători de pământ? În această zi trebuie să fugă de oraş şi să nu calce într-însul şi fug de el mai mult decât iepurii de curse. Cei care întâmplarea face să-i prindă sărbătoarea în oraş sunt bătuţi, insultaţi de oameni beţi, pierd ce au în mâini, li se poartă război în timp de pace sunt batjocoriţi, sunt luaţi în râs prin vorbe şi prin fapte. Sunt umpluţi de insulte cei mai buni profeţi ai noştri, fiinţe fără de răutate, icoanele nevinovate ale lui Dumnezeu, robii cei credincioşi şi liberi ai vieţii noastre. Aşa se poartă cu oamenii cu vază, aşa cu săracii, aşa cu copiii, aşa cu oamenii de la ţară. Unii sunt jigniţi, alţii murmură iar alţii învaţă ce nu este bine să fie.

Să vedem însă ce foloase trag şi soldaţii înarmaţi cu prilejul acestei sărbători. Îşi pierd banii si-şi cheltuiesc răsplata unei răni şi solda din război. Li se corup moravurile şi felul de viaţă, căci ajung să cunoască lipsa de libertate, meseriile comedianţilor, moleşirea moravurilor, bătaia de joc a legilor şi a autorităţii ai căror paznici au fost orânduiţi. Cea mai înaltă autoritate este batjocorită şi insultată pe scenă, se urcă în trăsură, ca pe scenă aleg o suită alcătuită la moment şi săvârşesc în văzul tututrora ceea ce se potriveşte numai comedianţilor. Şi acestea sunt faptele cele mai cuviincioase ale cortegiului! Dar celelalte cine ar putea să le povestească? Nu se deghizează în femeie cel mai brav ostaş, cel iute la mânie ca leul, cel care este admirat când se arată a lor săi cu armura sa şi înfricoşător vrăjmaşilor? Îşi

coboară haina până la glezne, îşi înconjoară pieptul cu centura şi se încălţă cu încălţăminte femeiască; îşi pune pe cap proboada aşa cum porunceşte femeii legea; poartă furca plină cu lână iar cu dreapta coboară firul, cu dreapta care altădată a purtat trofeul, îşi schimbă şi glasul şi grăieşte mai subţire ca o femeie. Acestea sunt faptele cele folositoare ale acestei sărbători, acestea sunt roadele sărbătorii publice de azi!

Iar cei care s-au urcat în fruntea demnităţilor omeneşti, faimoşii consuli îşi cheltuiesc averea pentru această deşertăciune, împrăştie grămezi de bani, fără rod pentru dreptate dar rod pentru păcat. Nebunia lor este cu atât mai mare cu cât tronul este mai înalt. Căci pentru că au urcat multe demnităţi omeneşti şi au îndeplinit cele mai înalte funcţiuni în împărăţie iau fără milă atât cât pot.

Unii iau solda soldaţilor săraci, alţii adeseori vând dreptatea şi adevărul, iar alţii golesc bogăţia nespusă a viestieriilor împărăteşti şi adună cu râvnă bogăţii din toate părţile. Nu se ruşinează de nici un câştig: nici de cel ce nu i se cuvine, nici de cel nedrept. Mâniind pe Dumnezeu prezidează judecăţile dar puţin mai pe urmă împărţesc aurul conducătorilor de care de curse, nenorociţilor de cântăreţi din flaut, bufonilor, dansatorilor, oamenilor stricaţi, femeilor care-şi vând trupul în public; mai mulţi şi rispesc aurul gladiatorilor necuraţi şi pierduţi şi chiar fiarelor. Este evident că şi pe animale le hrăneşte aurul, deoarece cu el se cumpără pentru unele carne iar pentru altele pâine. Şi sunt făcute toate aceste lucruri cu un singur scop: să se consemneze numele lor în contracte şi în actele oficiale.

Ce nebunie! Ce orbire! Dumnezeu făgăduieşte să se scrie numele celor ce au hrănit pe săraci în cărţile cele vii, cele nemuritoare ,cele nestricăcioase, pe care moliile nu le strică şi timpul nu le distruge. Aceste cărţi nu le iubeşti, nici nu vorbeşti de acea fericită făgăduinţă, nici nu cauţi să fii înscris în amintirea lui Dumenzeu. Aceasta este cartea vie! Dar îţi dai toată osteneala să fii scris de alcătuitorii de acte oficale, să vorbească de tine vânzătorii de sclavi, să fii lăudat de linguşitorii publici! Judeci, cu totul greşit şi rău, felul în care trebuiesc întrebuinţate averile şi hotăreşti cu totul nebuneşte folosul lor. Dă săracului nenorocit şi nu cântăreţului ticălos. Fă daruri văduvei în locul desfrânatei, femeii ce stă închisă în casă în chip cuvios, în locul celei publice. Interesează-te în ce loc cântă lui Dumnezeu fecioară cea sfântă şi urăşte pe cântăreaţa cea neruşinată, care vânează pe desfrânaţi cu cântecul în locul chipului. Vino în ajutorul orfanului, plăteşte împrumutul săracului şi vei vedea o slavă veşnică. Goleşti mulţime de pungi cu aur pentru o distracţie urâtă şi un râs nelalocul lui şi nu ştii câte lacrimi de ale săracilor ai scos din ochii lor pentru a-ţi aduna bogăţia ta. Câte n-au fost înlănţuiţi, câţi n-au fost biciuiţi, câţi n-au ajuns aproape de ştrang şi de spânzurătoare pentru ca să poată primi astăzi daruri

dansatorii! Care este sfârşitul tuturor acestora? Zădărnicia! Iar după toate un mic mormânt, o haină de câteva parale, care să înveselească trupul; după puţin timp uitarea, boala de neevitat a timpului, care acoperă toate străduinţele tale. Iar în urma tuturor acestor, judecata lui Dumnezeu şi osânda de neînlăturat a celui ce prin propria sa voinţă a săvârşit răul.

Unde sunt consulii? Numără-i pe cei de ieri şi pe cei de alaltăieri! N-a fost unul decapitat ca cei făcători de rele, căzând prin mişcarea puternică a unei mulţimi înarmate şi după moarte a fost dus cu mai mult alai decât atunci când purtat în trăsură, se îngâmfa cu demnitatea sa? (2) Altul, împreună cu demnitatea de general, ajungând la aceeaşi cinste, a pierit în chip mizerabil în adâncurile Egiptului şi ale Libiei, fugind de pedeapsa condamnării, iar apoi s-a sfârşit în nisipuri, pentru că tot ţinutul prin care fugea era lipsit de apă şi nelocuit. (3) ce vom spune despre acel general şi consul, care şi acum trăieşte în ţinutul Colhidei, fiind salvat prin milostenia barbarilor de acolo? (4) dar acelui prefect, care socotea de neînvins şi cu gândirea de leu, ce fel de catastrofă a urmat vieţii lui! Căci mai înainte a văzut pe copilul lui decapitat, iar apoi a fost condamnat la moarte şi ştreangul se apropiase chiar de gura lui, dar milostivirea împărătească a oprit acţiunea călăului. A trăit bătrânul puţină vreme în dureri şi în necazuri, a petrecut timpul în simţirea nenorocirii sale, a murit în ruşine, astfel de sfârşit găsind demnităţii sale de consul. (5) Dar acel consul de anul trecut, care era ca femeile, dar se îmbrăca ca bărbaţii şi care se socotea mai mare decât giganţii? A fugit de bastoanele stăpânilor şi a dorit bastonul de consul; a dobândit atât pământ încât nu-i uşor de spus; dar a fost înmormântat în atâta cât i-a dat unul ce i s-a făcut milă de el. (6)

Oare nu sunt, potrivit cuvintelor înţeleptului Eclesiast, toate câte sunt asemenea “Deşertăciunea deşertăciunilor” (7), iar demnităţile nu sunt năluciri ale unor vise fără temei? Desfătează şi încântă pentru puţină vreme, apoi dispar înfloresc apoi se veştejesc. Dar noi oprindu-ne aici cu cuvântarea, să înălţăm slavă Mântuitorului.

Predică la textul din Evanghelia după Matei: „Dacă este îngăduit omului să-şi lase femeia pentru orice pricină”

Pentru creştini şi pentru cei ce iubesc studiul Sfintei Scripturi, frumoasă pereche formează aceste două zile, Sâmbăta şi Duminica, pe care timpul, prin rotaţie, le aduce în fiecare săptămână. Ca nişte mame sau ca nişte guvernante ale Bisericii, aceste zile strâng la un loc poporul şi îndatorează pe preoţi să vorbească; ele conduc şi pe ucenici şi pe învăţători către îngrijirea sufletelor.

Îmi sună încă în ureche cuvântarea de ieri şi sunt depuse în memorie cele spuse. Văd crucea înfiptă prin profeţia rostită de Isaia şi hainele Domnului, colorate de sânge ca într-un lin (Isaia, LXIII, 2) iar pe Mântuitorul purtând în dreapta lui gata răsplata. Văd şi pe Solomon care face pentru noi cât poate de exacte cântarele şi balanţele (III Împăraţi, III, 24). Mi-i milă şi de datornicul din Evanghelie care n-a avut faţă de tovarăşul său mila ce a primit-o el de la stăpânul său, ci din pricina relei sale voinţe şi a învârtoşeniei inimii şi-a reînnoit propria sa nenorocire (Matei, XVIII, 23-35).

Cu aceste idei principale ne-am ocupat în predica de ieri, după cum ştiţi toţi cei care aţi ascultat cu atenţie, iar astăzi din nou Duhul ne-a pus multe lucruri şi toate frumoase, câte le vedeţi pe masă. Dar din toate mi-am îndreptat mintea spre fariseii flecari şi ispititori; plânsu-i-am foarte pe ei din pricina vicleniei moravurilor lor, prin care încercau să înşele cu întrebările lor, chiar izvorul înţelepciunii; dar n-au reuşit în încercarea lor, pentru că totdeauna Dumnezeirea Unului-Născut a întors întrebările lor împotriva lor înşile.

Mi se pare că despre ei profeţind Isaia a spus: “Cel ce întoarce pe cei înţelepţi îndărăt, cel ce înnebuneşte sfatul lor şi cel ce întăreşte cuvintele slugii sale” (Isaia, XLIV, 25) iar David spune din nou: “Cu limbile lor vicleneau, judecă-i pe ei Dumnezeule, să cadă din gândurile lor.” (Psalmi, V, 9-10).

Cu toate acestea trebuie să le mulţumim, chiar dacă i-au fost duşmani, pentru motivul că au mişcat Înţelepciunea să răspundă, spre a ne lăsa nouă, robilor săi, consemnată în scris învăţătura celor ce ne sunt de folos. Iată prin întrebările viclenilor iudei, se dă legi căsătoriei, punct principal din viaţa omului şi sunt hotărâţi precis prin lege termeniii încheierii şi desfacerii unei căsătorii.

Aceste legi să le asculte cu multă atenţie cele două sexe, bărbaţii şi femeile, pentru ca sexul femeiesc să fie instruit în cele ce-i sunt proprii, iar sexul bărbătesc să pună în valoare îndatoririle sale speciale.

"Dacă este îngăduit omului, să-şi lase femeia lui pentru orice pricină." Aceasta era problema iudeilor. Eu însă văd scopul întrebării puse de ei în altă parte. Ei ştiau că femeile se lasă mai uşor convinse şi sunt înclinate mai mult decât bărbaţii în a consimţii şi a crede în măreţia minunilor lui Hristos şi în Dumnezeirea sa (căci şi în ultimele clipe ale vieţii sale, când călăii târau pe Domnul spre răstignire, mulţime de femei jeleau patima şi plângeau îndurate, mergând în urma Mântuitorului (Luca, XXIII, 27) . De aceea pentru ca să-l învrăjbească pe Domnul şi să-l aşeze într-o lumină nefavorabilă faţă de femei, uneltesc prin viclenia lor o întrebare şi i-au întins după cum socoteau, prin cuvinte, curse şi laţuri. Dar Domnul, prin puterea Dumnezeirii lui, a văzut viclenia plănuită de ei; în acelaşi timp, a hotărât pentru viaţă şi reguli omeneşti de purtare, iar iudeilor le-a dat pe faţă viclenia lor zadarnică, luând apărarea femeilor, prin răspunsul ce l-a dat şi pe fariseii care şi-au deschis zadarnic gura cu întrebarea lor, i-a trimis ca pe nişte lupi fără de pradă.

Însăşi natura, a spus Mântuitorul, arată scopul căsătoriei, căci căsătoria este făcută pentru unire, iar nu pentru despărţire. ***Primul nuntaş al nunţii este Creatorul, care a unit prin legătura căsătoriei pe primii oameni; Creatorul a dat urmaşilor lor o regulă de neînlăturat a împreună-vieţuirii, pe care se cuvine să o cinstească ca pe o lege a lui Dumnezeu. Cei care s-au căsătorit " nu mai sunt doi, ci un trup, pentru ca ceea ce a unit Dumnezeu, omul să nu despartă." (Matei, XIX, 6)***

Aceste cuvinte au fost spuse atunci fariseilor. Ascultaţi acum, voi traficanţii fariseilor care schimbaţi tot aşa de uşor femeile ca şi hainele, care călcaţi de multe ori şi cu uşurinţă în camera nupţială ca şi în sălile de spectacol, voi care vă căsătoriţi cu averile şi faceţi negoţ cu femeile, voi care vă supăraţi puţin şi îndată daţi divorţ, voi care lăsaţi în viaţă încă multe văduve! Fiţi încredinţaţi că numai moartea şi adulterul desface căsătoria.

Să nu se creadă că în căsătoriile săvârşite pe temeiul legii şi al legământului poate avea loc procedeul ce se întrebuinţează cu femeile publice când puţine zile se pune la încercare traiul împreună şi unde nu se caută decât plăcerea. Ci, cu totul dimpotrivă, omule! Se face o singură unire a trupului şi a sufletului şi după cum se amestecă felul unuia de a fi cu felul celuilalt, în acelaşi chip se uneşte şi trupul cu trupul. Cum poate să taie fără să sufere? Cum pleci cu uşurinţă şi fără supărare, tu care ţi-ai luat sora, soţie, tovarăş de viaţă şi nu servitoare pentru câteva zile? Îţi este soră potrivit istoriei plăsmuirii şi creerii ei (căci amândoi sunteţi creaţi din acelaşi element al pământului şi din aceeaşi materie). Îţi este femeie din pricina unirii conjugale şi din pricina legii căsătoriei. Ce legătură vei rupe tu, legat fiind şi de lege şi de natură? Cum îţi vei călca mărturisirea pe care ai făcut-o cu prilejul căsătoriei?

De care mărturisire socoteşti că vorbesc? Oare despre iscălitura pe care ai pus-o în josul foii dotale, când cu mâna ta ai semnat contractual, pecetluind cele ce s-au săvârşit? Sunt într-adevăr puternice şi acelea şi au destulă tărie, dar nu, mă refer la cuvintele lui Adam: " Acesta este trup din trupul meu şi os din oasele mele, aceasta se va numi femeia mea". (Facere, II, 23) Aceste cuvinte nu s-au păstrat în zadar în scris, ci este o mărturisire obştească a bărbaţilor făcută prin persoana acestui prim bărbat şi adresată întregului neam al femeilor, unite prin lege cu bărbaţi. Şi să nu te miri de faptul că unul a spus şi altul este tras la răspundere, căci toate cele întâmplate la început primilor oameni s-au transmis urmaşilor.

Aşadar, dacă femeia pe care ai părăsit-o fără motiv ar lua cartea Facerii lumii şi te-ar trage în faţa Judecătorului (Judecător, dar în acelaşi timp şi martor) spune-mi, ce vei zice? Cum îţi vei tăgădui cuvintele rostite înaintea lui Dumnezeu, cuvinte consemnate în scris nu de un notar de rând, ci de Moise slujitorul lui Dumnezeu? Dumnezeu a dat lui Adam pe femeie fără tată şi mamă; pentru aceasta te-a întărit Dumnezeu pe tine tutorele orfanei. Dar acum fiicele uzează de drepturile de mamă faţă de bărbaţii nerecunoscători şi necredincioşi. În chipul acesta îţi este cu totul cu neputinţă să disprețuieşti soţia, pentru că eşti legat de ea şi prin vechile legi dumnezeieşti şi prin legile noi omeneşti. Să te facă să rosteşti şi folosul ce ţi-l dă femeia în viaţă! Este mădular al tău, un ajutor al tău, împreună lucrător în petrecerea vieţii, pentru naşterea de copii; ajutor în timpul boalei, mângâiere în necazuri, păzitoarea căminului, vistieria averilor tale. Aceleaşi lucruri o supără ca şi pe tine,aceleaşi lucruri o înveselesc ca şi pe tine; stăpâneşte bogăţia cea comună dacă există, gospdăreşte sărăcia cea amară. Suportă cu bărbăţie şi cu răbdare necazurile ce vin din pricina sărăciei, suferă dureroasă naştere de copii de dragul vieţuirii împreună cu tine.

Dacă cumva greutăţile vieţii te-ar copleşii, doborât te pierzi; aşa numiţii prieteni, care măsoară prietenia cu timpul fericirii tale se dau îndărăt în vremea necazurilor tale; servitorii evita şi pe stăpâni şi nenorocirile. Dar rămâne femeia, mădularul părţii bolnave, roaba greutăţilor şi a îngrijirii bărbatului. Ea şterge lacrimile şi tămăduieşte rana dacă a fost bătut; întovărăşeşte pe cel dus la temniţă; dacă i se îngăduie să intre împreună cu el, face cu plăcere cu el închisoare; iar dacă-i împiedecată, rămâne la porţile închisorii ca un căţeluş drag al stăpânului.

Am cunoscut o femeie care şi-a tuns părul capului şi s-a îmbrăcat cu straie bărbăteşti ca să nu se despartă de bărbatul ei care a fugit şi se ascunsese. Părea că este un scalv, care cu adevărat slujeşte dorinţii lui. Şi a petrecut astfel de viaţă mulţi ani, pribegind din loc în loc şi din pustie în pustie.

O astfel de femeie o vedem şi pe femeia mult răbdătorului Iov. Pe Iov, toţi l-au părăsit: şi linguşitorii care s-au pierdut odată cu avuţia sa şi prietenii care măsurau prietenia cu timpul fericirii. Dacă mai veneau la el unii, apoi prezenţa lor era o insultă şi nu o vizită, un spor de nenorocire şi nu o mângâiere. (Iov, XVI,2) pentru aceea toţi prietenii lui care căutau să-l mângâie în nenorocirile sale, se mâniau împotriva lui Iov. Numai femeia, strălucitoare altădată, stătea pe gunoi lângă bărbatul ei, ştergându-i puroiul şi curăţindu-i viermii din răni. Aşa este tovarăşul vieţii! Nu-i numai un împreună locuitor în timpul fericirii. Este un prieten nedespărţit şi nu un linguşitor al plăcerilor.

Femeia este singura rămăşiţă a vremurilor de fericire şi a tuturor prea bunilor prieteni şi rude.

Pentru aceea, din pricina dragostei prea mari şi peste măsură pentru bărbat, a căzut şi în păcatele hulei lui Dumnezeu; pentru ca bărbatul său să nu se mai chinuie mult timp şi să nu-l mai vadă în nenorocirile fără de sfârşit, l-a sfătuit să spună un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu ca să-i vină un grabnic sfârşit (Iov, II, 9). Nu se mai uita la propria nenorocire, ce avea să-i vină de pe urma văduvei, se îngrijea de un singur lucru numai: să scape bărbatul său de o viaţă cu neputinţă de trăit. Pomenirea acestor fapte vechi împreună cu întâmplarea din vremea noastră instruieşte pe cel care insultă căsătoria.

Dar ce-ar putea spune cel care se face vinovat de o asemenea acuzaţie? Ce apărare binecuvântată ai putea aduce uşurătăţii tale?
- Femeia mea e leneşă şi are o fire de nesuferit! Vorbeşte prea mult şi nu-i gospodină deloc!
- Fie, îţi acord! Mă las convins şi-ţi primesc acuzaţiile tale! Judecătorii, iarăşi care nu cercetează cu de-amănuntul mărturiile, vor fi atraşi de partea ta cu uşurinţă de asalturile acuzatorilor! Dar tu, spune-mi: La început când ai luat-o de soţie, nu ştiai că este unită pentru totdeauna cu bărbatul ei? Când cineva ascultă pe un om nu vede îndată păcatul ce-i cuprins în vorbele lui? Căci numai Dumenzeu e fără de păcat! Oare tu nu păcătuieşti? Nu pricinuieşti dureri femeii tale prin felul tău de a te purta? Eşti lipsit de orice greşeală şi păstrezi nepătat legământul căsătoriei? O, cât de mult a suferit femeia din pricina beţiilor tale? Câte insulte nesăbuite şi cuvinte necuvincioase n-a răbdat ea! Câte cusururi de ale tale nu le-a trecut sub tăcere, pentru că femeia nu le-a dat în vileag! Te-a suferit şi când te supărai în zadar şi când fierbeai peste măsură de mânie! Iar femeia cea liberă, cea care are aceaşi cinste ca şi tine, a tăcut ca una din sclavele cumpărate din târgul de vândut sclave! Când nu-i dădeai cele necesare pentru întreţinere din pricina sărăciei sau din pricina zgârceniei, nu era supărată şi nici n-a spus vreun cuvânt de reproş. Nu

te-a aruncat pe scări când veneai de la ospeţe beat şi ieşit din minţi, ea care urăşte beţia; dimpotrivă te-a primit cu omenească iertăciune, te-a luat de mână pe tine care o chinui şi ţi-a vindecat capul tău tulburat de fumurile vinului; te-a dus la patul casnic, ea singură care ţinea la tine şi-i era milă de tine, în timp ce servitorii râdeau de tine şi-şi băteau joc de nebunia pe care o aveai din pricina beţiei. Faţă de toate acestea, tu colinzi cartierele oraşului, îţi bârfeşti nevasta, aducându-i acuzaţii neînsemnate ca să-ţi pregăteşti o scuză pentru divorţul ce intenţionezi să-l dai.

Purtarea unor asemenea bărbaţi este aspră, sălbatică şi amară, născută după spusa proverbului, din stejar sau piatră, căci după ce au şters din minte toate, se despart fără nici o suferinţă.

Cine oare îşi taie un mădular bolnav în loc să-l vindece, când n-a dat peste el o boală primejdioasă, ci are multă nădejde de grabnică vindecare? S-a făcut un buboi la mână, să-l tămăduim cu multă grijă; dacă un flegmon ne-a supărat piciorul să îndepărtăm umflătura cu ajutorul doctoriei. Dacă însă am îngădui doctorilor să ne taie fiecare din mădularele noastre care bolesc, n-ar trece mult timp şi ne-am tăia toate mădularele.

Dar nu aşa, o, bărbate! Să vă aduceţi aminte şi de mădularele voastre! Îngrijirile femeilor voastre să vă umple de ruşine. Oricât de mult aţi putea să vă supăraţi, puneţi în paralelă durerile unei singure naşteri cu supărările pricinuite de femeie şi veţi găsi că motivul supărărilor voastre este învins.

Să ne gândim şi la îngăduinţa şi bunăvoinţa femeii: îngrijirea în timpul bolilor, tovărăşia la nenorociri, lacrimile vărsate pentru necazurile pricinuite bărbatului ei de alţi oameni; părăsirea părinţilor, a căminului părintesc şi urmarea unui străin; vinderea unor lucruri de valoare ale ei ca să răscumpere insulta şi necazurile soţului. Toate acestea să te instruiască pentru a-ţi crea o altă dispoziţie sufletească faţă de ea, să fie ca un fel de alint al dragostei, care să ridice şi să susţină, ca pe o casă avariată, sufletul gata să alunece. Să te stăpânească mila, iar obişnuinţa cu ea şi traiul împreună de atâta vreme, să nu le calci în picioare.

Obişnuinţa şi traiul împreună face ca şi animalele să fie nedespărţite unele de altele. Am văzut pe bou mugind cu pasiune pentru că rătăcindu-se a fost izolat de cei cu cei care păştea împreună; pe oaie behăind în păşune şi străbătând munţii, până ce se alătura de turma de care s-a despărţit păscând. Capra face la fel şi chiar dacă ar da peste multe turme de capre în alergătura ei totuşi nu se opreşte înainte de a găsi turma ei obişnuită şi propriul ei păstor.

Să nu fim găsiţi noi cei înzestraţi cu raţiune mai fără simţire în ce priveşte prietenia decât animalele lipsite de raţiune şi nici să nu socotim de mai puţină valoare soţia noastră decât un tovarăş de drum oarecare sau decât un om cu care pentru scurtă vreme , am legat prietenie pentru oarecare afacere.

Ai observat că oamenii care se amestecă unii cu alţii pe cale sau se adăpostesc sub acelaşi acoperiş sau în timpul verii, la amiază, se aşează la umbra unui copac cu mult frunziş, leagă o sinceră prietenie unii cu alţii din pricina întâlnirii lor. Dacă ajung la drumul de despărţire, nu se despart unii de alţii fără părere de rău; ba dimpotrivă, se opresc, le dau lacrimile uitându-se lung unii la alţii şi fiecare din ei făgăduieşte să păstreze în sufletul lui amintirea acelor clipe. După ce înaintează puţin, se întorc iarăşi, se strigă şi-şi urează unui altuia tot binele. Puţin timp leagă o atât de strânsă prietenie, încât li se pare dureroasă despărţirea.

Tu însă te porţi tot cu atât dispreţ faţă de tovarăşul vieţii tale, ca şi faţă de un vas stricat sau faţă de un căţeluş melitian alungat din casă. Unde este dragostea ce-o arătai la început soţiei tale? Unde este odihna de pe un singur pat, unirea prin lege, puterea multei şi îndelungatei obişnuinţe, pe care şi raţiunea o spune şi experienţa a demonstrat-o că se preface în natură. Pe toate le-ai tăiat mai uşor decât Samson funiile duşmanilor (Judecători, XV, 14).

Cu toate acestea un bărbat înţelept, păzitor al dragostei conjugale, nu uită cu uşurinţă nici chiar când a plecat din viaţă soţia, ci iubeşte pe copii ca pe un depozit comun al mamei şi al naturii, î n care pare că vede pe cea plecată. Unul dintre copii are aceaşi voce ca mama, altul seamănă mult cu ea, celălalt a fost format cu acelaşi deprinderi şi fel de a se purta ca şi maica sa. Şi astfel tatăl, având multe icoane vii şi puternice ale soţiei sale, îşi închipuie că vieţuirea împreună cu ea este nemuritoare; de asta nici un gând de plăcere nu-i mai trece minte. Nu grămădeşte astăzi pământ peste mormânt şi mâine pregăteşte cameră de nuntă. Nu se grăbeşte spre dans de nuntă, după ce a oftat şi a lăcrimat, nici nu schimbă haina neagră şi de doliu cu îmbrăcăminte de nuntă; nici nu bagă în patul încă cald al celei plecate o a doua soţie, nici nu dă o mamă vitregă, nume groaznic copiilor. Dimpotrivă imită castitatea iraţională şi naturală a turturerelor.
Se spune că turturica, odată ce a fost despărţită de cel cu care a trăit împreună, iubeşte o văduvie continuă şi are un fel de vieţuire cu totul potrivnică porumbiţei, înclinată spre poligamie.

Să fie aruncat bărbatul până aici prin aceste acuzaţii puternice şi să-l rănească crimele nerecunoştinţei mai puternic decât grindina.

Dar dacă vei aduce pentru despărţire ca pricină aduleterul şi vei aduce o astfel de dovadă pentru divorţ, voi lua îndată apărarea celui nedreptăţit şi voi pregăti cuvânt împotriva adulterei şi în loc de duşman voi fi sprijinitor al bărbatului. Voi lăuda pe cel care evită pe vicleană, pe cel care taie legătura prin care a fost legat cu o aspidă sau cu o viperă.

Unuia ca acestuia îi îngăduie divorţul în primul loc Făcătorul tuturora, ca unuia ce suferă pe drept şi pe bună dreptate şi pe bună dreptate alungă boala din casă şi din cămin.

Căsătoria este instituită pentru aceste două temeiuri: dragostea şi naşterea de copii; dar nici una din ele nu se păstrează împreună cu adulterul. Într-adevăr nu-i dragoste când situaţia înclină spre altul, iar bucuria facerii de copii este tăiată, căci sunt amestecaţi copiii. (Dar cele ce privesc acest păcat au fost spuse îndeajuns în altă predică). Şi bărbatul şi femeia să se exercite în castitate, lanţul de nesfărmat al căsătoriei. Acolo unde castitatea este respectată, acolo în chip necesar este şi pace şi dor; acolo nici o dorinţă vulgară şi falsă nu răscoleşte sufletul, care să alunge dragostea legiuită şi dreaptă.

Această lege a castităţii nu este rânduită de Dumnezeu numai pentru femei, ci şi pentru bărbaţi. Dar cei care sunt de acord cu legiştii laici dau o libertate deplină desfrâului bărbaţilor, în timp ce sunt asprii judecători şi învăţători ai castităţii femeilor. Cei care schimbă multe trupuri, sunt doctorii altora, iar ei potrivit proverbului sunt plini de buboaie. Dacă unul din aceştia este cuprins de aceste păcate, apoi se scuză într-un chip mincinos şi de batjocură. Ei scuză pe bărbaţi în felul următor: Bărbaţii chiar dacă trăiesc cu foarte multe femei, totuşi nu pângăresc căminul; femeile însă prin păcatele lor, introduc în case şi în familii moştenitori străini. Să audă sofiştii şi născocitorii unei asemenea concepţii surprinzătoare că şi ei strică la rândul lor alte case şi alte cămine. Căci femeile cu care au legături sunt negreşit fiicele sau soţiile altora şi orişicum va fi sau căsătoria trădată sau părintele nedreptăţit, părintele care a născut-o, a crescut-o şi a nădăjduit s-o conducă fecioară la camera şi patul nupţial, dar a fost lipsit de frumoasa lui aşteptare de tâlharii castităţii. Dacă tatăl este desfrânat să cunoască chinul unui tată înşelat în speranţele sale. Dacă este bărbat, să se închipuie pe el însuşi nedreptăţit.

În general aşa este bine, ca fiecare să judece pe ale lui. Iar dacă unii dând atenţie legilor romane socotesc că curvia este fără răspundere, rătăcesc într-o grozavă rătăcire, neştiind că Dumnezeu legiuieşte într-un fel şi oamenii învaţă în altfel.

Ascultă pe Moise care vesteşte voinţa lui Dumnezeu şi dă hotărâri amare împotriva desfrânaţilor (Levitic, XX, 10; Deuteronom, XXII, 23-30). Ascultă pe Pavel care spune: “Iar pe desfrânaţi şi pe adulteri îi va judeca Dumnezeu.” (Evrei, XIII, 4). Toţi ceilalţi nu-ţi vor fi de folos spre mântuire în timpul răsplătirii, ci se vor consuma tremurând şi asudând.

Platon, înţeleptul legilor ţi se va părea neînţelept şi neinstruit. Glasul acela grav va fi smerit şi toţi legiuitorii îşi vor pierde puterea când vor vedea cum sunt târâţi cei care au iubit trupurile, cărora ei le-au dat libertate de a se folosi rău de trup.

Negreşit cei care nu opresc pe alţii de la păcat, îşi atrag în primul loc asupra lor pedeapsă şi vor fi vinovaţi de o dublă acuzare: una pentru păcatele lor proprii, alta pentru că au făcut pe alţii să păcătuiască.

Prin urmare cei care vor să trăiască pe cât e mai mult cu putinţă cu soţii cinstite să se facă ei înşişi dascălii model ai căsniciei, ca să fie un exemplu bun pentru cămin.

Predică la profetul Daniil şi la Susana

Harul Sfântului Duh are bogăţie de daruri ce le revarsă din belşug; nu întârzie să-şi arate darurile sale când voieşte şi peste cine voieşte. Harul Sfântului Duh este ca un râu plin cu ape ce curg spre viaţa veşnică (Ioan IV, 14); nu împarte darurile lucrării sale în felul în care râurile îşi împart apa pe pământ. Apa din el nu seacă niciodată ca în râurile pământului; nu creşte, nici nu scade şi nici nu udă numai unele părţi ale uscatului; dimpotrivă este totdeauna plin şi deajuns tuturora şi cu toate că revarsă din deplinătatea lui în cei care se împărtăşesc din el, totuşi nu rămâne mai puţin plin ci are harul tot atât de îmbelşugat şi nu cunoaşte împrăştierea şi împărţirea în timp. Cele nemăsurate nu pot să se măsoare cu unităţile de măsură ale corpurilor; ele însoţesc nobleţea şi curăţenia sufletului şi apre împreună cu acestea.

Din această pricină se găseşte când cu Samuil cel încă hrănit cu lapte (I Împăraţi, I, 15-28),când cu David pe care-l ia de la turmele de oi (I Împăraţi, XVI, 11), preferându-l pe el fraţilor lui, care-l dispreţuiau din pricina micei sale vârstre.

Pe altul îl desăvârşeşte prin har la coarnele plugului, iar după aceştia pe acesta despre care vorbim azi, fericitul şi cu adevărat înţeleptul Daniil, pe care deşi încă plăpând şi tânăr l-a rânduit şi judecător al bătrânilor şi profet. Cu toate că ajunsese rob în acea grea captivitate, iar în loc de patrie avea Vavilonul; cu toate că părea nepriceput din pricina vârstrei tinere şi fără nici un sprijin din pricină că era înconjurat de atâtea rele, totuşi, pentru că a dat dovadă de virtute, a fost iniţiat, din prima vârstră, în taina înţelepciunii; iar pentru că avea idei sănătoase şi temeinice, a fost arătat, chiar în floarea vârstrei, ca o mustrare şi judecător al acelor bătrâni şi înainte stătători.

Îngăduiţi-mi să mă urc puţin mai sus în timp cu predica mea, ca să vedem ce lucru înalt şi fericit este de a fi prietenul lui Dumnezeu.

Când oraşul Ierusalimului a fost cucerit de asirieni, evreii au fost duşi în Vavilon. Printre mulţi tineri, prinşi de război, se afla şi fericitul Daniil; locuia în ţara duşmană ca un copil uşor de dispreţuit, ca un adaos mic şi neînsemnt al unui popor chinuit, care nici printre ai lui nu se putea remarca şi nici la duşmani nu era socotit ca un câştig de mare valoare, neînsemnat, fără de glorie din pricina vârstrei, din pricina nenorocirii; preţuit, însă numai de cel ce vede bine. Numai Dumnezeu, în adevăr vedea sufletul curat al tânărului, ca un mărgăritar învelit în scoicile marine sau ca aurul aşezat în sânurile pământului, ca o mireasă frumoasă, acoperită de voalurile patului nupţial. Dar când a venit timpul potrivit şi trebuia să se arate cel ascuns; să se facă cunoscut cel necunoscut, renumit cel dipreţuit, să strălucească

cel ascuns în întunericul nefericirii, a fost nevoie de puţină pogorâre a Sfântului Duh ca cel smerit să fie mai mare decât toţi, să fie înţelept şi doveditor al celor ascunse, cel care nu şi-a deschis gura, cel neînvăţat, să fie judecătorul judecătorilor, să stea pe scaun de magistrate, cel care n-a fost cel puţin nici slugă la judecător, tânărul care răzbuna castitatea calomniată, care întoarce un popor rătăcit şi schimbă sentinţa fals pronunţată a unui întreg oraş.

Aţi auzit de curând textul Scripturii şi negreşit sufletul v-a fost cuprins de mirare. Pentru aceea şi eu am lăsat la o parte textele citite din celelalte cărţi ale Scripturii, toate câte psalmii ne-au cântat cu plăcere şi cu folos, toate câte ne-a sfătuit apostolul, toate câte ne-a legiuit Domnul ca un Stăpân în Evanghelii şi am fost atras spre această istorisire.

Văd doi tineri distinşi; unul distins prin felul în care judecă, iar pe altul prin chipul în care este judecat; pe Daniil aplaudat din pricina hotărârii date, iar pe Susana încununată din pricina victoriei castităţii ei.

Haideţi deci, dacă se poate, voi care sunteţi îndrăgostiţi de faptele cele bune şi de virtute, să reînnoim în minte această veche judecată; să nimicim prin castitatea de altădată, desfrânarea mereu tânără a prezentului, înfierând bătrâneţea cu apucături de tânăr şi admirând tinereţea cu purtări de om bătrân.

Bătrâni nebuni şi conducători ai poporului, care aveţi nevoie de nenumăraţi pedagogi ca să vă îndreptaţi, care uneltiţi împotriva căsătoriilor unite prin lege, care întindeţi curse castităţii, urzitori de viclenii, născocitori grabnici ai calomniei! Voi sunteţi cei care osândiţi cu buzele desfrânarea, dar excelaţi în adulter! Sunteţi doctorii altora, dar sunteţi plini de boale! Sunteţi morminte văruite (Matei, XXIII, 27) pline pe dinăuntru de necurăţenie, dar împodobite pe dinafară. Voi sunteţi cei mari, care staţi în frunte pe scaunele judecătorilor; dar când voiţi să faceţi desfrânări vă târâţi în tufişuri şi în crânguri. Diavolul, care a introdus călcarea poruncii, diavolul sfătuitorul răutăţilor, râdea văzându-vă pe voi fruntaşii poporului, oameni de elită şi distinşi că vă târâţi pe pământ ca nişte spărgători sau hoţi, ca să vedeţi un trup gol de femeie şi că vă ascundeaţi în tufişuri ca vulpile, care din locuri pline cu ierburi stufoase întind curse păsărilor domestice şi sar pe neaşteptate asupra păsărilor ce ciugulesc primprejur.

Ce răutate asemănătoare celei întrebuinţate de distrugătorul sufletelor omeneşti, de la început şi până al sfârşit! În o grădină s-a petrecut prima cădere a omului, în o grădină şi acum bătrânii, prin ispita şarpelui, cad din slava de conducători şi ajung în loc de judecători, acuzaţi, străini vieţii şi lucrători ai păcatului. În această

grădină, însă diavolul a pus stăpânire pe bărbaţi, dar a fost biruit de femeie; la tânăra din Vavilon n-a găsit uşurătatea Evei. Pe bună dreptate, ar putea spune cineva, că din pricina Susanei, Vavilon nu înseamnă amestecare ci păzirea poruncilor lui Dumnezeu, păstrarea castităţii, oraş al femeii cu temperament de bărbat, loc de victorioasă sărbătoare.

Dând la o parte timpul, o compar pe Susana din pricina asemănării virtuţii, cu Iosif cel curat. Pun pe această femeie cinstită alături de Iosif cel cast, pe prietena lui Dumnezeu alături de copilul lui Israel. Amândurora, din pricina castităţii, le pun pe cap una şi aceaşi cunună. Arunc la picioarele învingătorilor pe cei învinşi: la picioarele lui Iosif, pe egipteanca cea desfrânată, stăpâna robului cel liber; la picioarele Susanei pe bătrânii cei necinstiţi.

Pe aceştia îi pun pedagogi ai castităţii; pe una, femeilor iar pe celălalt tinereţii bărbaţilor; lumini ai întregii lumi, flori ale învierii, judecători ai desfrânaţilor, paznici ai căsătoriilor celor legiuiţi.

De acum înainte ne vom ocupa în predica noastră numai de această sfântă femeie. Iosif cel curat a fost adus aici ocazional ca un exemplu de castitate.

Pentru că bătrânii, după socotinţa lor, aveau prada prinsă în laţ, au sărit din locul lor de pândă, cu gândul s-o prindă numaidecât; dar n-au găsit pe cea mai frumoasă căprioară fricoasă (Proverbe, V, 19), ci s-a împotrivit şi lor şi şarpelui, autorul celor întâmplate - căprioară este un omorâtor de şerpi şi Scriptura a găsit în chip fericit această imagine a animalului pentru Susana - au rugat-o, dar n-au fost auziţi; au ameninţat-o, dar nu s-a temut. Amorezaţii nenorociţi, deci n-au ajuns la nici un rezultat; şi sunt cuprinşi de două griji foarte mari: nepotolirea poftei şi frica de a nu fi dovedită dorinţa lor. Urzesc calomnia, cea cu mii de capete, născocesc un alt rău ca să pună capăt răului şi pun la cale uciderea ca să-şi acopere desfrânarea lor. Căci păcătosul când cade la început în păcate trage prin acest început ca prin o funie şi alte fărădelegi. Faptele bune dau naştere la fapte bune, iar cele rele la cele asemenea. Pentru aceea şi acum fructul desfrânării odrăsleşte ucidere şi în grabă se adună sinedriu pentru a judeca marele păcat al femeii, se adună şi poporul având ca privelişte pe aceea ce trebuia judecată.

Aceleaşi persoane sunt şi acuzatori şi judecători. S-a dat crezare când bătrâneţea a fost aceea care calomnia şi a fost osândită tinereţea calomniata, pentru că avea toate bănuielile împotriva ei.

Poporul agitat şi cuprins de patimă, cum se întâmplă de obicei cu mulţimea cuprinsă de o pornire pătimaşă s-a indignat în rătăcirea lui şi este atras spre părerea bătrânilor. Părinţii celei osândite plângeau; bărbatul îşi jelea nenorocirea; copii atârnaţi de o parte şi de alta de mama lor în primejdie, scoteau strigăte de durere; rudele de ruşine îşi acopereau faţa. Dar "bunii judecători", apărătorii castităţii au poruncit să o dezbrace de acoperământul cel cuviincios pe aceea ce era acoperită cu o haină cuviincioasă - căci Susana nici în timpul marilor nenorociri nu-şi uitase de ea, deoarece avea o înclinare firească de a avea o ţinută cuvincioasă - pentru ca cel puţin în faţa judecăţii să îndeplinească faptele desfrânării, potolindu-şi pofta lor ruşinoasă, uitându-se la cea osândită. Au pus şi mâinile pe capul ei - simbol al condamnării - pângărind desfrânaţii trupul ei curat prin atingerea lor şi "bunii apărători" ai adevărului au pronunţat împotriva ei minciună.

Pentru că poporul a fost amăgit, sentinţa era dată şi pedeapsa aproape, cea năpăstuită şi-a înălţat privirea spre Judecătorul judecătorilor, a făcut apel la Dumnezeu împotriva judecăţii oamenilor. A chemat tribunalul care nu greşeşte şi adevărul n-a întârziat.

Scoală-ni-te deci fericite Daniile şi acum în timpul acestui cuvânt, după cum ai fost deşteptat altă dată de Duhul şi spune şi tu: "Nevinovat sunt de sângele acesta" după cum a spus mai târziu şi Pilat furioşilor iudei (Matei, XXVII, 24). Cheamă poporul iarăşi la judecată; începe din nou judecata terminată fals; pune pe judecătorii cei falşi la locul lor de osândiţi. Ordinea apărătorilor să se schimbe şi să privească femeia la bătrâni după cum ea, cu puţin timp mai înainte, era priveliştea întregii cetăţi.

Judecă, tu captivule, pe cetăţenii liberi; străinule pe băştinaşi; tânărule, pe bătrâni! Dă Duhului Sfânt sfânta ta gură, pentru că n-ai buze necurate, după cum spune Isaia despre sine dispreţuindu-se (Isaia, VI, 5); nici n-ai nevoie de serafim şi de cărbunele curăţitor. Desparte, cu înţelepciune, pe falşii judecători, ca nu cumva să dea aceleaşi răspunsuri la întrebările tale, cum s-a întâmplat în grădină cu femeia.

Să analizăm, cu înţelepciune cele dintâi cuvinte adresate bătrânilor de prea fericitul tânăr! "Învechitule în zile rele ! Acum te-au ajuns păcatele pe care le făceai mai înainte osândind pe cei nevinovaţi şi liberând pe vinovaţi." Ce minune şi cât este de mare libertatea Duhului! Căci unde era Duhul, era libertate". (II Corinteni, III, 17))

Vedeţi din cuvintele sale, că Daniil, chiar de la început nu se teme. A pătruns în adâncul conştiinţei lor, a văzut grămada de păcate aşezate în sufletele lor, numai

caută nici martori, nici dovezi ci-i cheamă cu tărie insultându-i pentru că profetul are scrisă pe pieptul lui sentinţa. În ce-l priveşte nici nu i-ar mai fi judecat ci i-ar fi pedepsit îndată. Dar ca să încredinţeze un popor neînţelept şi ca să le dovedească uşuratecilor judecători care n-au judecat pe temeiul adevărului, ci pe temeiul bătrâneţii acuzatorilor pune întrebări fiecăruia în parte şi dovedeşte minciuna lor din răspunsurile lor diferite. După ce a pronunţat sentinţa, n-a dat pe vinovaţi călăilor, ci cheamă împotriva lor pe îngerii care pedepsesc. La atât de mare înălţime s-a ridicat vrednicia sfinţilor, încât le slujesc lor puterile nevăzute.

Ce s-a întâmplat apoi cu nelegiuiţii bătrâni? Sentinţa a fost schimbată. Au plecat luându-şi pedeapsa cu moartea şi pentru vechile lor fărădelegi şi pentru noul lor păcat.

Tot Vavilonul avea pe buze minunăţia întâmplării şi înălţau cântece lui Dumnezeu, care face cunoscute faptele cele ascunse. Elchias a reîntinerit din pricina copilei. Ioachim a sărbătorit cu cântece ziua victoriei femeii sale. Copii, roade ale unei femei cinstite şi caste, sar împrejurul mamei lor cu figurile zâmbitoare şi jalea lor plină de lacrimi li s-a schimbat în bucurie.

Voi, popor al lui Hristos, care aţi auzit această istorie plină de evlavie şi folositoare de suflet, nu treceţi cu indiferenţă cu urechea pe lângă ea, ci să ajungă această întâmplare instrucţie şi exmplu pentru viaţa voastră, femei, imitaţi pe Susana! Păstraţi-vă castitatea pentru bărbaţii voştri cum şi-a păstrat-o şi ea pentru al ei! Mai degrabă să suferiţi să vă primejduiţi decât să mâniaţi pe Dumnezeu prin adulter, să faceţi de ruşine pe bărbat, să distrugeţi casele şi căminurile şi să daţi naştere la copii dubioşi!

Bătrâni, urâţi pe astfel de bătrâni! Judecători, temeţi-vă de sfârşitul unor asemenea judecători fără de lege! Tineri, imitaţi pe tânărul în vârstră! Astfel fiecare vârstră să fie formată după modelul celor bune, toată plinătatea Bisericii să ajungă sfântă şi slăvită în Hristos Mântuitorul nostru, căruia se cuvine slava, puterea, cinstea împreună cu cel fără de început al lui Părinte, cu PreaSfântul şi de viaţă făcătorul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor.Amin.

Predica la orbul din naştere

Am auzit de curând pe Ioan, fiul tunetului, dar mai bine spus pe Sfântul Duh, cel care a făcut pe pescar şi pe meşteşugar scriitor şi povestitor al faptelor cu adevărat dumnezeieşti şi înalte.

Ne-a istorisit povestirea lungă şi mare a Domnului, prin care Domnul învăţa pe poporul neascultător şi greu la auz despre cunoaşterea dumnezeiască a Tatălui şi al Fiului, ducând gândurile iudeilor spre concepţia unităţii lui Dumnezeu, deschizându-le uşa harului pe temeiul tradiţiilor legii şi conducându-i cu măsură de la Vechiul Testament spre Noul Testament, aşa cum altă dată i-a condus din pustie într-un pământ bogat şi roditor. Dar când le-a arătat prin multe dovezi şi propria sa existenţă că există mai înainte de veci, unit din veşnicie cu Tatăl, în termeni precişi strigându-le surzilor: "Înainte de a fi Avraam sunt eu" (Ioan VIII, 58) nici nu au cunoscut valoarea cuvintelor lui, nici n-au combătut adevărul neacceptat de ei prin vreun argument ştiinţific, ci au recurs la pietre în loc de cuvinte.

Cu mult înainte de răstignire îşi exercitau mâinile lor ucigaşe pentru a le murdări cu omorul. Judecătorul tuturor, însă s-a purtat cu îndelungă, răbdare faţă de poporul ce-1 insulta şi-1 hulea şi s-a dat la o parte de mânia şi răzvrătirea lor. N-a plecat în chip umilitor, ci în chip dumnezeiesc: deşi stătea în mijlocul lor şi-1 pu- teau atinge, totuşi nu-1 vedeau; era atins de cei furioşi, dar nu era văzut. Au stat muţi, ucigaşi în intenţia lor, dar n-au avut cum să-şi ducă la îndeplinire mânia lor. Erau asemenea unor vânători nedibaci, care pentru că au speriat vânatul înainte de vreme, iar căprioara a fugit în alt crâng şi a ieşit fără s-o zărească, colinda degeaba văile, duc în spate fără folos cursele şi trag în zadar după ei câinii de vânătoare.

Eu, chiar dacă în alte privinţe sunt o slugă leneşă, în aceasta însă n-am uitat că sunt robul Domnului, şi mi se cade să mă ridic pentru Stăpânul împotriva insultătorilor. Pentru aceasta voi striga către evrei ca şi cum ar fi azi aici de faţă şi ar fi sub influenţa furiei lor: «Aruncaţi, nebunilor, cu pietre în Binefăcătorul vostru? Aruncaţi în cel care v-a adăpat din piatră? Aruncaţi în cel care a dat legi vieţii voastre pe plăci de piatră? Aruncaţi în piatra cea aleasă şi cinstită, profeţită vouă de Isaia (Isaia XXVIII, 16)? Aruncaţi în piatra cea spirituală, care a fost smulsă fără mână omenească din stâncă, după cum v-a învăţat dumnezeiescul Daniil? (Daniil II, 45) Aruncaţi cu pietre în piatra cea din capul unghiului (I Petru I, 6), care a unit cele două ziduri ale Noului şi Vechiului Testament? Chiar dacă voi nu veţi crede, puternic este Dumnezeu, ca din pietrile acestea să ridice fii ai lui Avraam (Matei III, 9), adică să strângă lui Hristos popor mult, cel dintre neamuri şi netăiat împrejur. Despre acest lucru Avraam a şi primit făgăduiala când Dumnezeu i-a spus: «În tine

vor fi binecuvântate toate neamurile» (Facere XVIII, 18). Căci prin o cunoştinţă tainică, văzând mai dinainte viitorul, a rânduit pe toţi cei ce aveau să creadă mai târziu în ceată fiilor celui ce a fost începătorul credinţei. Privea de pe atunci: răzvrătirea iudeilor, vedea şi pietrele, iar pe falşii fii îi număra între cei desmoşteniţi. Când însă vestindu-le adevărul prin cuvântarea sa, nu i-a convins să creadă, s-a ascuns deşi era de faţă, şi deşi se vedea, nu era văzut, pentru ca prin această minune, să-i atragă spre acceptarea adevărului că el este Hristos şi Dumnezeu şi că este mai vechi decât Avraam. Ascultaţi, spune Domnul, orbi şi neînţelepţi cu adevărat! Cine este acesta care-i împreună cu voi şi nu se vede ? Oare nu este care a vorbit cu Moise nu s-a văzut? Atunci se vedea şi focul şi rugul; dar amândouă n-au glas; cu toate acestea se auzea şi voci, iar cuvintele auzite îl instruiau pe Moise şi-i spuneau mai dinainte viitorul. Cei care au minte trebuie să cunoască persoana din înrudirea faptelor.

Dar pentru că evreii erau atât de neînţelegători şi de proşti, Domnul nostru şi Mântuitorul, ca un doctor sârguincios şi înţelept în acelaşi timp, dacă a văzut că prima încercare a dat greş, întrebuinţează un alt mijloc de tămăduire a necredinţei lor. Vrea adică să vindece pe cei orbi la minte prin vindecarea unui orb, care se găsea din întâmplare acolo, orbit nu în urma unui accident, ci, prin o greşală a firii, a fost adus la viaţă aşa din pântecele maicii sale.

Văzând pe orb, s-a oprit şi era gata spre vindecare; o vindecare mai bună, decât aceea a înţelepciunii şi tehnicei omeneşti.

Medicina şi tehnica medicală se ocupă cu vindecarea acelor boale care vin asupra oamenilor cu o natură complet formată, datorită unor întâmplări din viaţa lor de mai târziu, după ce s-au născut, dar nu promit vindecarea unei mutilări cu care s-a născut corpul. Mai mult încă, nu vindecă nici toate boalele ce survin mai târziu.

Martori ai acestui fapt sunt oameni cu mădularele tăiate, cărora nici un doctor n-a completat lipsa mădularelor. Din această pricină şi ucenicii, fiindu-le milă de boala lui, şi văzând că omul n-a gustat din cea mai mare bucurie a luminii, s-au interesat din pricina acestei nenoriciri şi l-au întrebat într-un mod nu tocmai ştiinţific, pe Domnul, dacă, nu a fost adus la viaţă, aşa din pricina păcatelor lui proprii sau din pricina păcatelor părinţilor săi.

În două privinţe întrebarea aceasta este plină de dojană; n-ar fi putut fi pedepsit aşa din pricina păcatelor părinţilor, căci Dumnezeu nu pedepseşte pe unul în locul altuia, nici n-ar fi osândit pe unul care n-a venit încă în viaţă din pricina păcatelor lui proprii, odată ce el aşa orb s-a născut. Nimeni nu păcătuieşte înainte de naştere.

Întrebarea apostolilor deci nu este destul de inteligent pusă. Care este adevărul îl aflăm din răspunsul dat la întrebare de Domnul nostru: "Nenorocirea aceasta, spune el, o, ucenicilor, nu este plata unor păcate, ci o pregătire a iconomiei viitoare, anume că Cel socotit aimplu om să săvârşească cele mai presus de om, iar Ziditorul tuturora, după prima creare, să găsească prilejuri de creaţie. Din faptele cele mici să se capete încredere despre cele generale, iar poporul învârtoşat la inimă şi greu de condus, să fie convins să creadă şi să arunce pietrele din mâini. Să capete lumina deci ochii, care nu văd, ca să lumineze Soarele dreptăţii sufletele celor neînţelepţi. Să se facă un lucru minunat şi să se creeze vederile, ca să cunoască cei care se revoltă că aşa numitul fiu al lui Iosif, dacă ar fi cu adevărat fiul dulgheralui, ar putea să repare un car stricat sau să facă să se potrivească scândurile, ce nu vin bine unele lângă altele, sau să pună unei case o bârnă ruptă sau să lustruiască asprimea scândurilor sau să facă tot ceea ce un dulgher, potrivit meseriei lui, învaţă pe fiul său; dar partea din om şi partea cea mai frumoasă, ochiul, care mai mult decât alta este creată de natură cu atâta grijă n-ar putea s-o facă altcineva decât Cel care de la început are stăpânire asupra naturii."

Dacă cineva ar vrea să-şi îndrepte mintea cu atenţie la mădularele trupului omenesc, va vedea mai cu seamă în această parte a trupului atotputernică şi felurita înţelepciune a lui Dumnezeu, care, într-o circomferinţă a acestei părţi din trup a arătat o artă atât de maestră. În pimul loc ochiul revarsă din el graţie. Este foarte gingaş oarecum netrupesc; s-ar putea spune că tăria lui constă în gingăşia sa, şi în gingăşia sa tăria sa. Bate în felurite culori. Mijlocul lui are un contur de culoare neagră dar şi aceasta nu în totul de acelaşi fel, ci format din diferite cercuri; centrul conturului este de o culoare neagră, dar şi acesta nu în totul de acelaşi fel, ci format din diferite cercuri; centrul conturului este de o culoare mai puternică şi mai neagră. Partea din afara conturului se termină treptat într-o culoare mai gălbuie. De jur împrejurul acesteia este înconjurat de un alb strălucitor şi străveziu, dar nu un alb puternic, ci este făcut într-o formă cristaloidă şi străvezie. Roşul se află în jurul pupilei, ca să dea graţie albului şi negrului. În afară de aceasta, ochiul este atât de străveziu şi de lucios în densitatea lui, încât reproduce chipurile celor ce se apropie de el şi se întipăresc în el, ca într-o oglindă de bună calitate, trăsăturile celor cu care vorbim. Pentru aceea punctul cel mai din mijloc al acestui cerc se numeşte pupilă, pentru că arată totdeauna chipul omului care se uită din faţă. După cum nu este cu putinţă ca cel care se uită în oglindă să nu-şi vadă îndată proiectat pe oglindă propriul său chip, tot astfel să nu se înscrie chipul său în ochii omului pe care-1 are în faţă. Astfel că oamenii, uitându-se unii la alţii ajung oglindă unii altora.

Vrednic de admirat este deci dintre toate creaţiile, ochiul! El îmi tălmăceşte despre Dumnezeu, învăţându-mă să iau cunoştinţa exactă despre toată natura, iar din lucrare îmi arată pe meşter. El tălmăceşte sufletului pe cele nevăzute din cele văzute! Prin el am cunoştinţă despre soare; el m-a învăţat frumuseţea cerului, el mi-a descris frumuseţea stelelor, esenţa pământului, natura mării, deosebirea seminţelor, varietatea plantelor, felurimea culorilor, întunecimea întunericului, strălucirea luminii şi într-un cuvânt pe toate pe care însuşi Dumnezeu, după ce le-a creat, le-a lăudat (Facere I, 31). Dacă n-ar exista ochiul, natura ar fi îmbătrânit fără martori; nimeni n-ar fi privit în natură înţelepciunea şi puterea lui Dumnezeu.

Aşadar din pricina acestei construcţii minunate a văzului, au fost creaţi pe loc ochii pentru ca să îndepărtăm concepţiile josnice ce ni se nasc din trup despre Unul-Născut, să scoatem din suflet, prin măreţia minunii înfăptuite, orice gând josnic şi pământesc şi să cunoaştem că fericita lumina şi frumuseţe a Dumnezeirii a luat vas pământesc ca să ne slujească de lumină aşa cum ne slujesc lumânările.

Domnul săvârşeşte minunea în întregime; Cel care a chemat prin poruncă la existenţă. întreaga frumuseţe a lumii (Psalmi CXLVIII, 5), Cel care a vindecat pe paralitic numai prin două cuvinte (Ioan V, 8), nu se serveşte numai de cuvânt pentru săvârşirea minunii, ci vindecă orbirea şi cu gura şi cu mâinile şi cu altă multă purtare de grijă, ca prin fapte să sădească o credinţă sigură în cei necredincioşi. Scuipă pe pământ şi prin scuipat face tină; pentru aceasta întrebuinţează pământ pentru vindecarea ochilor ca să arate că din pământul din care la început a fost plăsmuit omul în întregime din acela şi acum este creat acest organ. Repetă actul creaţiei cu salivă şi reface organul stricat şi nelipit ca să ne arate în chip evident, că prin puterea gurii lui, Cuvântul a săvârşit toate. «Căci prin cuvântul Domnului s-au întărit cerurile şi prin Duhul gurii lui toată puterea lor» (Psalmi XXXII, 6).

Poate că şi pentru aceasta vindecă cu scuipat, ca să fie cuprinşi de frică cei care aveau să-1 insulte cu scuipături puţin mai târziu; şi totuşi n-a potolit îndrăzneala celor furioşi, ci a fost scuipat foarte mult cel care a săvârşit astfel de minuni prin scuipat.

Prin ungerea ochilor cu tină Dornnul îşi arată puterea lui creatoare, iar prin porunca de a se spăla în scăldătoarea Siloamului, ne arată nouă mântuirea prin apă, pe care o dăruieşte tuturor Siloam, cel care a fost trimis. ***Atunci vedem bine, când ne vom curăţi cu apa cea tainică. Atunci ne luminează lumina harului, când puterea botezului ne va spăla murdăria şi petele păcatelor.*** Toţi care ne spălăm la porunca

lui Siloam, vedem lumina cea duhovnicească, care luminează pe tot omul ce vine în lume (Ioan I, 9) .

Ce minune şi ce mare lucrare! Cel cu puţin înainte orb a plecat de la scăldătoare cu chipul împodobit cu lumina ochilor, privind cu adevărat la raza soarelui. Fapta a pus în uimire pe vecini şi pe cunoscuţi. Felul nou de vindecare îi tulbură. Omul ce şi-a căpătat vederea colindă oraşul ca să fie văzut de toţi faptul nou şi minunat săvârşit de Iisus cel născut în Vitleem, de acel mic prunc, de cel înfăşurat cu scutece în iesle. Căci acestea erau acelea care făceau pe iudei să nu creadă în Dumnezeirea lui Iisus.

Dar, o, nebunilor şi graşi la inimă, gândiţi-vă, la oamenii care au fost de la începutul lumii şi până acum! Cercetaţi pe toţi oamenii, începând cu Adam şi cu cei de după el, şi spuneţi-mi dacă veţi mai găsi un fapt ca cel de acum săvârşit de alţi oameni, dacă viaţa vreunui om are un exemplu de o astfel de vindecare şi din nou vă bateţi joc de Domnul meu, pronunţaţi cuvinte insultătoare la adresa Fiului dulgherului, ai cărui fraţi îi cunoaşteţi, a cărui casă o ştiţi. Număraţi tot ce este umil în existenţa lui pământească, daţi-vă toată osteneala, răspândiţi peste tot multa voastră necredinţă. Dacă nici un om n-a făcut o asemenea faptă, iar viaţa nu are un asemenea exemplu, condamnaţi-vă necunoştinţa voastră şi priviţi spre adevăr. Spălaţi-vă şi voi în Siloam ca să nu muriţi în orbire.
Dar se pare că aşa ceva nu s-a petrecut cu dânşii. Cuvintele lui Hristos nu i-au instruit, fapta nu i-a învăţat, puterea minunilor nu i-a convins. Dimpotrivă, din pricina nerecunoştinţei lor îngâmfate încercau să şteargă şi să batjocorească totul. Dar răutatea lor s-a întors împotriva lor. Căci cu cât iudeii nu credeau şi se sileau să-1 distrugă prin întrebări, cu atâta adevărul se întărea şi mai mult.
…….
Erau iudeii luminaţi noaptea de un stâlp de foc, primind un alt luminător nou şi deosebit în afară de lună, şi ca şi cum nu s-ar fi bucurat de nici o lucrare dumnezeiască, cereau să li se dea zei noi şi suspendaţi în aer (Ieşire XXXII, 1) pentru că Moise întârzia să se întoarcă, fiind ţinut pe munte cu darea legii.

Voi cu adevărat sunteţi moştenitorii nerecunoştinţei acelora, care n-au iubit legea şi au urât harul; voi nu aveţi nevoie de toiagul de nuc (Numeri XVII, 8) al stăpânirii, ci de toiagul de fier.

Vedeţi un om care merge în lumină, care până la vârsta înaintată a trăit în întuneric fără ca să poată întrebuinţa vederea, condus de ochii altora, stând în fiecare zi la uşa templului, arătându-şi în faţa tuturor nenorocirea lui, ca să facă pe mulţi să-1 miluiască, având cetatea ca martoră a suferinţei lui, care acum vede şi a fost

vindecat îndată, nu prin alcătuirea diferitelor doctorii, nici prin tăiere cu cuţitul, ci numai cu tina, şi aceasta făcută cu scuipat, cum de nu sunteţi izbiţi de mirare, nu vă minunaţi şi nu vă aplecaţi la pământ, ca să vă închinaţi Celui care a zidit din pământ ochi şi să cinstiţi lucrarea dumnezeiască? Nu cumva oare sunteţi sfâşiaţi de invidie şi sunteţi geloşi pe Dumnezeu ca pe un rival în artă, ca nişte creatori pe Creator, ca nişte oameni de acelaşi neam pe cel de aceeaşi cinste?

Când citiţi cărţile Vechiului Testament, câte s-au scris pentru iconomia poporului, câte s-au scris despre domniile împăraţilor şi care ne dau ştiri despre istoria acestor împăraţi, primiţi cu evlavie şi ascultare cele spuse despre fiecare din ei; socotiţi pe Moise apoape Dumnezeu, îl admiraţi peste măsură, pe Elisei şi lăudaţi pe Ilie, dascălul lui; ridicaţi în cinste ca pe nişte oameni asemenea îngerilor pe toţi sfinţii fiecărei generaţii, care au fost întăriţi de Dumnezeu spre a săvârşi lucruri mari şi minunate. Nu drămăluiţi cele spuse de cei vechi, nici nu respingeţi, interpretarea părinţilor, cu toate că oamenii sunt astfel zidiţi că nu cred cu uşurinţă cele ce aud. Dar ceea ce aţi văzut cu ochii voştri înaintea ochilor şi ceea ce aţi putut pipăi cu degetele şi auzi precis aceea cu necredinţă şi tot odată cu nerecunoştinţă le tăgăduiţi, călcând în picioare profeţiile şi nimicind împlinirea prorociilor.

Cele pe care acum le vedeţi prin propria voastră experienţă cu mult înainte le-a spus Isaia prin cuvintele lui: «Iată Dumnezeul nostru răsplăteşte cu judecată şi va răsplăti. El va veni şi ne va mântui. Atunci se vor deschide ochii orbilor şi urechile surzilor vor auzi. Atunci şchiopul va alerga ca cerbul şi limpede va fi limba gângavilor" (Isaia XXXV, 4-6). Cuvintele acestea nu sunt ale lui Petru şi ale lui Ioan, nici nu sunt vorbele uneia din persoanele noi şi suspecte, ca să presupuneţi că sunt spuse pentru a face plăcere, ci sunt cuvintele profeţiei voastre, dacă cunoaşteţi cumva pe Ticuiti, fiul lui Amos, profet, bărbat israelit de neam, capul vieţuirii după lege. Lui Dumnezeu cinste acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt de laudă la Sfinţii verhovnici apostoli Petru şi Pavel

Toate aceste cinstiri, sfinte şi obişnuite, ale mucenicilor, săvârşite după lege sunt prăznuiri şi stâlpi veşnici ai bărbaţilor care au luptat cu vitejie potrivit poruncii şi voinţei lui Dumnezeu.

În aceste sărbători înainte stătătorii Bisericilor când au intenţia să vorbească şi ţin în comparaţie puterile lor proprii cu măreţia subiectelor îşi cer iertare chiar de la început şi refuză a mai vorbi, spunând că micşorează măreţia faptelor prin nimicnicia cuvântului. Dacă cei care vor să engomieze pe unul din mucenici, re- fuză de a le aduce laudă, si- şi mărturisesc neputinţa lor cu glas înalt, ce va fi cu mine astăzi, care am pus înainte spre laudă, pe dascălii mucenicilor, pe adevăraţii şi primii ucenici a lui Hristos, pe părinţii Bisericilor singurii propovăduitori vrednici de credinţă ai Evangheliei, pe cei care au vorbit cu Dumnezeu şi au primit cu urechile lor glas de la Dumnezeu? Dar nu! Pentru că subiectul este foarte înalt, iar încercarea grea de realizat, nu vom iubi lenevia şi tăcerea nefolositoare, ca cei fricoşi şi fără experienţă în călătoriile pe mare, care îşi iau gândul de la călătorie numai la vederea mării şi nici nu îndrăznesc la început să pună piciorul în corabie şi nici să facă o călătorie mică pe lângă ţărmuri de dragul experienţei. Încredin- ţând încercarea noastră acestor bărbaţi de trei fericiţi, pentru care ne-am adunat astăzi vom încerca să înfăţişăm viaţa lor spre bucuria altora. Suntem încredintaţi că nu ni se va cere din partea noastră atâta cât merită aceşti mari şi minunaţi bărbaţi, ci atât cât se va găsi la noi săracii.

Aş dori ca să mi se dea şi mie astăzi o mică parte din harul acela, de care fiecare din aceşti doi sfinţi s-au împărtăşit.

Unul a învăţat în Ierusalim pe cei necredincioşi, iar ajungând în Areopagul din Atena, a întors pe păgâni de la rătăcirea atee, arătându-le pe Hristos şi vestindu-le taina credinţei celei adevărate. Astfel am arătat care este subiectul cuvântării noastre de azi spre a nu fi prea departe de marea măreţie.

Dar pentru că darurile mari ale Duhului sunt ale celor mari, iar eu sunt nevrednic de a fi îmbogăţit cu astfel de haruri, voi adăuga sărăciei mele râvna voastră, după cum Elisei a amestecat fructele otrăvitoare cu fainã (IV Împăraţi IV, 38-41). Nici unul din cei care mă ascultaţi să nu socotească că prin preferinţa mea de a lăuda pe nişte bărbaţi atât de vrednici aş aplica în această cuvântare legile retoricii elene. Noi nu urmărim să linguşim pe cineva cu ajutorul artei oratorice, ci ne străduim să vă prezentăm în chip real virtutea unor suflete iubitoare de Dumnezeu. Pentru aceea va fi trecut sub tăcere neamul acestor bărbaţi, iar renumele părinţilor nu va

tulbura cuvântarea. Căci «trupul şi sângele nu vor moşteni Împărăţia Cerurilor" (I Corinteni XV, 50).

Nu vom cinsti pe cetăţenii cerului pe temeiul faptelor pământeşti şi lumeşti, ci cu totul dimpotrivă, va fi pomenită cu laude viaţa obscură a părinţilor, ocupaţia de meştesugari, aşa numita insultă a sărăciei. Căci slava creştinilor, potrivit Evangheliei noastre, este smerenia. În ce mă priveşte blamez cu tărie tot ceea ce are afinitate cu engomiile profane, pentru motivul că cei care voiesc să laude pe cei preferaţi de ei, pentru că n-au nimic deosebit de spus, aleargă zadarnic la morminte, tulbură degeaba pe cei ce odihnesc acolo şi împodobesc pe cei vii cu cei morţi. Prin faptul că invocă pe cei plecaţi din viaţă, mărturisesc că nu este nimic bun în cei lăudaţi de ei. Mai mult, dacă ar fi unanim recunoscut, că cei care se trag din părinţi străluciţi sunt şi ei buni şi că virtutea se moşteneşte că şi natura ar fi probabil potrivit să se facă ceva pomenire de părinţi. Dar pentru că deosebirea ocupaţiilor dezminte mai mult transmiterea însuşirilor părinţilor la copii - căci copilul unui filosof ajunge un prost, iar fiul unui libertin un filosof - este zadarnică truda de a face menţiune de strămoşi, dacă este vorba să se arate de are cineva vreo faptă de virtute.

Că lucrurile aşa stau nu-i nevoie să cercetăm în altă parte, ci în Sfânta noastră Scriptură, plină de felurite foloase.

- ⇒ *Cunoaştem negreşit pe preotul pe bătrânul acela, pe educatorul şi dascălul marelui Samuil (I Împăraţi II, 12); dar deşi era un om foarte bun, totuşi n-a fost de nici un folos fiilor lui, care au fost educaţi de însuşi tatăl lor şi învăţaţi în fiecare zi legile preoţiei.*
- ⇒ *Din părinţi necredincoşi a fost Timotei, apostolul (Faptele Apostolilor), câinele vrednic al lui Pavel; cu toate acestea n-a urmat, ca unei firi, purtării părinţilor lor dimpotrivă, urând în chip raţional păgânătatea părinţilor lui, a îndrăznit cu curaj spre legea sfântă a credinţei şi s-a arătat un fruct dulce dintr-o rădăcină amară.*
- ⇒ *Tovărăşie de asini şi rod al oilor. Astfel Avesalom (II Împăraţi XV, 1- XVIII, 33) a fost un tânăr rău dintr-un tată, blând şi excela prin răutate tot atât de mult pe cât tatăl său prin blândeţe. Sau mai degrabă, dacă trebuie să vorbim mai pe drept, cu mult întrecea în răutate virtutea tatălui său.*

În general, dacă ar vrea cineva să afle caractere de copii contrare părinţilor, va găsi nenumăraţi copii destoinici din părinţi răi, şi invers copii răi din oameni foarte buni. Şi pe foarte multă dreptate. ***Dacă firea şi nu caracterul ar da naştere la viciu sau virtute, nu s-ar vorbi şi de una şi de alta, ci ar predomina numai una.***

Să se numească deci Petru fiu al lui Iona (Ioan I, 42). Nu mă interesează, cine este acesta. Eu din faptele fiului laud pe tată. Începând de jos, trimit spre cele de sus slavă, după cum noaptea, lumânările aşezate pe podea luminează bagdadiile.

Isaia profeţeşte că Tatăl a pus pe Fiu piatră din capul unghiului (Isaia XXVIII, 16) , arătând prin aceste cuvinte că Fiul este scaunul şi temelia intregei consistenţi a lumii. Iar Fiul la rândul său numeşte, după cum spune în Evanghelii, pe Pettru temelie a Bisericii: ***«Tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica mea» (Matei XVI, 18).*** Şi într-adevăr Petru a fost cel dintâi care, ca o piatră mare şi solidă, a fost aruncat în profunzimea acestei lumi sau în valea plângerii, după expresia lui David (Psalmi LXXXIII, 6) pentru că susţinând pe toţi creştini zidiţi pe temelia mărturisirii sale, să-i ridice la înălţimea, care este locuinţa nădejdei noastre.

«Nmeni nu poate să pună altă temelie decât cea pusă, care este Iisus Hristos" (I Corinteni III, 11). Mântuitorul nostru a împodobit pe primul lui ucenic cu asemenea nume, numindu-1 piatră a credinţei. Aşadar din pricina lui Petru, iniţiatorul autentic şi credincios al credinţei se păstrează nezdruncinată şi neclătită temelia Bisericii. Din pricina clădirii făcută de acest drept am prins rădăcini noi creştinii, care ne întindem de la răsărit şi până la apus. Îndată după începerea propovăduirii Evangheliei s-au pornit împotriva ei multe încercări şi nenumăraţi tirani; dar înainte de aceştia s-a pornit diavolul, care a voit s-o doboare la pământ şi să ne distrugă pe noi, împreună cu temeliile ei; au venit râurile, după cum spune Mântuitorul (Matei VII, 27), ca torentele s-au năpustit vânturile puternice ale duhurilor diabolice; ploile grozave ale persecutorilor au căzut peste creştini, dar nu s-a văzut nimic mai puternic decât fortăreaţa lui Dumnezeu, pentru motivul că a fost zidită clădirea credinţei prin mâinile sfinte ale celui dintâi apostol.

Cu acest prilej ar trebui să spun un cuvânt de binecuvântare celui care 1-a numit pe acest propovăduitor al Evangheliei piatră. ***Dar să vedem dacă se poate, cum zideşte Petru! Nu zideşte cu pietre, nici cu cărămizi şi nici cu alte materiale pământeşti, ci cu cuvinte şi cu fapte, prin care lucra de la Sfântul Duh.***

După ce Dumnezeul şi Mântuitorul nostru s-a înălţat la ceruri în faţa apostolilor săi, având ca vehicul norii, acest bărbat a luat asupra sa învăţătura Evangheliei. Şi-a deschis gura înainte a tuturora acelora care aveau părtăşenie la episcopat, a vorbit cu îndrăzneală în faţa mulţimilor înfuriate împotriva credinţei şi s-a arătat un orator înţelept în mijlocul neamurilor şi a lui Israil, a neamurilor care-şi ascuţeau dinţii dacă cineva pomenea numele lui Iisus. Astfel profeţia spusă despre Domnul se potriveşte de minune şi lui Petru: "Câini mulţi m-au înconjurat, tauri graşi m-au

împresurat" (Psalmi XXI, 12). Petru însă fierbând de Duhul şi păzind neuitată porunca spusă lui: "Paşte oile mele" (Ioan XXI, 15,16, 17) a stat în mijlocul unei mulţimi alcătuită din nenumărate neamuri şi striga: "Bărbaţi iudei şi toţi care locuiţi în Ierusalim". (Faptele Apostolilor II, 14)

Dar ca să nu lungim cuvântarea noastră reproducând toată predica lui Petru, le aduce aminte de cuvintele lui Ioil, profeţite prin inspiraţia Duhului. De la Ioil trece la David şi pe mărturia psalmului al cincisprezecelea, face dovada învierii Domnului. Şi după ce şi-a terminat cuvântarea, prin înţelepciunea cuvintelor sale şi pe temeiul mărturiilor din lege, a adus la credinţă pe ascultători, nu zece, nici o sută, nici de trei ori sau de cinci ori pe atâţia, ci trei mii de bărbaţi, o pliromă a Bisericii, suficient popor ca să impresioneze pe cei ostili, din care a rupt mulţi. Ce farmec cald şi înflăcărat de convingere, care pătrunde iute în suflete! Ce dumnezeiască înţelepciune, care pune în umbră orice înţelepciune omenească!

Ce spuneţi voi care încununaţi pe Demostene mai presus de toţi oratorii, iar dintre filosofi lăudaţi pe Socrate? Căci Demostene, mare şi renumit în arta oratorică, n-a putut prin arta sa să-şi impună convingerile sale, încât a fost exilat din cetate de ascultători; iar Socrate, cu toate multele lui cuvântări către atenieni şi cu toate discuţiile lui înţelepte, la sfârşit, a aflat cucută, ucis fiind de ceata ucenicilor săi. Atât era de neputincios în puterea de convingere!

Dar Petru, pescarul, meşteşugarul, neînvăţatul sau orice alt epitet dispreţuitor i-ar da cineva, printr-o singură cuvântare, a vânat trei mii de bărbaţi şi negreşit a întrecut şi pe Demostene şi pe Socrate. Şi a avut acest succes cu toate că mulţimea se revolta şi se răzvrătea şi nu-i îngăduia la început să-şi deschidă gura.

După ce ceata creştinilor a crescut şi a progresat îndeajuns, pe lângă învăţăturile şi sfaturile date prin cuvântări, Petru a oferit experienţa minunată a unei puteri practice. A vindecat desăvârşit pe ologul de la uşa templului, olog din pântecele maicii sale, suferind prin o greşală a naturii. Tot poporul s-a strâns împrejurul templului, fiind adus de faima minunii priveau la Petru. S-a astupat gura duşmanilor lui Hristos, iar crucea era un trofeu de victorie şi nu insultă!

Iarăşi cel neînvăţat, meşteşugarul, ia a doua oară cuvântul, spunându-le: "Bărbaţi, dacă vi se pare vrednic de mirare şi minunea aceasta este consecinţei unei lucrări dumnezeieşti, închinaţi-vă Celui care a vindecat pe olog, lui Iisus pe care voi 1-aţi pălmuit, iar mai pe urmă, fierbând de mânie 1-ati înălţat pe lemn. Acesta este şi trăieşte şi după cum v-a spus adeseori, înviind din morţi, împărăţeşte peste toţi.

Astfel acum, pocăindu-vă de păcatele voastre, “veniţi la El şi luminaţi-vă “, după cum spune tatăl vostru, David. Căci dacă sunteţi fii profeţilor şi ucenicii lui Moise, nu faceţi de ruşine harul strămoşilor voştri, dând atenţie celor ce vă grăiesc minciuni, ci, privind cu înţelepciune la cele predicate mai înainte de ei, primiţi în suflete pe Mântuitorul neamului vostru. Căci acesta este despre care şi Moise a făgăduit că are să vi se ridice profet”.

Aceste cuvinte şi altele asemenea spunând poporului, a plecat atrăgând la credinţă încă alţi pe atâţia la cele trei mii. Astfel vorbea Petru cu îndrăzneală şi cu râvnă în public pentru răspândirea cuvântului evanghelic, zelos, netemător, înţelept, cu îndrăzneală şi încredere în convingerile lui, dar de temut potrivnicilor.

Dar nu numai această formă, râvna prea bunului dascăl al credinţei, anume de a strânge popor numeros lui Dumnezeu, ci cu mult mai mult îl interesa pe el ca ucenicii săi să trăiască, exact după legile date.

A văzut pe Anania acela, furul propriilor sale reduri, noul jefuitor de cele sfinte că are de gând să introducă printre creştini răul obicei al păcatului; pentru asta îndată 1-a tăiat pe el din Biserică (Faptele Apostolilor V, 1-10). Asta nu înseamnă că era crud şi ucigaş, ci a vindecat astfel păcatul, cu gândul de a fi de folos. Poporul era de curând venit la credinţa în Hristos şi abia fixat şi primise legile evanghelice după ce trăise atâta vreme în indiferentismul religios elin şi iudaic. De aceea a socotit cu cale să facă uz faţă de ucenici nu numai de sfaturi, ci şi de oarecare frică cu bune rezultate practice. (Oamenii sunt obişnuiţi să-şi păstreze mai departe obişnuinţele căpătate în vechile lor îndeletniciri). Petru a ţinut de rău păcatul şi a adăugat îndată ca pedeapsa moartea. N-a întrebuinţat sabia, nici nu 1-a dat călăilor, ci atunci, într-un chip cu totul nou, a arătat puterea lui Hristos prin felul în care a fost ucis. Numai 1-a acuzat, iar cel acuzat şi-a şi dat duhul. Nu e nevoie să mai cercetăm cât este de mare acest fapt şi câtă credinţă a introdus în Biserică. Printr-un singur fapt s-au săvârşit două lucruri: întâi să se creadă că Mântuitorul este Dumnezeu şi al doilea că El este acela care pedepseşte pe cei calcă legile lui, având în urma lui pe îngerii ce lucrează îndată la voinţa apostolului.A vrut să facă bine ologul şi harul n-a întârziat. A vrut să pedepsească pe jefuitorul celor sfinte şi a urmat îndată pedeapsa.

Acestea sunt îndestulătoare ca să uimească sufletele şi să convingă cu tărie că cele spuse de Petru nu era o înşelăciune, ci că în adevăr Dumnezeu era cu el şi că taina pe care o vestea era sfântă şi adevărată. Este necesar să se observe şi aceasta că semnul de pedeapsă şi de ucidere s-a îndeplinit de apostol atunci când a fost

nevoie, spre a fi dată celor cu rea voinţă o dovadă de puterea sa pedepsitoare, pe când binefacerile şi tămăduirile le săvârşea continuu şi în fiecare zi.

Şi era în Petru atât har şi atâta uşurinţă de a vindeca, încât nimeni dintre bolnavii care se apropiau de el nu pleca înşelat în speranţele sale, ci pleca întreg şi sănătos la casa sa. Tot locul în Ierusalim se arată Petru, vorbea de Hristos. Poporul ducea după sine şiruri de bolnavi şi în fiecare zi era un spectacol minunat format dintr-un popor amestecat: unii veneau ca să fie sloboziţi de boalele ce-i chinuiau, iar alţii ca să vadă pe cei vindecaţi. Astfel a fost scris despre apostol şi acel lucru minunat, ce nu s-a spus de nici un altul, că rudele şi prietenii celor bolnavi, aduceau pe bolnavi în stradă, ***«pentru ca venind Petru să-i umbrească cel puţin umbra lui" (Faptele Apsotolilor V, 15).*** Lucrul acesta este mai mare şi decât minunile Stăpânului şi robul a fost mai faimos decât Domnul. În această privinţă s-a împlinit negreşit profeţia făcută, de Mântuitorul ucenicilor: ***«Amin, amin zic vouă: Cel care crede în mine, lucrurile pe care le fac eu şi acela le va face şi mai mari decât acestea va face" (Ioan XIV, 12).***

Să nu se creadă că prin aceste cuvinte compar pe rob cu stăpân! Ferească Dumnezeu! Un asemenea gând este gândul unui zăpăcit. Dimpotrivă vreau să afirm că Dumnezeu îşi arată puterea lui prin slujitorii săi, că nici unul din ucenici n-a fost îmbogăţit, ca Petru, cu darurile sale, că 1-a pus pe el în fruntea tuturora, înălţându-l prin darurile cele de sus şi că după cum a fost cel dintâi ucenic, tot astfel a fost prin puterea Duhului mai mare decât fraţii lui pe temeiul faptelor săvârşite.

A fost primul chemat şi îndată a ascultat; a fost găsit la ţărmurile mării, într-un loc plin de zgomotele lumii, iar cel care este năucit necontenit de valurile zăpăcelii omeneşti îşi face neîntrerupt rugăciunea sa cu voce mare la ţărmurile mării. Primul dintre creştini care a dispreţuit averile lumeşti şi călcându-le pe toate în picioare, s-a îndreptat spre cele spirituale şi mai presus de lume.

Probabil cineva din cei cel numesc pe acest prea fericit apostol sărac şi obscur îmi va obiecta:
- Ce a părăsit? De ce avere a fost lipsit?
- O, omule! Tot ce are fiecare e lucru mare! Şi averea pe care o are cel sărac tot bogăţie este! Pentru Dumnezeu este tot atât de mare şi cel care se lipseşte de trăsuri ca şi cel ce se lipseşte de măgar. Ceea ce este pentru bogat trăsura cu patru cai, aceea este pentru sărac asinul neînsemnat. La fel de înţelept este şi cel care părăseşte masa de argint, cizelată cu felurite scene, ca şi cel ce-şi părăseşte ieftina sa masă de lemn.

Pentru Dumnezeu este la fel şi cel ce stăpâneşte un oraş plin de lume, ca şi cel ce are o mică grădină; cel care are o haină cusută în fir de aur, ca şi cel ce are un strai învechit. ***Dumnezeu nu judecă despărţirea de averi şi milostenia după cantitatea şi calitatea celor date, ci după voinţa şi dragostea celui care dă.*** Pentru aceea Evanghelia numeşte milostivă pe văduva care şi-a dat bănuţul ei, pentru că nu şi-a păstrat nimic din ce avea (Luca XXI, 2-4). Cel care întinde un pahar cu apă rece primeşte ca răsplată Împărăţia pentru graba cu care 1-a oferit (Matei X, 42) căci cu ceea ce a avut a potolit setea celui însetat, chiar dacă din pricina sărăciei nu avea vin parfumat cu mirosul florilor. Aceasta o spun cu îngăduinţă, căci nu înseamnă să fie cineva negreşit sărac dacă este pescar.

Nu ştii oare că cel care caută mărgăritare este un pescar? Iar mărgăritarele sunt floarea bogăţiei mândre şi semeţe, cu care se împodobesc împăraţii, cu care se mândresc femeile iubitoare de bogăţii şi de podoabe ? Pescarul vopseşte purpura cea vestită şi este destinată special demnităţii împărăteşti. Pescarii vopsesc stofele de lână ţesute cu aur, ei sunt cei care vânează sideful bălai. Nu trebuie deci să se aibă în vedere uneltele meseriei lor, ca unele ce sunt ieftine şi uşor de dispreţuit, adică plasa şi cârligele, ci bogăţia se cunoaşte după meseria îndeplinită.

Dacă s-ar judeca aşa lucrurile, apoi nici o meserie n-ar fi mai săracă decât agricultura, dacă bogăţia ei s-ar judeca după sapă şi târnăcop. După această concepţie sunt cu totul săraci şi căutătorii de aur, regele bogăţiei, căci lor nu le trebuie decât o secure şi un băţ de lemn cu care despartesc aurul de pământ.

Să tacă deci păgânii şi evreii care insultă pe Petru din pricina sărăciei meseriei sale, şi încearcă să micşoreze valoarea acestui mare bărbat din pricină că a fost pescar ! Să înceteze de a se mai lăuda cu astfel de argumente şi să-mi răspundă la întrebarea: Care pescar sau care dintre oameni a mers pe mare? Cine a pus, ca Petru, piciorul pe faţa unui lac, cu toate că valurile erau agitate de vânt? Dumnezeul nostru cel bun a săvârşit multe minuni prin robii lui atât în vechime, în istoria poporului lui Israel, cât şi în vremile din urmă, când iconomia iubitoare de oameni a Mântuitorului nostru s-a arătat în lume. Dar despre nimeni dintre sfinţii de la începutul lumii şi până acum, nu se ştie că a săvârşit o astfel de faptă prin propria sa credinţă şi prin harul cel de sus.

Minunat este şi Moise care a trecut marea fără corăbii; totuşi a călcat pe pământ, aşa cum calcă toţi oamenii, căci apele s-au retras din faţa lui Moise. Mare este şi Iisus al lui Navi, urmaşul lui Moise, că a trecut Iordanul cu apele revărsate peste maluri; totuşi, ca şi la Marea Roşie, şi el a despărţit apele, tăindu-i cursul, a făcut ca poporul să treacă Iordanul ca pe uscat.

Dar niciodată nici un om n-a mers cu picioarele pe apă. Legea naturii nu acceptă ca materia lichidă să reziste la ceea ce este tare şi o apasă. Dar mi se pare că Domnul şi Stăpânul tuturora, admirând dorinţa arzătoare a lui Petru prin care i-a strigat: "Porunceşte-mi ca să vin la tine pe apă" (Matei XIV, 28), i-a dat ca răsplată a marii lui dragoste şi credinţe, acel har nou şi minunat, pe care singur Petru dintre oamenii de la Adam şi până la sfârşit, 1-a primit.

Arătarea unei asemenea minuni, adevărate şi deosebirea lui Dumnezeu, depăşeşte smerenia firii cum spune şi David, cel mai bun dintre profeţi. David, lăudând pe Dumnezeu în unii din psalmii săi şi tălmăcind puterea lui nespusă şi neînţeleasă, a spus aceste cuvinte pe care le cunoaşteţi, cântându-le de obicei: "În mare este calea lui şi cărările lui în ape multe şi urmele tale nu se vor cunoaşte". (Psalmi LXXVI, 18)

Dumnezeu deci a împărtăşit robului său ceea ce formează caracterul său propriu, socotindu-1 vrednic de o astifel de cinste.

Mare a fost Ioan Zilotul, cel care se odihnea pe pieptul lui Iisus (Ioan XIII, 23) mare şi Iacov, ca unul ce a fost numit fiul tunetului (Marcu III, 17) strălucit în cinste şi Filip, ca unul ce a fost răpit de Duhul, când a iniţiat pe etiopian în cunoaşterea Mântuitorului (Faptele Apostolilor VIII, 39). Cu toate acestea toţi au rămas în urma lui Petru şi vin în al doilea rând, deoarece însăşi comparaţia darurilor arată pe cel mai valoros.Considerând şi cercetând toate faptele fiecărui ucenic, găsesc că, atât în ce priveşte cuvântările sale cât şi în faptele sale, stă în fruntea celorlalţi ucenici, depăşeşte şi lasă în urmă pe cei care aleargă acelaşi stadiu al vieţii.

Odată când Domnul a întrebat pe cei doisprezece încercându-i să vadă. ce părere au despre el, le-a poruncit precis să-i spună cine spun ei că este el; deoarece toţi ceilalţi voiau să tacă, întârziau, căutând răspunsul, gândindu-se oarecum, şi-a deschis îndată, gura cel care purta în suflet cărbunele aprins al credinţei, cu care au fost curăţite şi buzele lui Isaia şi a mărturisit acele fericite şi cu adevărat lămurite cuvinte: ***«Tu eşti Hristos, Fiul Dumnezeului celui viu» (Matei XVI, 16).*** Faţă de valoarea acestor cuvinte, care interpret vrednic de credinţă al celui mai mare dintre apostoli ar mai putea fi admirat? Uitaţi-vă mai întâi la aceste cuvinte! Sunt puţine şi nimic de prisos; printr-o expresie scurtă a pus în valoare multe şi nenumărate lucruri. Toată expresia aceasta este excelentă, îşi aparţine ei înşişi şi nu cade în idei slabe; dimpotrivă, în puţine cuvinte indică mulţime de idei, după asemănarea grăuntelui de muştar; grăuntele de muştar este foarte mic când îl iei în mână şi te uiţi la el; dar dacă-l pui pe limbă, te aprinde din cap până-n picioare.

«Tu eşti Hristos, Fiul lui Dumnezeu». Întreaga formulă, contribuind la cunoaşterea lui Dumnezeu şi a Mântuitorului nostru consideră şi are în vedere două idei: una cu privire la Dumnezeirea primară: Cuvântul cel dintru început totdeauna existent, care este la Tatăl şi este Dumnezeu, după cum ne-a iniţiat marele teolog Ioan, care, şezând pe pieptul Unului- Născut, a scos ca prin un burete de acolo cunoştinţa tainicei înţelepciuni; a doua cu privire la întrupare, pe care Dumnezeu, bun fiind, a primit-o coborându-se spre slăbiciunea noastră. Aşadar este vrednic de a fi cercetat acest răspurns care pe scurt şi în puţine cuvinte, a făcut cunoscută în termeni precişi înţelegerea tuturor punctelor de credinţă, începând de la cele de jos şi urcând mintea treptat spre cele înalte.

«Tu eşti Hristos». Aceste cuvinte arată iconomia întrupării, tălmăcesc arătarea lui Dumnezeu în trup. Termenul Hristos nu este numele lui mai înainte de veci, ci indică harul celor unşi. Pentru acea şi Domnul nostru primind ca să fie om în întregime şi să ia toate cele în legătură cu trupul, a primit să fie numit Uns şi să fie uns ca împărat nu cu undelemnul din corn ca Samuil şi David şi ceilalţi oameni, ci prin lucrarea Duhului, potrivit căreia şi Omul Domnesc (căci aşa este numit cu plăcere Iisus de mulţi) a fost zămislit în chip minunat şi extraordinar în pântecele Fecioarei. Dar după ce Petru a mărturisit că Iisus s-a făcut om pentru noi, nu şi -a oprit aici cuvântul, ci urcând pe scara cea spirituală a lui Iacov spre cer şi ajungând la contemplarea Cuvântului lui Dumnezeu dintru început, i-a adăugat lui Hristos vrednicia specifică şi reală, numindu-1 Fiul al Dumnezeului celui viu. Precis acesta şi nu altul.

După ce Petru a mărturisit îndreptarul cel drept şi nestricat al credinţei şi după ce ne-a predat nouă tuturor învăţătura credinţei, lege netrecută, n-a plecat nerăsplătit şi nici neîncununat. A fost, este numit fericit de Cel fericit în realitate, este numit piatra credinţei, temelie şi fundament al Bisericii lui Dumnezeu. Prin făgăduinţă primeşte cheile Împărăţiei şi ajunge stăpânul acelor porţi, ca să deschidă cărora va vrea şi să le închidă cărora ar fi drept, dar negreşit celor răi, fără de sfinţenie şi celor care tăgăduiesc acea mărtursire, din pricina căreia el ca un bun şi credincios păzitor al bunătăţilor bisericeşti, a fost pus să supravegheze intrările Împărăţiei.

Cât întuneric şi câtă negură se răspândeşte înaintea ochilor oamenilor, din pricina căreia ereticii nu văd urmele părinţilor nici nu merg pe calea pe care au mers picioarele apostolilor! Căci iată Petru, ucenic autentic după alegere al lui Hristos, care a primit pretutindeni cel dintâi premiu şi în onoruri şi în fapte, bărbatul acela foarte renumit a cărui faimă a umplut toată lumea, când i s-a poruncit să spună ce părere are despre Dumnezeu şi Mântuitorul nostru, n-a început printr-o lungă şi

abilă introducere, înconjurându-se cu o grămadă de silogisme şi dovezi, nici n-a răspuns la întrebare cum obişnuiesc să facă sofiştii iscusiţi şi tehnologii credinţei, ci în simplitatea inimii a expus pe scurt adevărul. N-a despărţit pe cel nenăscut de cel născut, nu s-a încurcat în chiţibuşării de limbaj cu privire la 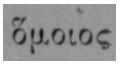 şi 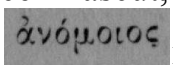 nici nu s-a interesat mânat de curiozitate, de discuţiile cu privire la deosebirile dintre fiinţe , nici n-a măsurat Dumnezeirea prin silogisme, cum sunt jocurile lui Arie şi falsele argumente ale lui Eunomiu.

Să imităm, creştinilor (a căror caracter specific este credinţa, nu vorbăria), pe pescar, pe omul lipsit de falsă curiozitate, pe cel de loc din Betsaida, pe prima pescuire a lui Hristos. Să medităm spunând: " Tu eşti Hristos, Fiul Dumnezeului celui viu". Ce e mai mult decât atâta să o lăsăm celor care se luptă cu cuvântul, a căror treaba e cearta, iar sfârşit, pierderea.

Oare minunile apostolului se opresc până la cele spuse? Dar cu totul dimpotrivă, părem că nici n-am început dacă s-ar compara cele rămase cu cele spuse. Eu însă lăsând cunoştinţei voastre (căci cunoaşteţi pe Petru şi faptele lui, chiar dacă nici unul dintre voi nu şi-a pus în minte să laude pe bărbat) vreau să vă vorbesc puţin despre răposarea lui, cum s-a mutat de pe pământ la cer, ca să terminăm cuvântarea acolo unde-i începe şi viaţa.

Când Mântuitorul nostru avea să sfinţească prin moartea sa de bună voie pe om, lasă acestui bărbat ca un depozit ales Biserica universală şi ecumenică, întrebându-1 pe el de trei ori: «Mă iubeşţi tu?» (Ioan XXI, 15-17). Şi pentru că la întrebări a dat cu multă râvnă o întreită mărturisire, a primit lumea în grija sa, ca pe o singură turmă şi un păstor, când a auzit:"Paşte oile mele!» (Ioan XXI, 15-17) Şi Domnul a dat pe ucenicul prea credincios, aproape în locul lui, prozeliţilor tată, păstor şi instructor.

Când Petru a auzit aceste cuvinte nu şi-a petrecut viaţa în lenevie, nici n-a iubit viaţa fără primejdii, ci mergând prin toată lumea, a descoperit celor orbi pe Hristos, conducându-i pe cei rătăciţi, sfătuindu-i, pe cei ce au gustat din credinţă, luptând împotriva vrăjmaşilor, povăţuindu-i pe ai săi, suferind în persecuţii, răbdând greutatea închisorilor, primejduidu-se în multe chipuri pentru Evanghelie.

După ce a trecut vreme a ajuns în capitala lumii, iar acolo a alergat la palatul imperial. Neron aprins de mânie, ca altădată Irod în Palestina când magii au vestit pe Hristos împărat, întrece toate celelalte chipuri de torturi, şi porunceşte ca prea fericitul să fie răstignit pe cruce.

În chipul acesta Petru n-a imitat pe Hristos numai mergând pe mare, ci şi atârnat pe lemn. Totuşi fiind credincios şi înţelept, chiar în timp ce era chinuit şi ştiind care este deosebirea între Stăpân şi rob, a cerut de la duşman; o singură favoare, să nu fie pus pe lemn ca Domnul ci să fie pironit cu capul în partea de la pământ a crucii. A spus că nu este vrednic robul să aibă chiar în patimă parte de aceleaşi lucruri ca şi Stăpânul. Şi a dobândit ce a voit şi prin cruce a plecat la Cel răstignit şi înviat, el îmbrăcând cununa muceniciei, iar nouă lăsându-ne prilejul acestei sărbători.

Aceste cuvinte de mulţumire ţi le aducem şi după putere, o iubite şi sfinte cap, pentru isprăvile tale cele multe.

Este timpul acum să îndrept cuvântul spre alt luptător tovarăş al virtuţii tale, spre cel din Tars, care a plecat împreună cu tine la Hristos prin alt fel de pedeapsă, dar unit cu tine prin ţinta credinţei.

Dumnezeiescul Pavel, trâmbiţa. cu mare glas a Evangheliei, mai înainte cumplit duşman al creştinilor, dar în urmă foarte puternic apărător al Bisericii; de tânăr a fost din nou născut apostolilor de către har, iar cu timpul a fost al doilea dintre ucenicii lui Hristos, la fel cu ei în ce priveşte virtutea şi ca să nu spun mai mult făcând să roşească bătrâneţea celor doisprezece; înflăcărat râvnitor al lui Moise, deşi altul, zid al legii, turn trainic şi neclătit al Vechiului Testament.

Până la con-vertire mare primejdie pentru cei care mărturiseau pe Hristos pretutindeni înfricoşa pe ai noştri şi-i fugărea; cu adevărat, după proorocia lui Iacov: «Veniamin, lup răpitor» (Facere XLIX, 27) sfâşiind pe cei mai buni ai lui Hristos şi împrăştiind turmele.

După ce a conlucrat la uciderea Sfântului Ştefan şi cu mâinile încă pătate de sânge, a alergat la Damasc, cu intenţia de a adăuga prigoană la prigoană şi ucidere la ucidere şi să smulgă din rădăcină creştinismul, chiar când îi dăduse cea dintâi floare. Dumnezeul nostru a ştiut bine ce a făcut, că duşmanul puternic ar putea ajunge şi prieten brav. Şi luminându-1 deodată cu lumina, îl înfricoşează şi-1 întoarce spre smerenie, îl opreşte din drum din pricina fricii şi înţelepţeşte prin orbire ochiii înflăcăraţi de ură şi plini de mânie.

Dumnezeu nu-1 pedepseşte fără să-i vorbească, ci a adăugat cuvânt faptei spunându-i ce este scris: «Saule, Saule, pentru ce mă persecuţi? Greu îţi este să loveşti cu piciorul în bolduri» (Faptele Apostolilor IX, 4-5). A rostit numai aceste cuvinte, nu pentru că nu era nevoie să-i vorbească mai mult (căci la ce mai e nevoie de

cuvinte acolo unde -s de ajuns faptele?), ci ca să-i dea prilej să întrebe şi să afle că Hristos cel socotit de el mort şi îngropat, trăieşte şi i se arată din cer.

Cel mai bun lucru este ca să avem înaintea noastră aceste cuvinte care ne tălmăcesc prinderea lupului iudaic. "Saul încă suflând ameninţare şi ucidere" (Faptele Apostolilor IX, 1). Cuvintele acestea îmi zugrăvesc pe un bărbat frământat de mânie în urma uciderii Sfântului Ştefan la care luase parte, gâfâind încă după aruncarea cu pietre, cu privirile injectate, de sânge şi sălbatice, ca un ucigaş grăbit, păstrând în el simboalele profeţiei patriarhului amintite mai sus. Iacov, când era pe patul de moarte, şi-a adunat copiii în jurul patului, şi a profeţit prin Duhul Sfânt. Astfel binecuvântând pe Iuda îi vorbea lui, dar în chip alegoric lăuda Hristos prin el. La fel a prorocit apoi şi celorlalţi copii şi în cele din urmă a venit la Veniamin, deoarece era fiul cel mai mic. Aşa zicând vorbea către fiul lui, dar în realitate indică pe Pavel, care se trage, după cum ştim din seminţia lui Veniamin. «Veniamin lup răpitor; dimineaţa mănâncă, dar seara va împărţi hrana» (Facere XLIX, 27). Să căutăm ce sens au aceste cuvinte!

Nimic altceva decât că la inceput a mâncat - adică a prigonit, a ucis, a vărsat sânge, a împrăştiat ca pe o turmă Biserica - iar în urmă a ajuns păstor, cioban bun, a dezbrăcat pe prigonitor şi a îmbrăcat pe apostol. Împarte tuturor ca hrană legea şi ne întemeiază, această sfântă masă.

Puterea Domnului este atât de mare că dezarmează mânia şi gândurile necredincioase ale celor răzvrătiţi, îi aduce la el cu dibăcie, îi potoleşte şi-i schimbă, din fiare muşcătoare în oi blânde. Dar ce mai spune Scriptura? " Venind la arhiereu, a cerut de la el scrisori către sinagogile din Damasc ca să aducă în Ierusalim pe creştini" (Faptele Apostolilor IX, 2).

Ce luptă şi câtă deosebire între scrisorile cerute atunci de Pavel şi acelea pe care le-a scris în urmă vestind pe Hristos ! Unele legau pe creştini, celelalte puneau persecutorului pentru Hristos multe lanţuri, grele şi grozave de purtat. În cele dintâi era scris: Pavel evreul, apărătorul legii, duşmanul crucii, vrăjmaşul Evangheliei; în epistolele de mai târziu: «Pavel rob al lui Hristos» (Romani I, 1). Observă bine: «al celui răstignit». Ce minune! Ceea ce era cu puţin mai înainte insultă pentru el, acum a ajuns laudă! Ceea ce era socotit o nimica, astăzi este pomenit cu slavă! Nici un împărat doritor de slavă şi lăudăros nu s-a lăudat atâta cu gloria stăpânirii cât s-a lăudat Pavel, cu crucea sau cu piroanele, scriind tuturora că este legat şi se lăuda el mai mai mult cu lanţurile de fier decât se laudă fetele cu aurul ce le împodobeşte.

“Pe neaşteptate l-a înconjurat pe el o lumină din cer” (Faptele Apostolilor IX, 3). Pentru ce Hristos nu I s-a arătat lui în chip de om, cum I s-a arătat lui Ştefan din cer, ci în chip de foc sau de lumină? Bine a fost că I s-a arătat lui Ştefan aşa cum s-a şi înălţat la cer, pentru că el cunoştea taina întrupării şi nu-l vătăma întru nimic faptul că Mântuitorul a luat firea noastră cea proastă; lui Pavel însă, care nu acceptă să-l numească pe Iisus Dumnezeu, pentru că s-a pogorât în trup, nu I se arată în chip de om, ca să nu întărească încă şi mai mult necredinciosului obiecţia, ci mai degrabă în chip de fulger sau de foc, ca să-l atragă pe el prin apariţiile din lege şi Moise. Căci în lege când însuşi Dumnezeu s-a arătat lui Moise îi vorbea în foc; când a dat legea pe Muntele Sinai, luminându-l cu foc pe evreu, i-a înmânat plăcile legii. Îl luminează aşadar pe Pavel cu foc, pentru ca gândindu-se la asemănarea dintre cele petrecute atunci şi cele de acum, deşteptându-se oarecum din uitare, să cunoască, că arătările sunt ale uneia şi aceleaşi puteri. Dumnezeu trimite lumină din cer, pentru ca să nu se mai întoarcă Pavel cu mintea în Vitleem şi Galiliea, ca să-l numească pe Hristos, fiul lui David şi om şi toate celelalte nume ale iconomiei întrupării, ci să-l înveţe lămurit că Dumnezeu fiind de sus, a venit către noi şi că de acolo se arăta şi acum.

După aceasta adaugă următoarele cuvinte: “Eu sunt Hristos”. Iisus este numele pogorârii sale. A spus aceste cuvinte ca să-l întărească în credinţa întrupării, de care se scandalizau iudeii.«Eu sunt acela pe care 1-aţi pălmuit, pe care 1-ati biciuit, pe care l-aţi târât de ici colo, mai întâi la Caiafa, apoi la Pilat; pe care îl numeaţi mereu fiul dulgherului, pe care îl număraţi între morţi, râzând mult de cei ce propovăduiau învierea. Eu care-ţi vorbesc acum, nu mă arăt; sunt prezent, dar nu mă văd; luminez sufletul şi orbesc ochii. Crede deci că m-am arătat şi lui Ştefan, când voi nu credeaţi cuvintelor lui. “Greu îţi este deci să dai cu piciorul în bolduri” (Faptele Apostolilor IX, 5). Numeşte bolduri, cuiele crucii. După cum cel care se loveşte de un fier ascuţit, nu strică fierul (cum ar putea oare să se strice fierul?) ci se răneşte de el, tot astfel şi cel care se împotriveşte lui Dumnezeu îşi atrage de bună voie distrugerea. “ Înţelepţeşte-te pe viitor şi prin faptul că ai pierdut vederea din pricina minunatei lumini, înţelege mai cu seamă acum, că pentru aceasta am îmbrăcat trup, ca să nu orbească toţi care vorbesc cu Dumnezeirea lipsită de văl.”

Acestea s-au întâmplat. Şi Pavel condus de mână a plecat, privelişte vrednică de milă, dar mai bine vrednică de bucurie şi de veselie. Lupul a fost legat, răpitorul cuminţit, sălbaticul îmblânzit şi cel ce alerga iute călca liniştit. A plecat ucenic, tiranul ucenicilor, a fost dus să bea sângele altuia, cel cu mâinile pătate de sângele lui Ştefan. Trei zile le-a petrecut în orbire. Şi pe bună dreptate! Cel care a păcătuit faţă de Treime a fost osândit în chip drept la o pedeapsă de un număr egal de zile.

Aşa a fost dumnezeiescul iniţiat în credinţa creştină. Odată ce a gustat din adevăr şi prin proprie experienţă a cunoscut că Hristos trăieşte, există, împărăţeşte peste toate, că nici n-a fost stricat de moarte şi nici n-a fost furat de ucenici, a trecut iute de la lege la Evanghelie, a vestit tuturora pe Hristos Dumnezeu, pe care ieri şi mai înainte îl insulta cu hule şi a ajuns un apărător tot atât de mare, pe cât de mare duşman a fost.

Puternic şi în una şi în alta. Pe neaşteptate şi dintr-o dată intrând în sinagogile din Damasc, rostea cuvintele legii şi ale profeţilor, nu pentru a susţine legea, ci pentru a adeveri pe Hristos prin lege şi punând în comparaţie predica ucenicilor cu cele întâmplate în vechime. Prin lege a desfiinţat legea. După cum spune chiar despre el în epistola către Romani: "Căci eu prin lege, am murit legii" (Galateni II, 19), cu alte cuvinte condus de scrierile evreilor am cunoscut credinţa Evangheliei.

Mirare a cuprins inreg Damascul şi toţi în sinea lor îl divinizau: "Haideţi să vedeţi pe evreul din Tars, ucenicul aprins după legea părinţilor puternic apărător al lui Iisus; îl numeşte pe Iisus Dumnezeu şi dovedeşte din scrierile noastre că el este Mântuitorul făgăduit. Teamă ne este să nu convingă întreaga cetate şi nu cumva tot poporul să fie făcut să se despartă de lege. Căci este mare cunoscător al Scripturii, priceput la minte, meşter la cuvânt, dibaci în purtări şi are marele dar de a fi crezut pe cuvânt. Odată ce cunoaşte foarte bine legea noastră, se pare că nu rătăceşte din pricina neştiinţei, ci că a găsit adevărul prin experienţa proprie şi judecată».

În aşa de mare încurcătură a pus prima predică a bravului prozelit marele oraş, popor nenumărat de oameni. Şi atunci Damascul s-a tulburat mai mult decât s-au tulburat creştinii în Ierusalim când Pavel lovea cu pietre în Ştefan. După cum oamenilor mari şi vrednici le urmează victoria oriunde s-ar duce, tot aşa şi acest dumnezeiesc bărbat făcea mari pe aceia cărora le oferea ajutorul lui.

Astfel vestind în Fenicia, Evanghelia şi aruncând acolo primele seminţe ale apostoliei sale, după ce a fost însuşi luminat la cunoştinţă, a venit în Ierusalim, privelişte străină şi bună celor de acolo. Cei care l-au trimis, neştiind ce s-a întâmplat între timp, când 1-au văzut întâi, îl priveau cu drag, cerându-i pradă, nădăjduind să vadă mulţime de creştini legaţi, cerându-i rodul atâtor de multe făgăduinţe. Dar în cursul discuţiei au găsit pe Saul Pavel, care şi-a schimbat odată cu numele şi gândirea, pe robul lui Hristos şi mai înflăcărat ucenic decât toţi apostolii. La început socoteau că vorbele lui Pavel sunt glumă şi jucărie; dar când au văzut că şi cugetul lui face aceaşi mărturisire ca şi gura, un singur lucru au pus la cale numai ca tânărul să piară, pentru că nu este cu putinţă ca religia evreilor să

existe şi să prospere atâta timp cât trăieşte şi vorbeşte Pavel. Iar acest lucru l-a arătat tot timpul de mai târziu.

Mulţi, chiar dacă erau creştini, nu se mulţumeau să trăiască curat după Evanghelie, ci erau şi cu unii şi cu alţii, şi întrebuinţau şi unele practici ale tăierii împrejur, pentru ca îndeplinind în parte cele plăcute iudellor să îndulcească mânia lor. Pavel însă neînduplecat în gândirea sa n-a avut nici o bunăvoinţă în învăţătura sa; dimpotrivă, a predicat cuvântul cel de sus cu voce curată şi a ajuns până la o înălţime atât de mare de libertate de gândire, încât odată când galatenii învăţau din pricina uşurătăţii şi nepăsării dascălilor lor, că trebuie să se întoarcă iarăşi la viaţa cea după lege, le-a scris lor o epistolă minunată, în care i-a învăţat să fie religioşi şi să trăiască în noutatea petrecerii după Hristos şi să nu mai dea atenţie literelor celor scrise pe plăci de piatră. Prin cele spuse a fost de acord cu însuşi verhovnicul apostolilor şi ori unde se afla se adresa lui Petru şi-1 ţinea de rău că tulbura noua vieţuire prin întrebuinţarea dogmelor vechi ce au încetat. Şi nu s-a ruşinat nici de căruntеţea bătrânului, nici de întâietatea apostoliei, când a văzut că adevărul era în primejdie. Împotriva galatenilor s-a ridicat cu tărie; pe Petru însă, adeseori 1-a mustrat, atât cât era cu putinţă, amestecând îndrăzneala cu respectul. Ori unde se găsea, cuvânta şi convingea.

Dacă uneori se întâmpla să sufere ceva rău din pricina relelor moravuri sau aruncat în închisoare, sau biciuit, sau lovit cu pietre, totuşi nu-şi pierdea zelul din pricina greutăţilor întâmpinate. Dimpotrivă după ce părăsea pe duşmani puţină vreme, se apropia din nou de ei, le întorcea cuvintele lor, vădea felul lor greşit de argumentare, şi întorcea cu dibăcie spre argumentele sale, şi pleca convingându-i sau pe toţi, sau pe cei mai mulţi.

Deşi plin de răni de nevindecat şi aruncat la marginea oraşului, pe care 1-a iniţiat în tainele creştinismului, crezut mort din pricina loviturilor, totuşi a doua zi a venit în piaţă şi întinzându-şi mâna dreaptă, îi învăţa din nou pe cei care-1 duseseră aproape de moarte. Astfel nu-i păsa deloc de corp.

Privind la scopul chemării de sus, se lupta cu stăruinţă, străbătând ţară după ţară, oraş după oraş; se lupta pe uscat cu greutăţile şi era pregătit faţă de primejdiile de pe mare; vorbea cu înţelepciune, se apăra înaintea judecătorilor înfuriaţi; a adus pe evrei la cunoştinţa lui Hristos chiar prin scrierile cinstite de dânşii; pe elini i-a convins prin argumentele filosofiei laice şi prin legile nescrise ale naturii. Pe creştini îi întărea, pe prozeliţi îi zidea, hrănindu-i cu învăţături pe măsura credinţei lor aşa cum procedează grădinarii cu răsadurile plantelor, udându-le cu măsură şi cu grijă. Dar mai bine să aflăm ce făcea tăria cuvintelor lui.

Atena, oraş de primul rang al Ahaiei, căminul ştiinţelor, după cum 1-au numit mai demult cei ce l-au lăudat, vechiul arsenal al bărbaţilor înţelepţi şi ai oamenilor de ştiinţă. După ce Pavel a străbătut Iliricul şi a aruncat pretutindenea scânteile credinţei, pe care luându-le Duhul le înflăcăra şi le păstra nestinse, a venit potrivit nevoiei călătoriei sale, şi către înţelepţii atenieni.

Încercarea lui era vrednică de multă grijă: cum are să rostească făcătorul de corturi cuvintele despre Dumnezeu, celor care aveau pretenţia că împărăţesc, potrivit culturii lor, peste toţi oamenii? Pavel, mânat de măreţia firii lui şi de bogăţia darului de sus, nu s-a oprit la una din casele din Atena, nici n-a stat la un atelier spre a-şi ţine cuvântarea sa, după cum obişnuiau să facă primii lor filosofi, ci a alergat la Areopag, unde era un senat sever şi înfricoşător, care judeca procesele penale. A găsit acolo mulţime multă adunată şi a stat în mijlocul lor. A vorbit retorilor ce se aflau acolo de obicei şi pledau în fiecare zi. A luat ca temă cuvintele dintr-o inscripţie săpată pe un altar, şi pornind de aici le-a vestit în chip potrivit pe Dumnezeul necunoscut. După ce şi-a terminat cuvântarea, s-a văzut că n-a păcătuit deloc faţă de regulile artei oratorice, deşi era un necunoscător al acestei arte, încât convingând pe Dionisie, corifeul Areopagiţilor şi pe femeia sa i-a convertit şi i-a făcut robi ai lui Hristos.Dintr-un altar şi o mică inscripţie a distrus multe altare.

A coborât învingător acolo unde mai cu seamă avea putere demonul elinilor. Din Atena s-a dus spre oraşul vecin, Corintul, metropola Ahaiei. Aici a rostit în sinagogi învăţătura mântuitoare şi a plecat ducând un prozelit, dar nu unul din cei mulţi, nici pe unul la întâmplare ci pe însăşi căpetenia sinagogii cu toată casa lui.

După ce a biruit legea din vârful ei şi a mărit crucea, ca pe un înalt trofeu, a părăsit şi acel oraş supunându-1 lui Hristos. Trecând timpul şi progresând învăţătura credinţei, Pavel îşi petrecea timpul ca un general, care cucereşte în fiecare zi pentru împărat, oraşe, sate , pământuri, tăind puterea tiranului ce stăpânea mai înainte.

Din Corint s-a dus în ţinutul Pisidei, apoi a ajuns în Licaonia şi în oraşele Frigiei. De acolo a vizitat Asia, apoi Macedonia. Era un dascăl obştesc al lumii: celor pe care-i vedea le era de folos prin graiul său, iar pe cei de departe îi întorcea la credinţă prin epistolele sale. Este singurul om ai cărui genunchi n-au obosit veşnic călătorind, limba nu i s-a muiat, dezvoltând neîncetat şi în faţa duşmanilor şi a prietenilor taina Evangheliei. Aşa a fost Pavel în ce priveşte învăţătura dată de el.

Dar ce fel de om a fost în cealaltă înţelepciune a vieţii? Deşi stăruia necontenit în cuvânt, slujind Evangheliei, nu primea nici pâine în dar de la cineva. Ziua şi-o petrecea în lupta împotriva nenumăraţilor duşmani,iar noaptea cuţitul, pieile şi tot

lucrul meseriei lui, ca să-şi procure de aici întreţinerea, ca să nu se arate apostol împovărător cuiva, propovăduitor ce nu cere cheltuială, care cruţa până şi pâinea celor care-l găzduiesc.

Acest cuvânt să-l auzim, preoţilor, noi care nu ne mărginim numai la a participa la altar, ci ne îmbogăţim de pe urma lui şi ne desfăşurăm, care ne însuşim averea Bisericii, iar celor robi pentru Hristos le punem sarcini ca unor adevăraţi robi. Preoţia nu este despotism, ci mai degrabă robie faţă de cei din jurul tău. Preoţia nu este vrednicia unei aroganţe de funcţionar, ci slujirea unei administraţii ev-lavioase.

Oare nu avea putere dumnezeiescul Pavel să mănânce şi să bea din cele sfinte şi să ia o mică răsplată a nenumăratelor lui oboseli spre îngrijirea trupului său lovit în fiecare zi? Dar n-a făcut uz de putere, ca neluând nimic de pe pământ, să le depoziteze pe toate în ceruri. Pentru aceasta a şi fost învrednicit cu vrednicii supra omeneşti pe când era încă unit cu trupul.

Şi ca să vadă bunătăţile viitoare şi ca o arvună a cinstei de acolo, este urcat până la al treilea cer (II Corinteni XII, 2) vede vedenii ce depăşesc soarta celor de aici, aude cuvinte ce nu se pot grăi, după cum însuşi spune; dar cu toate acestea este modest; mânat cu sila chiar, evitând mereu de a se lăuda şi de a se îngâmfa cu propriile lui calităţi. Iar pentru ca să smerească gândirea celor care se laudă chiar cu daruri mici, dă la iveală forţat câte ceva din marele lui daruri, dar şi aceasta o face punând-o pe seama altei persoane spre a îndepărta de la el orice bănuială de îngâmfare.

Pretutindeni este lăudat Ilie Tesviteanul, pentru că a fost ridicat la înălţime în chipul unei trăsuri de foc şi a lăsat în lume prilej de multă admiraţie. Scriptura nu ne spune însă până unde a ajuns. Probabil că după ce a fost înălţat puţin de la pământ de puterea ce-l ducea, a fost aşezat în locul pe care avea să-l locuiască. Urcarea lui Pavel, însă a fost cu mult mai strălucită şi mai celebră, având în vedere înălţimea la care s-a ridicat. Odată ce sunt şapte ceruri, înseamnă că a ajuns aproape la jumătate.
Să nu mi se mai laude deci evreii care au mari idei despre Moise, deoarece el a ajuns numai până în vârful Muntelui Sinai şi a fost în întuneric şi nori. Pavel al meu însă în loc de munte s-a înălţat la cer; în loc de nori, a alergat dincolo de cer mai presus de nori. Şi pe bună dreptate. Căci trebuia ca omul după Hristos cu atât mai mult să învingă pe Moise cu cât Evanghelia depăşeşte legea.

Pavel n-a ascuns deloc harul care era în el, care se manifestă în arătările dumnezeieşti în cuvintele spuse lui de Dumnezeu; era dezlegat când era legat, era întărit când era întristat; Dumnezeu vorbea cu el în stare de veghe şi în stare de somn şi-i spunea ce trebuie să vorbească; acest har al lui nu şi 1-a ascuns, ci 1-a descoperit în chip înţelept tuturora, spunând: "Dacă voi căutaţi proba de vorbeşte Hristos în mine" (II Corinteni, XIII, 3). ***Ceilalţi fie profeţi, fie apostolii, aveau din când în când lucrarea harului de sus; Dumnezeirea era uneori cu ei, alteori nu era.Dar acest dumnezeiesc bărbat era ca un templu special al lui Dumnezeu în care se hotărâse să locuiască, aşa că avea în el pururea pe Hristos şi sfătuitor şi dascăl al cuvântărilor lui şi ajutător în faptele sale.***

Şi Ioan, fiul lui Zevedeu părea mare, că mai presus decât ceilalţi ucenici, prin îndrăzneala sa faţă de Domnul, se odihnea pe pieptul lui. Pentru aceasta mai cu seamă este fericit de toţi. Dar cum n-ar putea fi socotit Pavel pe bună dreptate mai presus de om, care se odihnea în fiecare zi, nu pe Iisus în trup, ci pe Cuvântul lipsit de trup, făcându-se vas folositor şi curat al Creatorului?

Deşi am multe şi felurite de spus despre câte a învăţat şi a făcut dumnezeiescul Pavel în toată lumea, pe uscat şi pe mare, în tribunale, în pieţe şi în public, în adunări, în curţile împăraţilor, totuşi de bună voie le trec sub tăcere din pricina mulţimii lor. Nu mi-am pus de gând acum ca să scriu o carte despre faptele mari ale lui Pavel, din care să nu lipsească nimic, ci am vrut să fac un cuvânt de laudă atât cât îmi stă în putinţă. Voi termina cuvântarea mea, după ce voi face pomenire de ultima lui faptă.

După ce a străbătut întreaga lume, şi punând cuvântul în sfeşnic, a aprins marele foc al cunoştinţei evanghelice, a ajuns până la Roma, în oraşul împărătesc, ca să poată vorbi cu mulţi oameni spre a iniţia în taina Evangheliei şi să convingă pe cei care stăpânesc lumea şi să dobândească ucenici. Acolo a găsit şi pe Petru, lucrător al aceleiaşi râvne. S-a unit cu el, ca o pereche sfântă şi dumnezeească şi învăţa în sinagogi pe cei de sub lege iar în pieţe câştiga pe păgâni.

Şi era Pavel dascăl pentru tot felul de învăţături bune: arăta cunoştinţa cea curată şi nefalsificată despre Dumnezeu; hotăra legi precise cu privire la virtute; alunga departe de oameni dansurile şi beţia şi orice patimă neînfrânată, de care era stăpânit mai ales şi poporul întreg şi împăratul. Introducerea unei vieţi bune şi înţelepte 1-a atins grozav pe Neron. L-ar fi durut mai mult pe Neron dacă l-ar fi dezlipit cineva de plăcere decât dacă 1-ar fi dat jos de pe tronul împărătesc. Era mai mai mult decât altul un născocitor de plăceri şi de desfătări, iubitor de muzică din flaut, molatec şi afemeiat, fruntaşul celor desfrânaţi şi nu împărat al bărbaţilor.

Căci cum ar putea să stăpânească pe alţii, dacă nu ştie să se stăpânească pe sine? O singură grijă îl stăpânea ca să taie din oraş pe dascălul credinţei şi al înfrânării. Imitând gândul lui Irod, băga la închisoare pe apostoli, cum 1-a băgat şi Irod pe Ioan; dar ca să fie asemănarea completă, avea o altă Irodiada, gândul desfrânat şi iubitor de plăceri, care cerea capul lui Petru şi al lui Pavel pe amandoi i-a încununat cu mucenicia; pe unul pironindu-1 pe lemn, iar lui Pavel tăindu-i capul, lăsându-ne nouă şi lumii, pătimirea sfinţilor, prăznuire şi prilejul unei atât de mari sărbători.

Acestea ne-a adus, o prea fericiţilor, legea anuală ca să vă propovăduiască pretutindenea ca atleţi obşteşti ai lumii, îmbunătăţind sufletele oamenilor prin cinstirea voastră. Când este cinstită virtutea, pe mulţi îi deşteaptă spre a o râvni. În Iisus Hristos, Domnul nostru, căruia slava şi puterea în veci, Amin.

Cuvânt de laudă la Sfântul mucenic Foca

Pomenirea sfinţilor este bună şi folositoare celor care se străduiesc să pună, în practică virtutea. Instruieşte nu numai prin cuvânt pe cei care doresc virtutea şi evlavia, dar pune înainte dascăli buni faptele celor drepţi. Pentru aceea şi Domnul nostru, dând regulile pentru săvârşirea faptelor bune, zice: "Cel care va face şi va învăţa, acela mare se va chema" (Matei V, 19); iar în altă parte: "Să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca să vadă faptele cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru care este în ceruri" (Matei V, 16).

Instrucţia prin cuvânt este un dascăl mai neputincios şi mai slab decât instrucţia prin faptă. Cu cât vederea este mai exactă decât auzul, pe atât fapta trebuie să depăşească instrucţia. Aşa şi cu ştiinţele şi meseriile. Mai întâi le învăţăm prin cuvânt, apoi prin experienţă, şi cu ajutorul mâinii punem stăpânire pe ceea ce este greu în ele.

- *Geometrul, deşi citeşte multe cărţi, deşi are capul plin de învăţăturile predate de dascăl, totuşi nu va ajunge să înţeleagă valoarea diferitelor figuri geometrice, dacă nu va învăţa bine pe tăbliţă, liniile, cercurile şi centrul.*
- *Nici cel care doreşte să înveţe astronomia, nu o învaţă numai prin cuvânt; trebuie să înveţe cu ochii mişcarea polului, învârtind în chip ştiinţific înaintea lui globul.*
- *Şi doctorul, chiar dacă citeşte mult pe Ipocrat şi pe alţi profesori, nu este totuşi un doctor bun, dacă nu învaţă mai întâi chiar de la bolnavi arta vindecării, vizitând mulţi bolnavi.*

Tot astfel şi noi, ucenicii mucenicilor; dacă luăm, ca învăţători, faptele bărbaţilor stăruitori în credinţă săvârşite înaintea mărturisirii credinţei lor, învăţăm să păzim curăţenia credinţei noastre chiar în cele mai mari primejdii, privind la aceste sfinţite racle ca la nişte stâlpi pe care sunt săpate litere, stâlpi care ne arată cu exactitate suferinţele mucenicului.

După cum cei care se apropie de stejarul Mamvri (Facere XVIII, 1) sau de peştera cea cumpărată, pe care Efron Hetitul a dat-o pentru îngroparea Sarrei (Facere XXIII, 2-20), unde a fost îngropat şi patriarhul cu copiii lui, îndată ce privesc aceste monumente ale istoriei, reînnoiesc în minte viaţa patriarhului şi văd cu imaginaţia lor pe credinciosul patriarh, pârga credinţei, tăierea împrejur; apoi se gândesc şi la cei care au odrăslit din rădăcina aceluia, la Isaac, la Iacov, iar după pomenirea acestora, ajung să privească întreaga lor istorie, tot astfel şi eu astăzi,

venind la cinstita raclă a prea fericitului Foca, mi se umple amintirea, numai din privirea acestui loc, de toate istorisirile ce se spun despre el: Văd meseria lui de grădinar, cuminţenia sufletului lui, iubirea sa de străini; văd pe omul distins de la ţărmul mării, pe binefăcătorul ţinutului, pe sfântul sfinţilor, pe cel mai slăvit decât cei slăviţi pentru Hristos.

Sfinţit şi dumnezeiesc este cu adevărat tot catalogul vitejilor mucenici. Mucenicii, prin patima lor, dau mulţumire pentru patimile Domnului, iar prin sângele lor vărsat împlinesc răsplata pentru sângele Mântuitorului. Cu toate acestea nu toţi sfinţii au aceeaşi slavă, nici nu sunt împărţite tuturora răsplăţile cu aceeaşi măsură, pentru că nu este evitat întâiul şi al doilea din catalogul sfinţilor. Iar pricina acestui fapt, după părerea mea, stă în dreptatea şi nepărtinirea Judecătorului. El împarte atleţilor credinţei, după merit, răsplăţile, cântărind muncile şi având în vedere mărimea pedepselor şi tăria răbdării. Nu-i deloc de mirare dacă se cinsteşte astfel la Dumnezeu dreptatea, deoarece nici la noi generalii şi arbitrii luptelor nu răs- plătesc la fel pe cei bravi şi pe luptători, ci dau fiecăruia daruri proporţionale faptei de vitejie.

Am făcut această introducere ca să arăt că cel care ne oferă azi prilejul adunării este mai strălucit decât alţi tovarăşi şi împreună luptători. Mulţi mucenici nu sunt cunoscuţi de toată lumea şi nici isprăvile lor nu sunt atât de lăudate. Dar nu este nimeni care să nu-1 cunoască pe Foca. După cum raza soarelui este văzută de orice ochi, tot aşa şi faima acestui mucenic a răsunat în fiece ureche. Şi ca să spun pe scurt, toţi care au cunoscut pe Stăpânul Hristos, au cunoscut şi pe credinciosul său rob.

Voi lăsa însă la o parte, dacă se pare potrivit acest lucru, cuvintele de laudă ce le are comune cu ceilalţi mucenici şi vă voi povesti vouă, creştinilor iubitori de mucenici, numai ceea ce este specific Sfântului Foca.

Pe acest bărbat sfânt, marele folositor al creştinilor, 1-a adus la lumina zilei, oraşul vecin Sinope, oraş vechi şi vestit, bogat în bărbaţi vrednici şi filosofi. Să nu vă uitaţi la faptul că Sinope a fost un oraş în care predomina o altă credinţă, ci dacă Sinope s-a arătat mamă şi îngrijitoare a unor bărbaţi virtuoşi!

Ocupaţia lui Foca era cultivarea unei grădini pe care o avea înaintea porţii cetăţii, la gura Istmului, pe care o lucra cu râvnă pentru întreţinerea vieţii sale şi a celor lipsiţi. Deschidea străinilor cu dragă inimă micul şi sărăcăciosul lui cămin. Pentru că locuia la drumul mare, oferea celor pe care-i găzduia cele de trebuinţă găzduirii. Şi ajunsese Foca un nou Lot, nu al sodomiţilor, ci al sinopenilor. În scurgerea

vremii n-a găsit fără răsplată porunca, căci pentru iubirea sa de străini a câştigat prilejul unei morţi ce 1-a dus spre viaţă.

După ce învăţătura creştină a fost propovăduită şi predica dumnezeiască s-a auzit de toţi, fiind cunoscut Hristos şi tainele aceluia, «neamurile, după cuvântul psalmistului, s-au întărâtat şi s-au adunat întru una» (Psalmi, II,1), popoarele păgâne s-au mâniat pentru că împărăţea Hristos.

Orice creştin era căutat ca un rău făcător: cel de aproape era pedepsit, iar cel de departe căutat. Nevrednicia ocupaţiei, faptul că era grădinar, nu 1-a ascuns. Dimpotrivă, chiar grădinăritul l-a vădit mai cu seamă ca adevărat mucenic al lui Hristos.

Şi, într-adevăr, au venit la el cei care primiseră porunca să-1 ridice, fără judecată şi fără apărare, din această viaţă nefericită şi trecătoare. Vina lui era de o aşa natură că o mărturisea nobilul bărbat cu voce tare. Dacă nu-l întreba nimeni, i-o arăta prin fapte; iar dacă-l întreba o striga cu multă bucurie.

Călăii, care trebuiau să-l pedepsească, primitorii sărbătorii de astăzi, au venit şi au găzduit chiar la cel căutat. Nici ei nu-l cunoşteau şi nici el nu-i cunoştea. Călăii ţineau ascunsă pricina călătoriei lor cu intenţia ca după ce se vor informa mai întâi, în afara oraşului, cine este Foca şi unde locuieşte, să-1 prindă. pe neaşteptate năvălind asupra lui, ca altă dată evreii împreună cu Iuda asupra Domnnlui în grădină. Nu ştiau că au prada în laţ, câinii oaia, lupii mielul, păsările răpitoare şi cu unghii porumbiţa, după, cum zice Isaia: Se culca iedul cu leoparzii, mielul păştea cu lupii, leii aveau aceeaşi mâncare cu viţelul (Isaia, XI, 6; LXV, 25). Dar după, ce masa şi obişnuinţa i-a făcut să aibă mai multă libertate unul faţă de altul, după cum se întâmplă de obicei, mucenicul i-a întrebat cine sunt şi pentru care pricină au venit în oraşul lui.

Ei, de dragul primirii şi găzduirii călduroase, i-au spus ceea ce nu trebuia spus nimănui, i-au făcut cunoscută taina lor, că ei caută pe Foca pentru a-1 pedepsi şi 1-au rugat ca pe lângă găzduire să le mai facă şi acest bine, să-i ajute la prinderea celui căutat.

A auzit robul Domnului şi a primit ştirea cu suflet netulburat. N-a suferit şi nici n-a rostit ceva josnic lipsit de nobleţe; nu s-a temut de primejdie şi nici nu s-a hotărât să fugă, cu toate că-i stătea în puterea lui să fugă, căci nu era cunoscut încă cel căutat de ei, ci a făcut cu totul dimpotrivă: se întăreşte mai mult şi nu vrea să fugă. Liniştit, primeşte cererea lor şi le spune: “Vă voi da ajutor şi eu! Cunosc pe Foca.

Îl voi căuta şi-1 voi găsi cu uşurinţă, Nu locuieşte departe de aici şi mâine dimineaţă vi-1 voi arăta. Acum odihniţi-vă în această locuinţă sărmană.

După ce le-a făcut această făgăduială, s-a împărţit pe sine spre două treburi: una, pentru găzduirea ucigaşilor lui, iar altă pentru pregătirea mormântului.

După ce în timpul nopţii şi-a pregătit mormântul şi cele necesare îngropării, a doua zi s-a apropiat de ei şi le-a spus:
- "Am căutat cu multă sârguinţă pe Foca şi prada este gata. Dacă vreţi, puneţi mâna pe ea.

- "Dar unde-i bărbatul! " au spus ei cu mare bucurie.

- "Nu-i departe, răspunse Foca, ci cu voi! Eu sunt, cel ce vă vorbeşte! Faceţi-vă datoria împliniţi scopul drumului şi oboselii voastre" !

Bărbaţii aceia au rămas ca trăzniţi şi le-a îngheţat auzul, ruşinându-se de pâinea şi sarea care i-a ospătat şi de gazda atât de darnică cu toată sărăcia lui. Foca îi rugă încă să îndrăznească să-1 ucidă, şi le poruncea să nu pregete deloc, deoarece uciderea nu se datoreşte mâinilor lor, ci celor care au poruncit fapta. A spus, i-a convins; capul i-a fost tăiat şi a fost oferit lui Dumnezeu ca o jertfă plină de har.

O, oamenilor, de atunci şi până acum îl avem pe Foca stâlp şi sprijin al Bisericilor din întreaga lume. Este cel mai strălucit dintre mucenici, are întâietatea între cei mai buni. Atrage mare mulţime de oameni la locuinţa lui şi sunt pline şoselele fiecărui ţinut de cei care se îndreaptă spre acest loc de rugăciune.

Pe acest bărbat cu totul răbdător şi iubitor de Dumnezeu îl admiră şi împăraţii care împodobesc cu odoare de mare preţ biserica vestitului sărac. Urmaşii se iau la întrecere cu strămoşii. Şi nu e deloc de mirare, dacă bărbaţi credincioşi ai împărăţiei romane, crescuţi în legi şi în reguli de viaţă, au atâta credinţă faţă de slujitorul lui Hristos, odată ce şi la neamurile barbare s-a dus vestea despre minunile sfântului.

Toţi sciţii cei sălbatici, câţi locuiesc continentul de dincolo de Marea Neagră, locuitorii din jurul Mării de Azov şi ai râului Don, câţi locuiesc Bosforul, şi câţi se întind până la râul Fus, toţi slujesc grădinarului; deşi se deosebesc de noi în toate ocupaţiile şi obiceiurile lor, în aceasta numai sunt la fel cu noi, căci sălbăticimea felului lor de a fi este îmblânzită de adevăr.

Un conducător şi împărat al acelor ţinuturi şi-a luat de pe cap coroana, bătută cu aur şi pietre preţioase şi-a dezbrăcat platoşa sa de război, făcută din material foarte preţios (căci armura barbarilor este foarte costisitoare şi luxoasă), şi le-a trimis pe amândouă ca daruri lui Dumnezeu prin mucenic, afierosindu-i simboalele puterii şi demnităţii sale. Şi este clar că a trimis coroana ca un dar de recunoştinţă pentru demnitatea sa împărătească, iar platoşa pentru biruinţa împotriva duşmanilor.

Cum ar putea fi povestite binefacerile nenumărate pe care le-a făcut fie prin arătările în visuri, fie prin vindecările de care s-au bucurat cei cuprinşi de boale, odată ce este cu neputinţă ca să fie spuse prin cuvânt cu de-amănuntul aceste binefaceri?

Noi oprindu-ne aici să dăm slavă Mântuitorului, ai cărui robi credincioşi au fost învredniciţi de un har atât de mare, încât să facă bine semenilor lor, potrivit darului dat lor, la orice nevoie şi împrejurare, şi aceasta după plecarea din această viaţă şi după despărţirea de trup.

Pomenirea lor, însoţită de minuni, străbate în fiecare zi oraşele şi satele, propovăduind pretutindeni pe Domnul cel binefăcător, căruia se cuvine toată slava şi cinstea, puterea şi măreţia, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt de laudă la Sfinţii mucenici

După cum se vede, putem avea foarte mari foloase chiar de la duşmani foarte înverşunaţi şi cu neputinţă de împăcat. Iar acest adevăr se vede nu numai din experienţa cea de toate zilele, dar şi din cele petrecute de curând. Dacă diavolul nu-i prigonea pe creştini şi n-ar fi pornit război împotriva Bisericii, n-am fi avut mucenici; iar dacă n-ar fi fost mucenici, viaţa noastră ar fi fost tristă şi fără de sărbătoare. Căci ce este egal în valoare cu aceste sărbători? Ce este atât de cinstit şi de frumos ca a vedea întreaga cetate, ieşind cu mic cu mare din cetate spre a veni la acest loc sfânt ca să prăznuiască, cu cea mai adevărată evlavie, aceste curate taine?

Şi adevărata evlavie este a te închina şi a cinsti pe cei care au suferit cu răbdare patimi pentru Domnul şi care s-au pregătit pentru cea mai mare primejdie, moartea. Cei îndeobşte prăznuiţi azi au ajuns corifei şi înainte-stătători. Oameni nemuritori, din pricina vieţii lor frumoase; veşnic vii, pentru că au dispreţuit viaţa; au schimbat sângele lor cu Împărăţia Cerurilor şi au declarat trupul cel ispititor binefăcător sufletului. Aşa lucrează voinţa cea bună, când ea este în om ca un conducător de care de luptă, când i se supun ei toate pornirile şi mişcările, şi când ţine gândurile cu grijă, ca pe nişte frâuri, lovind pe cea sălbatică şi înfrânând pe cea care este peste măsură de iute, pentru ca nu cumva drumul vieţii să ajungă neordonat şi primejdios.

Mucenicii sunt nu numai dascălii unei bune vieţuiri, ci şi acuzatorii păcatului. Ascultă cum poate fi mucenicul acuzator.

- ⇒ *Dacă acela a biruit prin răbdare para focului, pentru ce tu nu îmblânzeşti prin castitate desfrânarea?*
- ⇒ *Dacă mucenicul nu avea nici o milă de bogăţia şi banii pe care i-a lăsat, pentru ce tu nu dispreţuieşti puţin argint pentru dreptate?*
- ⇒ *Dacă mucenicul nu şi-a iubit rudele mai mult decât pe Dumnezeu, ci s-a despărţit de soţie, copii şi cei mai dragi lui, pentru ce nu osândeşti simpatia ta pentru persoanele care întâmplător au oarecare legături de familiaritate cu tine, pentru ce treci peste dreptate , pentru ce spui că este o nebunie frica de Dumnezeu?*
- ⇒ *Dacă mucenicul s-a dezbrăcat de trup pentru Dumnezeu, pentru ce tu nu te lipseşti de o singură haină ca să îmbraci pe cel sărac?*

Toate acestea comparate unele cu altele dovedesc felul nostru rău de purtare. Aşadar, sau să ne ruşinăm de sfinţi ca de nişte dascăli, sau să ne temem de ei ca de nişte acuzatori. Să arătăm că viaţa noastră imită pe cei cinstiţi de noi. Să avem tot

atâta încredere în Dumnezeu pe câtă au avut sfinţii atunci când s-au supus poruncilor şi au nădăjduit cu tărie în făgăduinţe.

Nădejdea cea bună a bunătăţilor spirituale este un dascăl puternic de bărbăţie şi răbdare. Această nădejde stă în sufletul omenesc ca un zălog vrednic de credinţă şi ca o arvună sigură, şi porunceşte ca să privim, fără teamă, orice primejdie şi să ne purtăm în viaţa de toate zilele cu bărbăţie. Şi aceasta se întâmplă în mod obişnuit. Căci noi, oamenii, suntem în aşa fel formaţi de la natura ca să ne purtăm cu moliciune şi fără hotărâre faţă de muncile care n-au nici o răsplată şi, dimpotrivă, să ne ocupăm de acelea care au la sfârşit răsplată şi cinste.

Din această pricină, toţi mucenicii au dat atenţie cuvintelor evanghelice, în care Domnul îndeamnă pe sfinţii şi de Dumnezeu iubitorii atleţi ai credinţei şi zice: „Dacă cineva Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor, îl voi mărturisi şi Eu pe el înaintea Tatălui Meu”.

Întemeiaţi pe această mărturisire a Domnului, mucenicii au suferit, cu sufletul neschimbat, ascuţişul sabiei, au mers în foc, fiecare şi-a oferit spatele spre biciuiri, li s-au sfâşiat coastele cu vârful unghiilor, au răbdat lanţuri de fier, şi au fost duşi în locuinţele întunecoase ale închisorilor; s-au topit de foame şi s-au veştejit de sete; ca nişte pietre îşi dădeau feţele lor celor ce-i loveau; auzeau insultele, ca nişte surzi; tăceau ca nişte muţi în faţa celor ce-i insultau şi-i batjocoreau; au fost expuşi în faţa gloatelor şi în teatre; erau purtaţi, prin piaţă şi prin for, cu trupurile complet goale, şi ceea ce-i mai dureros nu numai bărbaţi, ci şi femei. Unii au fost arşi în foc, alţii au îngheţat din pricina gerului. Ne-au împărţit faptele lor de vitejie în felurite chipuri, pentru ca să învingă chiar prin moartea lor.

Pentru aceea îmbrăcăm cu cinste evlavioasele lor trupuri, vasele alegerii, uneltele fericitelor suflete, casele în care au locuit filosofi; le păstrăm ca pe nişte odoare de mare preţ pentru toată viaţa, ne înarmăm cu ele ca şi cu merite proprii; biserica se întăreşte cu mucenicii după cum se întăreşte un oraş cu soldaţi viteji; se fac în cinstea lor prăznuiri obşteşti şi ne desfătăm de bucuria sărbătorilor. Cei cuprinşi de greutăţi şi nenorociri omeneşti se grăbesc, ca la un azil, la locul de odihnă al prea fericiţilor mucenici. ***Din pricina îndrăznelii lor faţă de Dumnezeu, facem din ei mijlocitorii rugăciunilor şi cererilor noastre. La locurile de odihnă ale mucenicilor săracii scapă de sărăcie, bolnavii sunt vindecaţi, iar ameninţările puternicilor zilei adorm. Sfintele locuri de odihnă ale mucenicilor sunt limane liniştite pentru toate tulburările şi furtunile vieţii.***

Astfel, tatăl sau mama îşi ia în braţe copilul bolnav, lasă la o parte spitalele şi pe doctori şi se refugiază la ajutorul unui om care n-a învăţat medicina. Venind la unul dintre mucenici, prin el se roagă Stăpânului, întrebuinţând aceste cuvinte către mijlocitor: *„Pătimind pentru Hristos, roagă-te pentru patimă şi boală! Având îndrăzneală către Dumnezeu, pune cuvânt bun pentru semenii tăi. Chiar dacă ai părăsit viaţa noastră, totuşi cunoşti suferinţele omeneşti. Te rugai şi tu altădată mucenicilor pe când nu erai mucenic. Atunci când cereai, dobândeai; acum, pentru că ai, dă! În cinstea ta, cere pentru noi folos şi câştig. Să fim vindecaţi prin rana ta, după cum a fost lumea vindecată prin a lui Hristos!”*

Altul, care voieşte să se însoare, face începutul căsătoriei sale prin rugăciune către mucenici. Cine vrea să plece în călătorie cu corabia nu ridică ancora corăbiei înainte de a chema în ajutor, prin mucenici, pe Stăpânul mării.

Locul de odihnă al mucenicilor este un cămin obştesc pentru cetele de săraci şi şiruri de sărmani. Mucenicii sunt căutaţi pretutindeni pe uscat şi pe mare. Şi negreşit, pe bună dreptate. N-au săvârşit dreptatea, ca majoritatea oamenilor, ci au purtat crucea pe trupul lor; n-au împrăştiat banii, ci şi-au vărsat sângele. Nu aveau milă de cel sărac [exprimare retorică ce nu trebuie înţeleasă câtuşi de puţin literal: sensul este că nu [doar] aceasta este fapta cărora le datorează ei sfinţenia, n.n.], dar nici de ei înşişi nu s-au milostivit; n-au vizitat pe cel chinuit în închisoare, dar ei înşişi au purtat lanţuri. Pentru aceasta au cules slavă şi cinste în locul răbdării şi al chinului. Aşa sunt mucenicii!

Cum erau însă tiranii ucigaşii lor, care gândeau lucruri grozave despre ei, care se lăudau cu trufie, şi nu cunoşteau pe Stăpânul lor? Mugeau mai înfricoşător decât leii, alergau mai iute decât leoparzii, sfâşiau mai rău ca urşii, vărsau sânge mai mult decât lupii, vicleneau ca vulpile. Acum însă zac mai netrebnic decât cei cu adevărat morţi; uitarea a acoperit viaţa lor; au ca mormânt iadul şi ca amintire necinstea; se căiesc, dar în zadar; suspină, dar fără de folos. Celor chinuiţi de ei însă le-a urmat o amintire neştearsă şi o laudă nemuritoare.

Cei mai în vârstă au primit de la bătrâni povestirile despre viaţa şi cinstea mucenicilor, şi au predat cultul mucenicilor, la rândul lor, bunicul nepotului, tatăl, copilului, aşa că au făcut nemuritoare lauda. În chipul acesta viaţa păstrează, din generaţie în generaţie, aceste sărbători ca pe o moştenire nefurată, dar mai bine spus ca pe un bun mai de preţ decât moştenirea. Într-adevăr, averile moştenite sau sunt furate de hoţi, sau sunt luate de duşmani ca pradă de război sau se pierd din pricina vitregiei vremurilor, pe când prăznuirea bărbaţilor sfinţi nu este întreruptă nicicând, atât timp cât vor fi ani, cât va curge timpul, cât va avea cerul soarele, cât

va hrăni pământul fiinţele sale, iar marea, vietăţile ei. Dar adevărat vorbind, chiar când vor înceta de a mai fi stihiile lumii acesteia, slava mucenicilor şi a drepţilor nu se va stinge, nici nu va pieri împreună cu creaţia cinstea cuvenită lor; dimpotrivă atunci mai mult va înflori slava lor, căci este mutată spre viaţa cea nemuritoare a omenirii.

Necredincioşii şi cei care pun la îndoială nădejdea noastră despre viaţa viitoare au putinţă să ia dovezi nezdruncinate cu privire la buna noastră aşteptare din cele ce se petrec în viaţa de aici.

Iată, este plină lumea de ciclul anual al atleţilor lui Hristos şi fiecare loc are pomenirea sfinţilor. Orice timp al anului dăruieşte celor care sărbătoresc pomenirea mucenicilor istorisirile vieţii lor ce sunt mai de folos decât toate darurile şi produsele pământului. Dacă cineva ar fi prieten râvnitor al mucenicilor şi şi-ar da silinţa să prăznuiască patimile tuturor mucenicilor, n-ar trece zi din an fără sărbă-toare. Fiecare zi are o podoabă mai frumoasă decât ciclul solar, faptele de vitejie ale mucenicilor.

Dar când potrivnicul celor buni se luptă puternic împotriva tainei creştinilor, aruncându-i pe toţi în pulbere, şi se silea să-i acopere cu pământ prin propriile lui gânduri şi să se îndeletnicească în zadar cu ocupaţiile lutului, Dumnezeu, pregătind de luptă, prin porunci, mulţime de bărbaţi viteji şi instruindu-i pentru răbdare şi putere, au ţinut piept neruşinării şi vicleniei omenirii. Aceşti bărbaţi au dus o luptă nouă şi neobişnuită. N-au biruit lovind şi biciuind, ci, suferind şi fiind tăiaţi, au făcut măreţe fapte de vitejie.

Dar poate că vei întreba, ascultătorule:

- Ce fel de victorie de război este aceasta? În ce constă această victorie? În a fi torturat, biciuit, în a-ţi sfârşi viaţa prin foc, sau prin sabie, sau prin chinurile din închisori?

- Află, însă, că războiul credinţei este purtat cu totul în alt chip decât celelalte războaie! Celelalte războaie îşi au vitejia în a ucide; acestea dobândesc victorii prin suferinţă şi moarte.

Îndrăzneala celor drepţi mijloceşte pentru lume. Diavolul a avut parte tocmai de contrariul celor ce intenţiona, căci a pregătit oamenilor tot atâtea ajutoare câţi mucenici ucideau. Şi în orice faptă a lui, diavolul a păţit la fel. Când se gândea că împiedică răspândirea credinţei, atunci pregătea creşterea credinţei.

Înţeleptul Dumnezeu întorcea intenţiile celui nebun şi rău împotriva lui. Găsim acest lucru confirmat de întreaga istorie: aruncarea lui Moise în râu, vinderea lui Iosif. Chiar de la început diavolul a ucis pe al doilea om ca să taie sămânţa celor credincioşi; dar a ieşit cu totul dimpotrivă. De atunci, ucigaşii sunt urâţi foarte mult, pentru că Dumnezeu a blestemat pe Cain. Acelaşi lucru şi cu Hristos; satana a lucrat prin iudei ca să-L răstignească. La fel a păţit diavolul cu privire la mucenici; mulţi dispreţuiesc mormintele lor; îşi bat joc de vrednicia lor şi spun: Nu este om? N-a putrezit trupul lor? Nu stă amintirea lor în puţine moaşte, şi acelea uscate? Aceste obiecţii le fac mai cu seamă elinii şi eunomienii. Să le răspundem şi unora şi altora.

Noi nu ne închinăm mucenicilor, ci îi cinstim ca pe nişte adevăraţi închinători ai lui Dumnezeu. Nu ne închinăm oamenilor, dar admirăm pe cei care s-au închinat cum trebuie lui Dumnezeu în vremea încercărilor. Îi aşezăm în sicrie frumoase şi ridicăm biserici pe locul lor de odihnă, prin construcţii măreţe, ca să râvnim cinstea celor ce s-au sfârşit în chip bun. Nu rămâne răsplătită râvna noastră către ei, ci ne bucurăm de sprijinul lor pe lângă Dumnezeu. Pentru că nu e de ajuns rugăciunea noastră ca să induplecăm pe Dumnezeu la vreme de nevoi şi de rugăciune - căci rugăciunea noastră nu este rugăciune, ci pomenire de păcatele noastre - de aceea alergăm la semenii noştri iubiţi de Stăpân, pentru ca ei, prin faptele lor mari, să vindece păcatele noastre. Care este dar crima dacă noi ne silim să plăcem lui Dumnezeu cinstind pe mucenici? Ce acuzaţie ni se poate aduce dacă ne refugiem la sprijinitori?

Dar să analizăm şi faptele şi obiceiurile tale, acuzatorule, dacă tu crezi că eşti lipsit de orice păcat! Cum poţi avea o asemenea credinţă, când tu nu numai că cinsteşti pe nenumăraţi oameni morţi, dar te închini lor ca lui Dumnezeu? N-ai îndumnezeit tu, din pricina nebuniei tale, pe Ceres şi pe Persefona? N-ai ridicat tu două temple în cinstea acestor femei, pe care le cinsteşti prin jertfe şi te închini lor prin tot felul de acte de cult? Nu-l formează misterele din Eleusis punctul central al religiei tale, unde se adună locuitorii Aticei şi toată Grecia ca să săvârşească zadarnice acte de cult? Nu este acolo coborârea cea întunecată şi acele întâlniri cinstite ale preotului cu vestală, singur el cu ea? Nu se sting făcliile, iar poporul cel mult şi nenumărat socoteşte ca cele făcute de cei doi la întuneric înseamnă mântuirea lor? Nu te închini tu lui Dionisie Tebanul - îţi spun patria lui ca să cunoşti pe om - un cultivator de vii şi un iubitor de vin, născocitorul beţiei, care trage pe oameni spre beţie, care face ceea ce înfierează pe beţivii neînfrânaţi, care se îmbată cu bătrânul Silinu, ospătează cu satirii dănţuitori, a cărui viaţă nu-i decât istoria beţiei? Nu aduci tu jertfe, ca lui Dumnezeu, lui Hercule, bărbatului zdravăn care a avut parte de un trup puternic şi viteaz şi te închini lui pentru că a făcut multe fapte de vitejie

şi a supus fiarele? Apoi nu te închini şi-l cinsteşti pe Esculap, care colindă de ici, colo cu cutia cu leacuri?

N-ai putea să tăgăduieşti că nu faci asta! Nu sunt în toată lumea temple în cinstea lui Esculap, a lui Hercule, a lui Dionisie, dovezi ale zădărniciei tale? Judecând astfel, eu voi fi socotit nevinovat, căci eu nu mă închin la mucenici, nici nu-i numesc dumnezei; tu însă, prin acuzaţiile ce ni le aduci, eşti vinovat, întocmai ca aceia ce acuză înainte pe alţii din pricina conştiinţei lor rele. Ţi-a fost dovedit că tu te închini la oameni, nu la zei.

Aceste puţine lucruri, din cele multe, am avut de spus către păgâni. Nu-i deloc de mirare dacă voi, ereticii, iudeii noii şcoli, necinstiţi pe mucenici, odată ce respingeţi pe Hristos şi-L despărţiţi de Tatăl prin doctrina voastră, a asemănării cu Tatăl, şi socotiţi ca spurcate locurile în care se odihnesc trupurile sfinte! Dar voi, care nu vreţi să înţelegeţi cele întâmplate, temeţi-vă de a vă numi creştini, odată ce urâţi pe mucenici împreună cu păgânii!

Nu ştiţi că cel dintâi mucenic a fost Hristos, primul Care a pătimit şi a lăsat robilor Săi râvna de mucenicie? După El au venit Ştefan, luptătorul, al cărui nume indică slava cea după Dumnezeu, şi apoi ceilalţi ucenici şi apostoli. Gândeşte-te că printr-o singură insultă îi necinsteşti pe toţi aceştia: pe Ioan Botezătorul, pe Iacov, numit fratele Domnului, pe Petru, pe Pavel, pe Toma - îi numesc numai pe aceştia, căci ei sunt conducătorii mucenicilor - apoi multimea nenumărată care a murit pentru viaţă. Prin gândurile şi cuvintele tale îi insulţi mult şi aduci o mare primejdie asupra ta prin duşmănia împotriva lor. Fiecare mucenic a învins pe diavol împreună cu ceata lui de draci, a fost între îngeri şi este păstrat ca luptător vrednic pentru ziua vestirii învierii.
Atunci, la arătarea Dumnezeului şi Mântuitorului nostru, mucenicul va fi de faţă; va deschide cu îndrăzneală gura, se va bucura de vederea îngerilor, fericindu-se pe sine întru slava lui Dumnezeu cu loviturile de bice, cu lanţurile, cu torturile şi cu sfârşitul său plin de câştig, pentru că a ajuns luişi pricinuitorul vieţii celei nesfârşite.

Când auzi cuvintele mele ştiu ce gândeşti. Tu spui:
- Primesc şi eu asemenea lucruri. Dacă voi trăi în chip virtuos, nu voi fi nici mai rău, nici mai lipsit de cinste decât cei admiraţi acum.

- Dar mai cu seamă cuvintele acestea sunt ale unui îngâmfat, îndreptăţindu-se pe sine ca şi fariseul lăudăros şi lipsit de orice smerenie. Este clar însă că cel care mai întâi nu se smereşte nu se înalţă. Este hotărârea Domnului.

Dar, spune-mi, nu vrei să te încredinţeze cineva că vei ajunge la fel cu mucenicii dacă vei respecta pe cei care ţi-au deschis drumul evlaviei, pe povăţuitorii faptelor bune, pe dascălii virtuţii, care te-au învăţat răbdarea şi dispreţuirea morţii? Ia învăţătură de respect şi recunoştinţă de la felul de purtare al mucenicilor din lumea aceasta faţă de dascălii lor! Deşi ajung la fel de învăţaţi ca şi dascălii lor şi întru nimic mai prejos în arta învăţată de la ei, totuşi iubesc piepturile dascălilor, îi respectă, îi laudă, le dă întâietate şi-i îngrijesc ca pe nişte părinţi.

Sfinţii au multă putere, chiar dacă mor; iar după ce au plecat din viaţa aceasta fac bine oamenilor.

⇒ *Martor al celor spuse este Elisei; el, după ce a plecat din viaţă şi a murit, a primit harul nemuritor şi nedespărţit al lui Dumnezeu, har care sălăşluia lângă trup şi lângă oasele sale neînsufleţite. Căci ştii, ucenicule, cititor sârguincios al Scripturii, ca un mort era dus de rudele sale la groapă; pentru că au năvălit pe neaşteptate hoţi sau duşmani, lucruri care de obicei se întâmplă în timp de tulburări, a fost aruncat mortul în mormântul prea fericitului profet şi imediat a înviat şi s-a întors la cei vii. Ce vom spune de cele întâmplate? Nu avea cunoştinţă dreptul de cele întâmplate? Nu şi-a îndreptat rugăciunea ca şi pentru copilul Şunamitei? Adevărul celor întâmplate nu ne îngăduie să interpretăm altfel învierea celui mort. Elisei era mort de mulţi ani; trupul lui, descompus în pământul înrudit cu ţărâna de acelaşi fel cu el. Minunea aceasta a arătat, în mod evident, că Dumnezeu slăveşte şi după moarte pe oamenii Lui şi face mari minuni la sicriele lor şi la locurile lor de odihnă, pentru ca totdeauna cei vii şi urmaşii să-şi termine viaţa cu garanţia existenţei unei vieţi mai bune.*

Tot astfel şi Ilie, dascălul acestui profet, după ce a fost urcat la cer cu căruţa de foc, trăind în cealaltă viaţă, şi după ce a plecat dintre oameni la locul pe care l-a moştenit, a lăsat cojocul ca un simbol îndestulător al puterii lui. Totuşi, ce valoare avea acela? Nu era altceva decât o piele moartă şi stricată de vreme. Cu toate acestea, a făcut Iordanul să se retragă, a tăiat apa în două şi a stat despărţită, ca pe timpul lui Isus Navi cel din vechime, închipuirea celui ce avea să vină. Cu toate că nu era de faţă, totuşi Tesviteanul era prezent şi haina filosofului a ajutat pe ucenic; iubirea de oameni a lui Dumnezeu i-a dăruit trecerea fără primejdie a râului şi a cinstit hainele sfinţilor ca şi cum ar fi însufleţite. Şi ca să arate în chip precis că minunea cu râul nu s-a făcut din pricină că a lovit apa cu cojocul, ci din pricina cinstei celui care a fost purtat de căruţă şi înălţat la cer, apa curgea ca de obicei şi nu s-a întâmplat nimic neobişnuit când Elisei a lovit apa. Elisei, văzând că nu reuşeşte, a strigat:” Unde este Dumnezeul lui Ilie?”. După ce a strigat, a atins a

doua oară apa şi îndată râul şi-a despărţit cursul, a arătat pământul uscat şi mergând, ca pe uscat, a trecut de cealaltă parte.

Când a murit Iacov, Iosif nu l-a iubit atât ca tată al său propriu, cât l-a cinstit ca patriarh al neamului său, ducându-i rămăşiţele lui din Egipt cu acea pompă de care s-a dus vestea, aşa după cum Moise ne-a lăsat în scris şi această istorie a vieţii patriarhului, împreună cu istoria facerii lumii şi cealaltă istorie. Mai târziu, trupul lui Iosif a fost răpit de sub ochii lui Faraon, cum s-ar exprima cineva, de poporul lui Israel care pleca din Egipt. Trupul lui Iosif era necontenit împreună cu poporul şi era purtat cu grijă ca un talisman izbăvitor de rele, bun şi sigur al celor şase sute de mii. Aveau acelaşi respect faţă de racla strămoşului ca şi faţă de sfântul chivot, care purta legea lui Dumnezeu.

Pentru aceea şi David, rugând cândva pe Dumne-zeu ca să fie milostiv şi binevoitor faţă de popor, rugându-L prin nenumărate rugăciuni să conducă Ierusalimul ca şi mai înainte cu o bună purtare de grijă, după ce suferise lovituri dese şi repetate nenorociri, zice aşa; “Cel care păstoreşti pe Israel, ia aminte; Cel care povăţuieşti pe Iosif ca pe o oaie”. David roagă pe Dumnezeu în numele celor iubiţi şi prieteni; şi este întrebuinţată cu dibăcie rugăciunea, ascunzând şi acoperind oarecum prin numele Sfinţilor părinţi păcatele unei mulţimi necredincioase.

Acelaşi sens îl are şi povestirea despre Sodoma. Când Dumnezeu s-a mâniat pe sodomiţi şi a adus peste ei pedeapsa, spusă mai înainte lui Avraam, Avraam s-a rugat pentru ei şi i-a cerut lui Dumnezeu ca de dragul celor drepţi din Sodoma să mântuiască tot poporul. Şi a început Avraam de la cincizeci de drepţi şi a ajuns până la zece. Dumnezeu a consimţit îndată la rugămintea sa, ca şi cum faptele celor zece drepţi puse pe un cântar, ar fi contrabalansat nenumăratele păcate ale păcătoşilor. S-au scris acestea ca să ne arate nouă tuturor că chiar un drept este mare lucru în faţa lui Dumnezeu; dar pentru că numărul de zece nu era complet, căci poporul păcătos al sodomiţilor nu avea nici atât de puţini drepţi, a fost nevoie să li se dea călcătorilor de lege o aspră pedeapsă. Totuşi, Dumnezeu a alungat pe Lot repede din locurile osândite, şi s-a mântuit el împreună cu tot neamul, căci Dumnezeu, în cinstea dreptăţii Sale, i-a mântuit şi pe toţi ai săi.

Mare bogăţie este omul drept! În primul rând, de folos lui, iar apoi, vistierie neîmpuţinată celor din neamul lui. Nu se vede, dar este totdeauna de faţă şi învaţă pe ceilalţi prin fapte. A murit demult, dar trăieşte prin binefacerile lui. Moştenire bună şi nefurată pentru copil, pe care timpul o cheltuieşte, iar hoţii nu o fură, pentru că este netrupească şi imaterială şi petrece în suflete netrupeşti.

Vezi că şi slăviţii şi de veşnică pomenire israeliţi au fost lipsiţi de toate, au pierdut chiar pământul strămoşesc, dar n-au fost lipsiţi de a se numi cu numele strămoşului lor iubit de Dumnezeu. Când erau robiţi de barbari, au fost eliberaţi pentru dreptatea părinţilor; când trăiau în pustie, au fost hrăniţi de dragul părinţilor; când păcătuiau necontenit şi huleau adeseori şi erau socotiţi vrednici de pedeapsă nimicitoare, au fost cruţaţi pentru Avraam şi au căpătat iertare pentru Israel, copii învârtoşaţi la inimă, mântuiţi în cinstea părinţilor.

Ştii, studiosule, că la început, când Dumnezeu a chemat pe Moise de la păzitul oilor la conducerea poporului, a spus îndată către rob: "Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov", iar mai jos puţin adaugă: „Adună pe bătrânii fiilor lui Israel şi le vei spune lor: Domnul Dumnezeul părinţilor voştri mi S-a arătat mie, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov".

Astfel, Dumnezeu de la început pecetluieşte pe urmaşi cu numele părinţilor drepţi, ca printr-o pecete, căci ştie că este lucru bun şi folositor de a fi cunoscut după numele lor. În cursul timpului însă, când poporul s-a pornit să-l insulte pe binefăcător şi să dispreţuiască pe Mântuitorul său, când au căzut în idololatria viţelului şi s-au închinat unui craniu neînsufleţit, pierzând înţelegerea sufletească şi raţională, Moise, pedagogul cel plin de suferinţe, neputând să înduplece pe Stăpân ca să aibă milă de ucenici, recurge la pomenirea părinţilor şi-şi face rugăciunea sa împreună cu aceia: „Fii milostiv faţă de răutatea poporului, aducându-ţi aminte de Avraam, de Isaac şi de Iacov, slugile Tale, cărora Te-ai jurat pe Tine însuţi ca să înmulţească sămânţa lor ca stelele cerului".

Mare este urgia, iar mânia de neînlăturat, dar înţeleptul şi dibaciul rugător, punând în jurul lui pe atâţia sfinţi şi aruncând lui Dumnezeu, prin amintire, multele rugăciuni ale bătrânilor, a stins flacăra pedepselor. A tămăduit rănile unor fii nebuni prin milă de părinţi.

Părăseşte acum cărţile lui Moise şi îndreaptă-te spre cărţile Împăraţilor. Vei vedea şi acolo că este cruţat un copil, pentru că este rodul unui părinte iubitor de Dumnezeu. Iar acesta este celebrul Solomon. În scurgerea vremii, nemaifiind stăpân pe patimi, ci mai degrabă rob şi un senzual neînfricat din pricina nepăsării vieţii, a schimbat şi religia părintească, a făcut idoli, scandalul legii; Dumnezeu îi spune: „Împărţind voi împărţi împărăţia ta şi o voi da pe ea robului tău; dar nu voi face aceasta în zilele tale, din pricina lui David, tatăl tău; din mâinile fiului tău o voi lua".

Acestea ne învaţă istoria. Dar acelaşi lucru ne învaţă şi cântările psalmilor: „Eram mai tânăr şi am îmbătrânit; dar n-am văzut pe cel drept părăsit, nici sămânţa lui cerând pâine”.

Dar, după cum se pare, odată ce sufletul este aţâţat împotriva adevărului şi este îndreptat spre a introduce dobitoceşte noutăţi în loc de a trăi în chip ordonat, nimic nu mai este în stare să-l întoarcă spre calea cea dreaptă şi rânduită; muşcă zăbala şi, ca un cal greu de condus, se îndreaptă spre prăpastie, biruind mintea care-l călăreşte prin impulsul său spre rău.

Acelaşi lucru se poate vedea la aceşti eunomieni. Acestora într-adevăr le place să se numească mai degrabă ucenici ai lui Eunomiu decât ucenici ai lui Hristos; insultă pe Dumnezeu, necinstesc pe oamenii lui Dumnezeu; se ruşinează mai mult de locurile de odihnă ale sfinţilor decât se ruşinează oamenii cu minte de capiştile idoleşti şi de locurile spurcate şi întinate ale păgânilor. Dar se cuvenea ca aceia care practică această nebunie şi socotesc obrăznicia faţă de toţi drept virtute, să se ruşineze chiar de glasurile dracilor, care strigă şi mărturisesc cu strălucit glas puterea mucenicilor, de glasurile dracilor care numesc pe nume pe fiecare mucenic, ca şi cum ar fi de faţă, pe mucenicul care alungă şi pune pe fugă pe cei care îi tiranizează pe oameni. Tot atât de folositor este fie a invoca cetele atleţilor credinţei împotriva duhurilor necurate, fie a invoca pe îngerii care stau alături de sfintele racle în cinstea celor răposaţi; oricăruia te-ai adresa este întru slava celor ce au suferit pentru dragostea de Hristos.

Binefacerile mucenicilor se văd în fiecare zi, mereu şi mereu altele. Mucenicii slobozesc pe cei stăpâniţi de duhurile satanice; cei care lătrau ca şi câinii şi erau stăpâniţi altădată de bolile cu neputinţă de povestit ale nebuniei, se văd acum cuminţiţi.

Din înseşi minunile mucenicilor vedem mărturisită puterea rugăciunii sfinţilor. După cum pe vremea Mântuitorului se plimbau de colo până colo printre evrei mărturiile neîndoielnice ale puterii Mântuitorului nostru: cei vindecaţi de lepră, orbi cărora li s-a vindecat vederea, şi paraliticul care mergea neîmpiedicat, ale cărui mădulare au fost înzdrăvenite, tot astfel şi acum, cei care au purtat credinţa pentru Cel răstignit oferă dovezi evidente ale harului primit de la Stăpân, vindecând în felurite chipuri bolile semenilor lor.

Se vede aceasta şi la Pavel, şi la Petru. Pavel a alungat demonul pitonicesc, iar Petru a vindecat pe ologul care stătea la uşa templului; ei, prin puterea minunilor, au întors pe evrei şi pe elini la ascultarea Evangheliei.

Dar ceata rea a ereticilor, care tulbură acum rău viaţa noastră, nu cinsteşte pe mucenici nici silită de măreţia minunilor. Numesc locurile de odihnă cimitire şi morminte obişnuite şi se scârbesc de intrările în mormintele mucenicilor, ca şi cum s-ar atinge de-o mortăciune, neaducându-şi aminte de acele cuvinte dumnezeieşti cântate de buzele tuturor: „Cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioşilor Lui”.

Să ne rugăm aşadar lui Dumnezeu; să rugăm pe mucenici ca să roage pe Stăpânul obştesc să dea duh de umilinţă celor stăpâniţi de rătăcirea eretică, ca, nimicindu-se dihonia, ca un zid, să venim toţi la unirea frăţească, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin”.

Ecfrasă la mucenicia prea slăvitei muceniţe Eufimia

Nu de mult, bărbaţi, aveam în mâini pe renumitul Demostene, cuvântarea aceea a lui Demostene, în care aruncă aspre aprecieri asupra lui Eschine. După ce am citit mult timp şi-mi obosise mintea, aveam nevoie de recreaţie şi de plimbare ca să-mi odihnesc puţin sufletul.

Am ieşit deci din cameră şi după ce m-am plimbat puţin cu nişte cunoscuţi prin piaţă, am ajuns în o biserică a lui Dumnezeu în dorinţa de a mă ruga în linişte. După ce m-am rugat, am trecut prin unul din portice; acolo am văzut o pictură, a cărei scenă m-a captivat complet. Ai putea să spui că este capodopera lui Eufranor sau a unuia din pictorii cei vechi, care au înălţat arta picturii la cea mai mare putere de expresie, lucrând tablouri aproape însufleţite.

Haide deci dacă vrei - căci am vreme acum de povestit să-ţi descriu pictura. Căci negreşit noi copiii muzelor nu avem culori mai proaste decât pictorii.

O femeie sfântă, o tânără fecioară, şi-a afierosit fecioria lui Dumnezeu. Numele ei Eufimia. Mai demult, când tiranul prigonea pe creştini, fecioară a ales de bună voie mai bine moartea. Cetăţenii şi partasli religiei creştine, pentru care ea a murit, admirandu-o ca pe o fecioară curajoasă şi sfântă în acelaşi timp, i-au zidit aproape de biserică un mormânt, în care au aşezat sicriul.

În cinstea ei creştinii au o sărbătoare anuală şi fac prăznuire nouă şi obştească. Preoţii tainelor lui Dumnezeu cinstesc totdeauna amintirea ei prin cuvântări şi învaţă cu multă râvnă pe poporul adunat cum s-a sfârşit lupta răbdării fecioarei.

Iar un pictor, credincios şi el, a pictat pe pânză, prin artă, după putere, toată istoria muceniciei sale, şi a atârnat tabloul la vedere lângă mormânt.

Subiectul acestei capodopere este următorul. Pe un tron înalt stă judecătorul; el se uită la fecioară cu priviri aspre şi duşmănoase. Arta, când vrea, face ca mânia să capete expresie şi prin materie neînsufleţită. Alături stau funcţionarii judecătorului şi mulţi soldaţi; cei dintâi ţin în mâini tăbliţe şi creioane pentru a scrie dezbaterile procesului. Unul din ei, întinzându-şi mâna după ceară, priveşte ţintă la acuzată; este întors cu faţa spre ea şi-i porunceşte oarecum să vorbească, mai tare, pentru ca nu cumva neauzind bine să scrie lucruri greşite şi vrednice de reproş. Fecioara era îmbrăcată într-o haină neagră; haina sa arată credinţa ei. Pictorul a zugrăvit-o frumoasă la chip; dar după părerea mea prin frumuseţea chipului ei arată că este înfrumuseţată, cu virtuţi. Doi soldaţi o târăsc înaintea judecătorului; unul o trage

din faţă, iar altul o împinge de la spate. Starea sufletească a fecioarei este un amestec de ruşine şi curaj. Priveşte la pământ, ca şi cum s-ar ruşina de privirile bărbaţilor, dar stă netulburată, fără să simtă vreo teamă în faţa luptei.

Altă dată, când priveam tablourile altor pictori, admiram arta prin care pictorul a pictat drama acelei femei Colhida: aceasta avea să-şi aducă pe fii ei spre a fi tăiaţi cu sabia; chipul său exprima şi durere şi mânie; un ochi înfăţişează mânia, iar celălalt ingrijiorarea şi temerea mamei (Este vorba de o pictură a lui Timomac, de frumoasă reprezentare a Medeii. Cf. Aime puech, Histoire de la litterature grecque chretienne, Paris 1930, Tome III, 9 607) .

Dar acum, mi-am mutat admiraţia de la acel tablou la această pictură. Admir mult pe pictorul tabloului că a combinat mai bine stările sufleteşti ale fecioarei decât culorile, că a dat la iveală deodată şi ruşinea şi curajul, afecţiuni potrivnice prin natura una alteia.

Într-o scenă următoare a picturii, câţiva călăi, goi, acoperiţi numai cu tunici scurte, îşi începuseră lucrul. Unul a apucat capul fecioarei şi-l trăgea pe spate, şi oferea celuilalt spre pedeapsă chipul frumos al fecioarei; acesta, stând înaintea ei, îi smulgea dinţii. Uneltele de pedeapsă erau: ciocanul şi burghiul. Scena aceasta mă face să lăcrimez şi durerea îmi întrerupe cuvântul. Atât de puternic a pictat pictorul picăturile de sânge, încât ai spune că curg cu adevărat din buze şi ai pleca plângând. După aceasta vine scena închisorii. Aici iarăşi, curata fecioară stă singură, îmbrăcată în hainele ei sumbre, cu mâinile întinse spre cer, invocând pe Dumnezeu să o ajute în suferinţe. În timp ce se roagă se vede deasupra capului ei semnul căruia se închină creştinii şi pe care şi-l fac, iar după interpretarea mea simbol al patimii ce avea s-o sufere.

Într-o scenă alăturată pictorul a aprins un foc mare, strălucitor prin culoarea roşie, care materializează flacăra. Fecioara stă în mijloc cu mâinile întinse spre cer, fără să poarte urmă de suferinţă pe chipul ei; dimpotrivă e veselă că pleacă spre viaţa cea netrupească şi fericită. Aici s-a oprit mâna pictorului, aici îmi opresc şi eu cuvântul.

Este timpul ca şi tu, dacă vrei, să vezi această pictură spre a-ţi da seama dacă nu cumva sunt departe de a o fi descris exact.

Cuvânt de laudă la Sfântul Ştefan cel dintâi mucenic

Cât este de sfânt şi de frumos ciclul faptelor ce ne pricinuesc bucurie! Sărbătoare vine după sărbătoare, şi prăznuire ia locul prăznuirii! Suntem chemaţi de la rugăciune la rugăciune şi sărbătoarea în cinstea robului ia locul prăznuirii Naşterii Domnului! Chiar dacă s-ar uita cineva la naşterea Celui Născut ieri prin trup, dar care există veşnic după Dumnezeire, chiar dacă s-ar uita la mucenicia pe care astăzi o suferă viteazul slujitor al lui Hristos, va găsi multe şi felurite învăţături, dar cu un singur scop, ca noi să învăţăm evlavia.

Ieri, datorită sărbătorii pe care o prăznuim în fiecare an, am aflat că s-a născut Mântuitorul lumii, că Cel fără de trup a îmbrăcat trup; am aflat apoi că pentru noi a primit patimile, a fost înălţat pe lemn, nu cu alt scop decât pentru purtarea noastră de grijă. Astăzi, vedem pe luptătorul viteaz pietruit pentru Hristos, ca să plătească prin sânge harul dat în locul sângelui.

Ştefan este, deci cel care ne-a adunat la această prăznuire, cel care ne-a chemat bucuria pe care o vedem, cel care a strâns tot oraşul într-un singur loc, dascăl al nevoinţelor pentru Hristos, temelie a bunei mărturisiri. Nimeni înainte de Ştefan nu şi-a vărsat sângele pentru Evanghelie. După cum Cain, acel ucigaş de frate (aşa cum mă învaţă istoria lui Moise) a săvârşit uciderea fratelui său (Cain a fost primul care a făcut începutul uciderii pe pământ, prin înlocuirea prieteniei fireşti cu cearta), tot astfel şi Ştefan cel prea fericit a fost primul care a sfinţit, prin pătimirile sale evlavioase, pământul cu propriul său sânge, bărbat posterior timpurilor apostolice, dar cel dintâi prin faptele sale de vitejie.

Să nu revolţi, Petre! Nu te întrista, Iacobe! Nu fi supărat, Ioane, nu numai dacă compar pe bărbat cu filosofia voastră, ci dacă aş voi să-i atribui lui şi ceva mai mult. Mai mult, bucuraţi-vă şi fiţi veseli, căci sunteţi părinţi neinvidioşi şi vă bucuraţi de faptele de vitejie ale fiilor voştri şi simţiţi plăcere când sunteţi biruiţi de copii voştri.

Dacă este ceva mare şi frumos în Ştefan, apoi aceasta se datoreşte vouă, dascălii şi iniţiatorii lui. Victoria atleţilor este slavă pentru antrenor. Pentru aceea îngăduiţi-mi să vă las puţin la o parte şi voi vorbi cu încrederea ceea ce-mi oferă subiectul de azi pentru apărarea celui mai brav luptător al lui Hristos.

Eşti mai în vârstă decât ceilalţi ucenici, Sfinte Petru, şi ai vestit înainte de toţi pe Hristos. Pe când tu încă propovăduiai cuvântul evanghelic, pe când mergeai din cetate în cetate şi schimbai ţară după ţară propovăduind, Ştefan abia intra în stadiu

şi totuşi, a răpit cununa luptelor şi mutându-se la cer a fost slăvit. Pe când tu încă erai pe pământ, pe Ştefan - şi acesta este lucrul cel mai mare - 1-au strigat Însuşi Tatăl şi Fiul, printr-o vedenie minunată (Faptele Apostolilor VII, 55-56) .

Astfel este Ştefan în comparaţie cu Petru; dar sunt de ajuns cele spuse, căci este îndrăzneţ lucru de a vorbi prea mult despre întâietate cu privire la părinţi.

Cunoaştem şi faptele tale, Iacove, frate al lui Ioan (Matei IV, 21). Eşti evanghelist al lui Hristos, al doilea vânat după Petru. Cine oare n-ar admira credinţa ta ? Abia ai fost chemat şi ai ascultat fără să-ţi mai pese de ceva. Ai părăsit odată cu corabia şi pe Zevedeu, tatăl tău şi ai urmat lui Hristos ca un adevărat ucenic. Mărturisecc că ai suferit, cu dragă inimă, pentru credinţă. Irod tiranul te-a omorât cu sabia (Faptele Apostolilor, XII, 1-2) , dar după Ştefan mulţi ani mai târziu.

Şi pentru ce să mai vorbesc de fiecare în parte când Ştefan a luat cununa muceniciei înaintea tuturor sfinţilor, primul care s-a luptat cu diavolul, primul care l-a învins, imitând pe David, chiar dacă l-a imitat în sens invers ? David a biruit pe Goliat cu pietre, tot cu pietre şi Ştefan pe diavol; cel dintâi prin pietrele pe care le aruncă, celălalt prin pietrele cu care era lovit.

Dar noi, popor al lui Hristos, să strigăm şi să aclamăm, ca altădată oastea lui Israil, victoria, ca şi cum am vedea pe mucenic în faţa noastră, să-1 admirăm ca şi cum ar sta în mijlocul nostru.

Faimos este cel care luptă pentru credinţă, chiar dacă este al doilea sau al treilea dintre luptători. Dar nu-i vrednic de atâta admiraţie ca cel dintâi. Cel de al doilea este îndemnat spre imitare pe temeiul râvnei celui dinainte; şi aşa este atras către râvnă. Cel care, însă, nu s-a folosit de nici un învăţător, ci singur este descoperitorul binelui, acela pe bună dreptate primeşte întâietatea. Mare este aşadar zelul Sfântului Ştefan! Pentru această mare-i este şi cinstea, pomenirea nemuritoare, pe care n-a acoperit-o nici uitarea, nici n-a înnegrit-o vremea; ci generaţie de la generaţie primeşte istorisirile faptelor lui mari. Preoţi, popoare, copii, bărbaţi, femei sărbătorim într-un chip ce nu se poate călca sărbătoarea de azi. Dar trebue să privim şi istoria vieţii sale, ca să admirăm şi mai mult pe mucenic cunoscându-i cu de -amănuntul faptele.

Ştefan a fost primul dintre diaconii lui Hristos, sfinţit prin har, vas plin al Sfântului Duh. Întărea în fiecare zi pe creştini şi întorcea pe cei rătăciţi pe calea cea dreaptă. Îndurera pe duşmani, pentru că era mai puternic în ce priveşte învăţătura mai mult

decât ceilalţi apostoli. Dar înaintea tuturor duşmanilor, pe cel dintâi duşman, pe diavolul. Acesta era cu ochii înflăcăraţi, cu privirea sălbatecă spre cei care erau mai mult alipiţi de credinţă. A ridicat deci împotriva Sfântului Ştefan o ceată de oameni, neamul Alexandrinilor, gata todeauna pentru răzvrătire. Aţi auzit negreşit că cetăţenii acelui oraş se înflăcărează şi se aprind iute ori în ce parte i-ai împinge.

Când Ştefan a văzut mulţimea celor care se scurgeau împotriva lui, nu ştia ce să facă, deocamdată. A descoperit însă un mijloc dibaci: să le vorbească măsurat şi blând. Nici un leac nu este aşa de potrivit pentru potolirea mâniei şi a revoltei ca o vorbă dulce şi măsurată. Şi a grăit: "Spuneţi-mi, care este pricina urii voastre că întindeţi mâinile asupra mea cu gândul de a mă sfâşia?"

Ei au răspuns: "Pentru că strici legile strămoşeşti şi introduci învăţături străine."

Atunci fericitul retor, fără arta oratoriei şi pe nepregătite - căci nu vvorbea cele pe care le învăţase prin arta oratorică, cu pe cele pe care îl inspira Duhul - a stat în mijloc şi a spus: "Bărbaţi, fraţi şi părinţi, ascultaţi!"(Faptele Apostolilor). Înţelepte sunt cuvintele cu care a început, cel mai bun început pentru o cuvântare rostită către un public înverşunat. Şi într-adevăr cuvintele lui dulci şi plăcute, oarecum pline de miere şi asemănătoare cu untdelemnul curat, a potolit furia fiarelor. Le aduce aminte apoi de Avraam, pentru ca începând din timpurile vechi şi prelungind mult cuvântarea să-i facă să-şi potolească mânia.

După ce a vorbit mult despre Avraam, arată că şi Moise a profeţit despre Hristos pentru ca prin vrednicia de credinţă a legiuitorului, să introducă oarecum pe furiş şi cu talent învăţătura despre credinţă. A spus în mod ştiinţific tot ceea ce contribuia la folosul ascultătorilor. Dar când a văzut că răutatea lor este de neclintit, iar părerea lor de neînduplecat, atunci deci, plin de îndrăzneală, renunţând la viaţa de aici, a lăsat la o parte toată arta oratorică de a îndupleca pe ascultători prin cuvinte de linguşeală, a vorbit deschis celor tari de cerbice, celor netăiaţi împrejur la inimă, celor ce se luptă cu legea, celor care duc război împotriva Duhului, şi altele încă. Acum câini mulţi 1-au înconjurat ca pe Stăpânul Hristos, şi tauri graşi, potrivit cuvintelor psalmistului, 1-au cuprins (Psalmi XXI, 12). Stătea singur înconjurat din toate părţile de un popor de ucigaşi. În acel ceas nu era alături de el nici prieten, nici cunoscut, nici rudă. În adevăr prezenţa unor cunoştinţe de aproape dă oarecare mângâiere celor ce sunt în primejdie.

Iar înaltul arbitru al marei lupte, Dumnezeu a cunoscut că Ştefan are nevoie de un ajutător - căci deşi era curajos şi viteaz, totuşi era om şi simţea cele omeneşti - şi I se arată îndată. Şi pe când se uita Ştefan spre cer, s-a arătat Dumnezeu, având pe

Fiul în dreapta în formă omenească. Ce mare iubire de oameni ! Ce mare bunătate ! S-a arătat atletului pentru care lupta.

Iar Dumnezeul tuturora i-a spus cam aceste cuvinte: «Nu fi întristat, Ştefane, că n-ai pe nici un om care să te ajute, că nu-i lângă tine la vreme de necazuri, nici un prieten! Dar eu, împreună cu iubitul meu Fiu, văd cele ce se fac. Gata este odihna, deschise sunt uşile Raiului! Cu puţină răbdare, părăseşte viaţa cea trecătoare şi grăbeştete spre viaţa cea veşnică şi fără de sfârşit. Încă pe când eşti în trup vezi pe Dumnezeu, lucru ce depăşeşte toată firea omenească. Ai fost iniţiat de apostoli mai bătrâni, că Tatăl are Fiu adevărat şi iubit. Iată eu mă arăt ţie cât poţi purta tu. Stă alături de mine, în dreapta, şi Fiul, ca să cunoşti, din locul în care stă, ce cinste are. Atunci când Dumnezeu umblă pe pământ în trup scandaliza pe mulţi. Dar acum vezi-1 lângă mine întru înălţime, cu chip de om ceresc şi supra ceresc, pentru a te încredinţa de întruparea ce s-a săvârşit. Nu te tulbura, nu te pierde cu firea, dacă eşti pietruit pentru el. Nu te teme de luptă, căci vezi pe arbitrul luptelor. Părăseşte trapul, dispreţuindu-1 ca pe o legătură pământească, ca pe o casă putredă, ca pe un vas de lut uşor de spart. Aleargă liber ca să moşteneşti viaţa de aici. Cununa virtuţii tale ţi-i gata. Mută-te de pe pământ la cer. Lasă trupul ucigaşilor, ca pe o vărsătură, câinilor. Părăseşte pe un popor cuprins de furie şi vino în ceată îngerilor!».

Dumnezeu s-a arătat răbdătorului Ştefan cu intenţia ca să nu sufere ceva cumplit şi să-i dea mai mulţi zel în faţa marei primejdii ce-i sta înainte. Din această pricină nu i-a trimis în ajutor un înger, ca apostolilor în temniţă (Faptele Apostolilor, V, 19-20; XII, 6-10), nici o putere slujitoare sau un semn, ci s-a arătat El însuşi. Ştefan a fost pârga mucenicilor; iar cea dintâi faptă de mucenicie trebuia să fie desăvârşită, pentru ca mucenicii cei ce vor fi zidiţi în urmă să ia un reazim tare de râvnă şi să nu fie imitatorii fricii.

Aşa se întâmplă şi în războaiele obişnuite. Soldatul din primele rânduri este cel care dă tonul luptei: dacă se poartă cu bărbăţie şi cu vitejie, încurajează pe toţi ceilalţi soldaţi şi umple de frică pe vrăjmaşi; dar dacă este slab, îl apucă îndată plânsul şi umple de frică sufletele camarazilor lui şi toată oştirea este pusă pe fugă. Pentru aceasta Dumnezeu s-a arătat din cer lui Ştefan.

Cel învrednicit de marea vedenie, ca nici un altul, n-a trecut sub tăcere ceea ce a văzut; dimpotrivă îndată a strigat: ***"Iată văd cerurile deschise şi pe Fiul Omului stând în dreapta lui Dumnezeu" (Faptele Apostolilor VII, 56).*** Credea Sfântul Ştefan că îndată ce va spune vedenia, are să convingă pe necredincioşi. Ei, însă au făcut cuvintele lui prilej de mai multă mânie şi furie şi astupându-şi urechile la auzul cuvintelor lui, socotindu-le drept hulă, s-au pornit pe dată să-1 ucidă.

Trăgându-l afară din oraş pe omul purtător de Hristos, care răbda ca şi Hristos crucea, vindeca răul săvârşit tot prin rău, se apăra de ucidere prin ucidere şi adaugă crucii pietrele. Au aşezat pe un loc şes pe de trei ori fericitul Ştefan, trupul acela înalt, trofeul mare al mucenicilor.

Poporul sângiurilor şi al mâniei au înconjurat pe Ştefan şi imitând aşa numită aghinie întrebuinţată în lupte, au aruncat cu pietre în diaconul pietrei celei din capul unghiului. Mâna evreiască a săvârşit omorul. Ţinta celor care aruncau era mucenicul, care stătea în mijloc ca şi semnul de ochit pentru arcaşi.

Trupul său rănit din toate părţile şi scăldat în sânge, n-a mai putut să stea drept; se clătina şi amenința cu căderea, ca un plop înalt tăiat la rădăcină de mulţi tăietori de lemne. Dar n-a căzut neelegant ca cei mai mulţi oameni. N-a căzut lungit cu faţa la pământ, nici n-a fost doborât pe o coastă, nici n-a căzut trupul lui pe spate: ci a căzut, punându-şi genunchii în chipul plin de cuviinţă a unui om ce se roagă; a grăbit prin rugăciune despărţirea trupului de suflet, strigând către Domnul văzut de el: ***“Doamne Iisuse Hristoase, primeşte duhul meu!” (Faptele Apstolilor VII, 59)***

Se silea să se mute de aici ca dintr-o ţară străină în patria sa, ca dintr-un pământ pustiu şi secetos într-un oraş strălucitor. Pe lângă rugăciunea sa a adăugat şi o rugăciune pentru cei ce-l loveau cu pietre (Faptele Apstolilor VII, 60) . Cei ce răneau făceau fapte bune; cei ce aruncau cu pietre mântuiau ; cei ce ucideau dădeau viaţa; cei ce-l despărţeau de ţărână îl trimiteau în Împărăţia Cerurilor.

Să vedem ce scop au şi cuvintele rugăciunii lui: ***“Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (Faptele Apstolilor VII, 60). Ştefan nu s-a rugat, după cum greşit socotesc unii ca să rămână păcatul duşmanilor lui nepedepsit şi fără răspundere.*** Această interpretare s-ar opune în chip evident sensului legii dumnezeieşti şi ar corija concepţia de drept şi legea care prescrie pedepse după merit ucigaşilor. ***Dar ce sens au cuvintele: “Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta”?*** Iată ce vrea să spună Ştefan! ***«Dă-le, Doamne, teama umilinţei; du spre căinţă pe cei îndrăzneţi! Nu îngădui să moară în tăierea împrejur! Atrage-i prin pocăinţă la cunoaşterea ta! Aprinde-le în inimi flacăra Duhului! Dacă se vor îmbunătăţi în chipul acesta este clar că atunci nu le vei socoti lor păcatul; dacă se vor spăla cu sângele tău şi al meu, baia harului, vor fi sloboziţi de crimele lor».***

Acestea s-au întâmplat şi drama s-a săvârşit. Oşti de îngeri se bucurau, admirând lupta sa şi cu multă suită 1-au aşezat pe Ştefan în ceata lor.

Diavolul, însă s-a întors fără nici o ispravă, grozav nedumerit. Dar ca să vorbesc într-un chip mai material despre duhul văzduhului, care are faţa, ca să mă exprim prin cuvintele profetice, ca arsura oalei (Naum, II, 10; Ioil, II, 6) , diavolul a săvârşit tocmai contrarul decât ceea ce nădăjduia: prin cele prin care socotea că are să împuţineze pe creştini, prin acela a înmulţit catalogul mucenicilor.

Ce voi spune acum de Sfântul Pavel? Şi el era unul din ucigaşi, adevărat «Veniamin lup răpitor» (Facere XLIX, 27). Chiar dacă nu arunca în Ştefan cu pietre, totuşi păzea hainele celor ce aruncau şi slujeau poporului ucigaş. Dar pe tine Pavel, cel plin de tărie acum care răspândeşti sălbatică mânie, te văd dus de mână, ca pe un Daitran slăbănogit, după puţin timp, când aveai să fii condus la Anania, după ce ai gustat din adevăr. (Faptele Apostolilor IX, 8) Voi râde cu multă plăcere când te voi auzi vorbind despre suferinţele tale pentru Evanghelie, enumerând printre alte primejdii şi pe aceasta: "Odată am fost lovit cu pietre" (II Corinteni XI, 25). Trebuia ca să fii justificat de pietrele aruncate în Ştefan, prin pietrele primite de tine şi să curmi crima păcatului prin identitatea de suferinţă.

Merită să nu lăsăm necercetată vedenia lui Ştefan. Dumnezeul tuturor se îngrijeşte mai dinainte de viitor: pregăteşte dinainte leacuri profilactice pentru toate păcatele omeneşti ce au să apară. Aşa a făcut şi în privinţa vedeniei lui Ştefan. Dacă ar fi săvârşit vedenia numai pentru folosul lui Ştefan, era de ajuns numai vocea din cer, cum s-a întâmplat mai înainte în timpul botezului Domnului (Matei III, 17) sau mai târziu la Schimbarea la faţă (Matei XVII, 5) sau ca şi cu Pavel acesta când mergea pe calea Damascului (Faptele Apostolilor IX, 4-6.).

Acum însă, s-a arătat lui Ştefan în vedenie pentru alte pricini şi mai cu seamă având în vedere rătăcirea lui Sabelie; acesta avea să se nască din Libia în bisericile lui Dumnezeu şi avea să introducă în lume amestecul ipostaselor Sfintei Treimi. Pentru aceasta Dumnezeu, anticipând viitorul şi întărind mai dinainte sufletele generaţiilor viitoare, se arată pe sine însuşi, în slava sa proprie şi desăvârşită, dar arată şi pe Fiul ca pe o persoană distinctă şi perfectă; îl aşează in dreapta sa ca prin deosebirea de persoană să arate deosebirea ipostaselor.

Dar poate că cineva va face următoarea obiecţie:
- Ne-ai vorbit înţelept despre Tatăl şi despre Fiul. Dar unde este Duhul cel Sfânt? Dacă Tatăl s-a arătat împreună cu Fiul din cer pentru a ne încredinţa despre adevărul credinţei noastre, atunci trebuia să fie şi Duhul cel Sfânt de faţă ca prin vedenie să se săvârşească o iniţiere practică a oamenilor.

Este necesar ca să ne spunem părerea noastră faţă de obiecţia pusă:

- O, prea înţelepte, cel care cercetează Sfintele Scripturi trebuie să aibă în afară de o judecată dreaptă şi o memorie bună spre a putea fi stăpân pe sensul tuturor celor scrise în Scriptură. De cauţi prezenţa Duhului, uită-te puţin mai sus de pietre şi de uciderea lui Ştefan şi vei găsi că Duhul vorbeşte înainte de a avea loc vedenia; el este împreună cu Ştefan şi pregăteşte mai dinainte pe atlet.

Chiar la începutul istorisirii ni se spune următoarele: « Ştefan, plin de har, adevăr şi putere, făcea semne şi minuni mari în popor. Dar s-au sculat unii din sinagoga numită a libertenilor, cirineilor şi alexandrinilor şi a celor din Cilicia şi Asia şi discutau cu Ştefan; dar n-au putut să se împotrivească înţelepciunii şi Duhului prin care vorbea. (Faptele Apostolilor VI, 8-10)

Iată, dar că Scriptura ne-a arătat lămurit şi distinct şi existenţa persoanei Duhului. Dacă însă despre Sfântul Duh s-a scris mai înainte şi în urmă a vorbit despre Tatăl şi Fiul, schimbarea ordinei persoanelor nu pângăreşte deloc credinţa. Scriptura obişnuieşte să facă lucrul acesta. Uneori numeşte numai pe Fiul; alteori pe Duhul împreună cu Fiul; uneori începe cu Tatăl şi sfârşeşte cu Duhul, iar alteori tocmai dimpotrivă, face început cu Duhul şi merge cu cuvântul prin Fiul la Tatăl. Şi acest fel de exprimare se poate vedea că este întrebuinţat mai cu seamă fără nici o băgare de seamă de marele Pavel.

Ne-am împlinit datoria ce-o aveam faţă de Ştefan; dacă ai în vedere măreţia mucenicului atunci nu mi-am împlinit îndeajuns datoria dar dacă te uiţi la destoinicia vorbitorului, atunci am împlinit-o îndeajuns, că a Dumnezeului nostru este slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

Îndemn la pocăinţă

De curând am auzit pe Luca spunându-ne că un fariseu cheamă pe Domnul la ospăţ, îl duce în foişor şi întinde masă obştească (Luca 7, 36). Domnul nu refuză invitaţia, nici nu evită pe fariseu, care nu-i era nici ucenic, nici credincios, ci era legat de litera legii, care nu-şi deschisese ochii pentru cunoaşterea adevărului, ci avea vederea foarte slabă pentru înţelegerea făgăduinţelor profeţilor.

Pentru ce ne-a lăsat în scris Luca acest capitol din viaţa Mântuitorului? Pentru care din aceste două motive? Ca să cunoaştem faptele săvârşite de Iisus pe când trăia în trup şi să luăm cunoştinţă de o istorie folositoare sau ca să ne îndrepte viaţa noastră pe o cale dreaptă şi fără cotituri, odată ce această istorisire este plină de învăţăminte folositoare? Sunt de părere că pentru ultima pricină, şi se cuvine ca şi voi să fiţi de aceeaşi părere cu mine.

Într-adevăr, sunt mulţi oameni egoişti care cred despre ei că au făcut numai fapte bune şi drepte, care întemeiaţi pe o concepţie deşartă, au o părere foarte bună despre ei, numesc păcătoşi pe cei ce se apropie de ei şi înainte de a veni judecata cea din urmă se despart de ceilalţi oameni, ca oile de capre, şi se uită la uşa împărăţiei ca şi cum le-ar fi larg deschisă lor. Nu socotesc vrednici, pe cei mulţi de a sta cu ei sub acelaşi acoperiş sau la aceeaşi masă; simt dezgust nu numai de cei care merg pe calea extremă a vieţii, dar şi de cei care merg pe calea de mijloc.

Luca, doctor mai mult al sufletelor decât al trupurilor, a scris istorisirea aceasta. Istorisirea de faţă nu-i o simplă povestire, ci un leac pentru cei care suferă de boala mândriei. Luca ne-a arătat că Însuşi Dumnezeul şi Mântuitorul nostru, singurul drept şi incomparabil de curat, trăieşte împreună cu cei păcătoşi, este cu totul îngăduitor şi iertător cu ei, şi ia masa cu cei care n-au fost niciodată curaţi. Nu ca să ia ceva din răutatea şi viciul lor, ci ca să le dea lor din dreptatea şi curăţia Sa proprie, întocmai ca puterea luminii solare (atât cât putem înţelege purtarea de grijă a Creatorului, luând ca termen de comparaţie creaţia). Ştim, într-adevăr, că soarele nu luminează numai ţinuturile şese, ci şi văile şi văgăunile.

Dacă unii dintre noi sunt stăpâniţi de aceleaşi păreri ca şi cei mai sus arătaţi, atunci să punem capăt acestor păreri, potrivit cuvântului ce spune: Să imităm milostivirea şi iubirea de oameni a Stăpânului, să ne pogorâm la cei de jos şi umiliţi nu pentru a ne înjosi şi umili stând împreună cu ei, ci dimpotrivă, pentru a-i înălţa şi pe ei. Să procedăm ca şi înotătorii, care-şi petrec toată viaţa pe apă, care scot la aerul acesta dătător de viaţă din adâncul apei pe cei ce sunt pe cale de a muri prin înec.

Dar pentru că pericopa evanghelică ne dă cea mai bună explicare a acestei stări de lucruri haide să ne îndreptăm spre scopul ce-l urmărim.

Tare mă minunez de cei care sunt îmbrăcaţi cu acest trup plin de patimi şi iubitor de plăceri, biruiţi în fiecare zi de somn şi de pântece, care nu fac experienţa altor preocupări mai înalte, cunoscute nouă tuturor care participăm la una şi aceeaşi fire omenească, tare mă minunez de aceştia când îi văd îngăduitori cu ei, dar aspri judecători ai celor ce păcătuiesc; când îi văd neputincioşi luptători, dar neîndurători legiuitori; nimicesc iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi astupă, după părerea lor, izvorul îmbelşugat al milei, şi cu multă îndrăzneală închid celor rătăciţi intrarea în Împărăţia Cerurilor. Acest fel de gândire n-are alt rezultat decât de a sădi în sufletele care caută vindecare deznădejdea legii.

Cel care a pierdut nădejdea de vindecare, ajunge dintr-odată rob bolii şi străin tuturor făgăduinţelor făcute de Scripturile noastre. Căci nici nu există în Scripturi, pentru cel ce le cercetează cu înţelepciune, vreun caz în care să nu se fi dăruit har, iar iertarea să nu fi vindecat păcatul. Cine este oare atât de surd, care să nu audă cuvintele lui Iov, strigate tuturor: „Nimeni nu-i lipsit de întinăciune, chiar de ar fi viaţa lui o zi”?

Cine ar putea să-şi închipuie că este atât de cinstit şi de curat încât să socotească că iertarea este de prisos şi că nu are nevoie de mila lui Dumnezeu când are să-şi dea seama de faptele sale înaintea tribunalului lui Dumnezeu? Chiar dacă ar fi ajuns prin viaţa lor până la cea mai înaltă treaptă de dreptate şi de sfinţenie, încât să calce, potrivit cuvintelor Scripturii, cu adevărat peste şerpi şi peste scorpii, chiar dacă ar fi proclamaţi învingători şi încununaţi în lupta cu păcatul, totuşi n-ar trebui să judece viaţa tuturor celorlalţi după propria lor bărbăţie, ci să mărturisească că viaţa lor plină de virtuţi se datorează lui Dumnezeu Care le-a dat harul, prin care au fost stăpâni pe propria lor fire, şi n-au fost biruiţi de ispitele satanice, iar pe de altă parte să întindă o mână iubitoare celor neputincioşi, să-i ridice din ţărână şi să-i curăţească de întinăciuni. Dacă ar proceda aşa, ar dobândi îndată lauda propriei lor virtuţi şi bărbăţii şi totodată ar primi şi cununile dragostei ce au avut-o faţă de semenii lor.

Acum însă se găsesc oameni printre noi care se târăsc pe jos, care nu duc o viaţă îngerească asemănătoare puterilor netrupeşti, ci una pentru care ar putea să fie traşi la răspundere şi de care să-ţi baţi joc; şi tocmai aceşti oameni judecă pe semenii lor cu asprime şi-i condamnă cu puteri absolute, încât eu, înăbuşit de mândria şi îngâmfarea lor, le spun cuvintele evanghelice: „Nu vedeţi bârnele din proprii voştri ochi, dar vreţi să scoateţi paiul din ochii altora, legaţi în spatele altora sarcini foarte

grele; umblaţi de colo, colo cu priviri severe de aspri judecători, dar neputincioşi să vă purtaţi propriile voastre poveri; v-aţi aşezat mai dinainte în scaunul de judecată al lui Hristos şi aţi răpit dreptul de sentinţă al Judecătorului tuturor; sunteţi nişte robi vrednici de dispreţ:, dar judecători neînduplecaţi ai semenilor voştri. Dacă spuneţi că aveţi râvnă pentru Dumnezeu, imitaţi pe Dumnezeu, originalul chipului vostru, căci sunteţi făcuţi după chipul lui Dumnezeu!"

O, creştini, nume ce exprimă iubirea de oameni, imitaţi dragostea lui Hristos! Uitaţi-vă la bogăţia iubirii Sale de oameni! Când a voit să Se arate oamenilor prin trup de om, a trimis pe Ioan, predicatorul pocăinţei, introducătorul căinţei şi pe toţi profeţii dinainte de Ioan care au fost dascăli ai convertirii. Apoi, după puţin timp S-a arătat El, strigând oamenilor cu propria Sa voce: „Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi da odihnă".

Cum primea Hristos pe cei care răspundeau chemării Sale? Dădea cu uşurinţă iertarea păcatelor, degrabă eliberarea de necazuri şi dureri. Cuvântul a sfinţit, Duhul a pecetluit; omul cel vechi a fost înmormântat, cel nou s-a născut şi a crescut prin har. Ce-a urmat de aici? Omul a ajuns prieten cu Dumnezeu, în loc de duşman; fiu, în loc de străin; iniţiat în tainele credinţei, în loc de necunoscător; sfânt, în loc de necredincios.

Dacă un om, îmbogăţit cu daruri atât de mari şi nemăsurate, păcătuieşte faţă de darnicul şi bunul său Binefăcător, apoi noi, judecători aspri şi neînduplecaţi, nu-l lăsăm nici să deschidă gura, îl nimicim şi-l suprimăm din viaţa aceasta, iar în cealaltă îl osândim pe veci. ***Cu totul alta este hotărârea Domnului, Care miluieşte de mii şi mii de ori, Care nu doreşte moartea păcătosului, ci aşteaptă întoarcerea sa.*** N-au fost pedepsiţi aşa cei care altădată au păcătuit faţă de har. Dimpotrivă, o altă milă a urmat primei mile, iertare se adaugă iertării; picăturile de lacrimi au aceeaşi putere ca şi baia botezului, iar suspinul din inimă readuce harul plecat puţin timp.

Dacă nu mă crezi pe cuvânt, întreabă-l pe Petru, care şedea în casa arhiereului, şi-ţi va spune că, plângând amarnic, a fost curăţit păcatul tăgăduirii lui Hristos. N-a ajuns din nou Simon, ci a rămas Petru apostolul. Sunt de părere că şi Iuda Iscarioteanul, dacă n-ar fi fost îndată propriul său călău, socotind păcatul său cu neputinţă de iertat, şi dacă ar fi cerut îndurare şi milă căzând la pământ, n-ar fi fost lipsit de îndurările care se revarsă peste întreaga lume. Dovada celor spuse de mine o fac toţi evreii care au crezut după ce au răstignit pe Domnul şi care şi-au spălat în baia botezului odată cu sufletele şi mâinile. Dacă au fost miluiţi şi iertaţi răstignitorii, oare nu s-ar fi bucurat de iertare şi vânzătorul?

Şi Pavel îi lega altădată pe creştini, dar purtând mai târziu lanţuri pentru Hristos, a îndepărtat crimele prin identitatea pătimirii. Pavel a mai păcătuit aruncând cu pietre în Ştefan şi aprobând pe ucigaşi, dar fiind şi el lovit cu pietre a şters păcatele. Matei şi Zaheu erau vameşi, dar călcând în picioare funcţia de vameş, prin dispreţul banilor, Zaheu L-a primit pe Iisus în casa sa, dar mai mult în sufletul său, iar Matei a fost arătat evanghelistul şi scriitorul faptei minunate ale lui Hristos. Trebuie să-ţi aminteşti şi de vameşul care s-a suit la biserică împreună cu fariseul ca să se roage, ca şi de femeia care a pierdut drahma şi a găsit-o.

Dacă s-ar gândi cineva la oamenii care au trăit de la început şi până în vremea noastră, va găsi că mulţi la începutul vieţii lor au fost plini de păcate, iar mai târziu s-au întors la credinţă mânaţi de dorul unei vieţi mai bune. Numai lui Dumnezeu îi este propriu şi specific de a face totul fără de păcat. Omul însă, care stă sub naştere şi stricăciune şi este supus atâtor patimi, n-ar putea niciodată să scape de osândă dacă ar fi tăiată nădejdea iertării.

Uită-te la David, împăratul lui Israel, pe care Dumnezeu l-a făcut împărat după alegere şi l-a împodobit prin laudele propriei Sale mărturisiri, zicând: „Am găsit bărbat după inima Mea, pe David, fiul lui Iesei”. David, cu toate că a primit mărturia aceea strălucită din partea lui Dumnezeu, totuşi a alunecat în patima iubirii trupeşti şi a căzut în acele păcate pe care le cunoaştem cu toţii. Cu toate acestea, după ce a fost mustrat de profet şi-a recunoscut păcatul, şi a lăsat consemnat în scris generaţiilor viitoare suferinţele pocăinţei sale. Şi vedem, că într-o icoană, în Psaltire, durerea sa; când îi era trupul topit de durere; când prefăcea noaptea, timpul obştesc de odihnă în urma oboselilor muncilor, în timp de lacrimi; când îşi uda patul cu lacrimile pleoapelor ca prin nişte izvoare, şi ne-a lăsat nouă psalmul al cincizecilea, model de pocăinţă şi de înduplecare a lui Dumnezeu. N-a fost în zadar plânsul lui. Suspinele lui adânci au atras asupra sa îndurarea. A primit stăpânirea puterii împărăteşti, dar şi prietenia lui Dumnezeu şi îndrăzneala de a-L ruga.

La fel s-a întâmplat cu împăratul ninivitenilor; din pricina mulţimii păcatelor, atât el cât şi poporul condus de el mergeau la pieire; cel care mustra păcatul lor le-a vestit că se apropie peste puţin timp ziua pedepsei. Totuşi, ninivitenii au scăpat de a face experienţa nenorocirilor, pentru că s-au pedepsit în chip înţelept pentru păcatele lor. Proorocul Iona s-a supărat că nu s-au îndeplinit relele ce le spusese el şi s-a purtat obraznic faţă de milostivirea lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu, Care ne face cunoscut, şi prin vorbe şi prin fapte, cât este de mare bunăvoinţa Lui faţă de oameni, face ca să crească un vrej deasupra profetului ca să-i ţină umbră împotriva razelor soarelui; pe când însă Iona dormea sub umbra vrejului, Dumnezeu a uscat

deodată vrejul. Dar pentru că din pricina uscării vrejului îl ardea soarele s-a deşteptat şi a început să se blesteme şi să-şi dorească moartea. Dacă profetul s-a întristat atât de mult din pricină că s-a uscat un vrej, oare Dumnezeu n-ar avea milă de o cetate atât de mare ajunsă aproape de pieire?

Aflaţi, oameni aspri şi neînduplecaţi, bunătatea Celui ce ne-a creat pe noi şi imitaţi-o! Nu fiţi judecători aspri şi neîndurători ai semenilor voştri! Aşteptaţi până ce va veni Cel care descoperă cele ascunse ale inimilor şi va da fiecăruia, în viaţa ce-o aşteptăm, în virtutea puterii Sale de Stăpân, starea ce i se cuvine. Nu pronunţaţi hotărâri neomenoase, ca nu cumva să aveţi parte de aceleaşi sentinţe şi să fiţi sfâşiaţi, ca de nişte dinţi foarte ascuţiţi, de cuvintele propriilor voastre guri. Sunt de părere că spusele evanghelice: „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi", au tocmai sensul de a ne feri de acest păcat. Prin aceste cuvinte nu ni se ia dreptul de a judeca cu milă şi iubire de oameni, ci ni se interzice de a osândi cu mai multă asprime decât însuşi Judecătorul. Uşurează aşadar balanţa judecăţii tale, dacă vrei să nu fie atrase şi faptele tale spre talgerul de osândire al balanţei, când judecata lui Dumnezeu va cântări, ca într-o balanţă, viaţa noastră.

Tu, care eşti înconjurat de trup şi trăieşti în trup, să nu dispreţuieşti niciodată în viaţa ta îngrijirea doctorului! Oricât de zdravăn şi de sănătos ai fi, totuşi nu se poate să nu te îmbolnăveşti vreodată, încât să n-ai nevoie de îngrijirea doctorului! Ai un suflet, înclinat spre cele pământeşti! Atâta vreme cât el îndeplineşte pe ascuns pornirile trupului, nu îndepărta mila din sufletul tău, ca nu cumva să fii lipsit de iertare, când vei avea nevoie de ea.

Eşti preot şi a dat Dumnezeu să fii în fruntea unui popor. Uită-te cu milă la căderile în păcat ale păstoriţilor tăi, cunoscând că deşi situaţia socială şi de viaţă este deosebită de a celor mulţi, totuşi ai aceeaşi fire ca şi ei. Şi odată ce eşti părtaş aceleiaşi firi, poate că vei fi părtaş şi păcatului.

Moise cunoştea asta, căci era om şi cunoştea firea omenească; pentru aceea a poruncit să se jertfească un viţel pentru preot; preotul avea negreşit păcate, deci cu atât mai mult avea nevoie de curăţire. Ceea ce era pe vremea aceea viţelul, aceea este acum pocăinţa ce se face fără mijlocirea a ceva trupesc şi rugăciunea ce se aduce lui Dumnezeu fără vărsare de sânge. Noi, care ne lăudăm şi ne îngâmfăm, să nu nimicim bunătatea şi mila, odată ce ştim că şi Aaron, preotul acela foarte încercat, şi-a atras asupra sa ura lui Dumnezeu când poporul i-a cerut să-i facă zei şi a căzut în cârtire împotriva lui Dumnezeu împreună cu sora sa, Maria. Dacă cel care a cârtit nu s-ar fi rugat, n-ar fi scăpat de pedeapsă. Dacă-i altcineva, nu preot, ci unul din popor, să se teamă să pună jug greu pe alţii! Dacă cel pus ca să

curăţească poporul are nevoie de curăţire, ce va păţi oare cel care n-are puterea hirotoniei?

Să imităm grijă pe care o are Mântuitorul de turma Sa. Să citim în Evanghelii, şi, ca într-o oglindă, să învăţăm de acolo ideea de îngrijire şi de bunătate.

Văd acolo în parabole şi în cuvinte umbrite pe un bărbat păscând o sută de oi; când una din oi s-a depărtat de turmă şi s-a rătăcit, n-a rămas lângă cele care păşteau la un loc şi nu s-au rătăcit, ci a plecat în căutarea celei rătăcite; a străbătut văi şi răpi, a trecut peste munţi înalţi şi mari, a mers plin de răbdare prin pustietăţi până a găsit-o. Când a găsit-o n-a bătut-o, nici n-a luat-o la goană silind-o cu asprime spre turmă, ci a pus-o pe umăr, o purta în spate cu bucurie, a alăturat-o celorlalte oi, bucurându-se de ea mai mult decât de toate celelalte. Să căutăm să pătrundem sensul ascuns în această parabolă. Negreşit, oaia de care-i vorba aici nu-i oaie cu adevărat, iar păstorul este altcineva decât păstorul animalelor; dimpotrivă, parabola aceasta cuprinde pilde instructive pentru preoţi.

Ne învaţă să nu deznădăjduim iute cu privire la oameni, dar nici să-i lăsăm în părăsire când sunt primejduiţi; să-i căutăm cu râvnă şi să-i reîntoarcem la starea lor de mai înainte; să ne bucurăm de cei care se întorc şi să-i alăturăm mulţimii celor care au trăit drept.

Pe lângă aceasta, se cade ca preotul să pună în practică iubirea de oameni în locul asprimii şi al tăierii; chiar dacă Stăpânul porunceşte ca să smulgi din rădăcină pe cineva, ca pe o plantă nefolositoare, totuşi preotul trebuie, ca un bun grădinar, să ceară de la Domnul cruţare şi îngăduinţă.

Acest sens îl are parabola smochinului neroditor. Domnul a voit să-l taie pentru că nu a rodit; grădinarul, însă, îl roagă şi-i cere să-l mai îngăduie, să-i mai lase timp, dându-i bune nădejdi pe temeiul propriei sale purtări de grijă. Nu tăia deci cu uşurinţă, tu, care ai datoria să opreşti pe Domnul de a tăia, nici să nu te ducă la deznădejde faptul că cineva nu aduce roade; dimpotrivă, dă-ţi toată osteneala ca să-l îngrijeşti; sapă-l, prin mustrările ce i le faci; încălzeşte prin sfaturile tale, cum e încălzită planta cu gunoi; adapă-l, prin revărsarea învăţăturilor; împrejmuieşte-l, ca pe un gard, prin poruncile care feresc de păcate. Datoria ta este de a cere; a Judecătorului, de a judeca.
Să ne silim să fim numiţi cu acelaşi nume cu care este numit Domnul. Domnul este numit [Apărătorul, Mijlocitorul] pentru că înduplecă pe Tatăl prin rugăminţile Sale pentru neamul omenesc. Acelaşi nume a primit şi Duhul adevărului din pricina râvnei şi dragostei ce-o are pentru noi. Şi El se numeşte Mângâietor, căci îndeobşte

Se sârguieşte să mângâie şi să ceară iertare pentru cei păcătoşi, şi nu pentru cei nevinovaţi şi lipsiţi de păcate.

Imită, preotule, purtarea de grijă de popor a lui Moise! Imită dispoziţia lui sufletească ce avea către poporul condus de el! Moise, când a înţeles că harul s-a îndepărtat puţin de popor, a rugat pe Dumnezeu să nu Se supere pe un popor ce-a păcătuit; şi se ruga de Dumnezeu ca să moară înainte de moartea poporului spre a nu vedea nimicirea celor păstoriţi de el. Nimic nu-i mai bun decât a reproduce cuvintele lui: „Mă rog ţie, Doamne! Poporul a păcătuit cu mare păcat înaintea ta şi şi-a făcut luişi dumnezei de aur. Acum dacă ierţi păcatul lor, iartă-l. Dar dacă nu-l ierţi, şterge-mă din cartea pe care ai scris-o!”.

Vezi că Moise prefera mântuirea mulţimii în locul mântuirii sale? Vezi că cere să fie şters din cartea scrisă de Dumnezeu, dacă nu reuşeşte să capete iertare pentru popor? Conducătorii de acum ai poporului sunt aspri cu păcătoşii; alungă pe cei care se duc la ei; se fac că nici nu văd pe cei care cad la picioarele lor; obrazul nu li se îmblânzeşte de lacrimile celor ce plâng.

Pentru care motiv a scris Luca, dar mai bine spus Duhul cel Sfânt, pilda fiului risipitor, care, după ce a insultat pe tatăl lui prin plecarea sa, a cheltuit toată averea luată de la părinţi în plăceri, în beţii şi cu femei? Când a dat mai târziu de greutăţi, încât a fost nevoit să se facă păzitor de porci şi să mănânce aceeaşi mâncare ca porcii, s-a întors înţelepţit la casa părintească. Tatăl lui, când l-a văzut, nu l-a alungat, nici n-a îndepărtat de la uşa sa pe cel reîntors, ci tocmai dimpotrivă: a alergat înaintea celui ce se apropia de casa părintească, l-a cuprins de gât, a vărsat lacrimi de dragoste pe umărul lui, l-a făcut iarăşi fericit din nenorocit ce era, l-a îmbrăcat cu haina ce-o poartă stăpânii, i-a pus în deget un inel, a schimbat ziua în zi de sărbătoare şi a pregătit ospăţ îmbelşugat şi luminat.

Istorioara aceasta este o parabolă în care ni se arată că Biserica este ca o casă părintească, ce primeşte cu dragoste pe toţi oamenii. Parabola aceasta ne învaţă ca oamenii să nu mai trăiască la un loc cu porcii, cu alte cuvinte cu diavolii, ci să ajungă, din străini ce sunt, iarăşi fii; ne învaţă ca oamenii să trăiască, prin voinţa lui Dumnezeu, ca şi fiul cel desfrânat prin hotărârea tatălui, împreună cu bărbaţi sfinţi ca şi cu nişte fraţi. Tu nu imita gândul fratelui mai mare, nici nu murmura împotriva îndurării şi dragostei tatălui. Că a primit în casă pe fiul desfrânat, ruşinea familiei. Mai mult, admiră bunătatea, imită bunăvoinţa lui Dumnezeu, ia în braţe şi îmbrăţişează pe cei întorşi din rătăcirea lor. În chipul acesta vei fi povăţuitor orbilor şi dascăl celor rătăciţi.

Am vorbit îndeajuns şi nu trebuie să spun mai mult către cei cu sufletul aspru şi neînduplecat, care se folosesc de cuţit în loc de dragoste.

Ascultă-mă acum, tu, care trebuie să te întorci la credinţă, cum se cuvine să te întristezi din pricina păcatelor tale şi să-ţi plângi din inimă greşalele.

Dar, dacă vrei, uită-te mai bine la femeia păcătoasă despre care ni s-a citit azi din Evanghelia scrisă de Luca. Imită smerenia şi înţelepciunea acelei femei şi ia exemplu exact de pocăinţă. A venit în casa fariseului. Nu s-a ruşinat de mulţimea mesenilor, nici n-a fugit pentru că vremea ospăţului era nepotrivită pentru mărturisire. Dimpotrivă, stăpânită de întristare, cuprinsă de mare jale din pricina greşalelor ei, s-a apropiat îndată de tămăduitorul păcatelor! Când a venit, nu L-a rugat pe Domnul stând în faţa Lui, ci s-a aşezat la spatele Lui, socotindu-se nevrednică, din pricina înfăţişării ei, de a putea vorbi cu El. N-a stat fără nici o treabă acolo, ci I-a luat picioarele Lui, şi şi-a despletit părul capului; prin cele ce făcea îşi arată întristarea sufletului ei; a început să verse lacrimi peste picioarele Lui şi cerea milă cu multă zdrobire sufletească. Şi varsă atât de multe lacrimi încât plouă pe picioarele Lui; apoi, iarăşi, a şters umezeala de pe picioare cu părul capului ei, astfel că şi-a arătat toată evlavia şi umilinţa sufletului ei. Dar ca să spun pe scurt, femeia s-a pocăit de păcatele ei prin toate simţirile şi prin toate mădularele sale. Se poate presupune ce fapte a săvârşit înainte femeia aceasta ce şi-a plâns în public şi atât de făţiş păcatele ei.

Noi, însă, făgăduim şi vestim că ne pocăim, dar nu ne dăm nici o silinţă de a arăta fapte de pocăinţă; continuăm să avem aceeaşi viaţă pe care o aveam şi înainte de a ne mărturisi păcatul. Veselia-i tot atât de mare, îmbrăcămintea la fel, desfătarea mesei îmbelşugată, somnul lung şi lenevos până la saţiu; ocupaţiile şi grijile zilei, unele după altele, aştern peste suflet uitarea propriei noastre purtări de grijă. Am scris numai numele pocăinţei, dar pocăinţa e fără rod şi fără putere. Noi înşine ne despărţim de taine şi de împărtăşirea nespuselor sfinţenii; nu ne dăm nici o silinţă să ne întoarcem la ele, ci le dispreţuim ca pe o ieftină desfătare.

Înţelege, omule, că te-ai despărţit de împărtăşirea acelor taine prin care ai fost învrednicit de mari daruri! Dacă ai avea cinstea să stai la masă cu împăratul, iar apoi ai fi îndepărtat, luându-ţi-se această cinste, spune-mi, câţi bani n-ai cheltui ca să ajungi iarăşi prieten cu împăratul şi să stai din nou la masă cu el? Câte uşi n-ai supăra cu rugăminţile tale, gemând, socotind viaţa de nesuferit, arătându-ţi durerea profundei tale supărări prin descompunerea şi prin cutele obrazului? Vei mişca, după cum se spune, chiar pietrele, până ce vei îndepărta nenorocirea de la tine. Când eşti, însă, despărţit de prietenia cu Dumnezeu şi când cazi dintr-o cinste cu

adevărat înaltă, ce lucru mare şi vrednic faci ca să-ţi arăţi umilinţa sufletului tău ticăloşit?

Nu este potrivit ca să ducă aceeaşi viaţă ca şi cei sănătoşi cel care spune că boleşte, căci altul este regimul celui bolnav, şi altul traiul celui sănătos. Nu vezi cât este de mare deosebirea dintre un om sănătos şi unul bolnav? Cel bolnav zace într-o cameră mică şi nu-l mai preocupă nici o grijă; nu-l interesează agricultura, chiar dacă era pasionat agricultor; bancherul şl negustorul lasă deoparte grija de avuţii; se hrăneşte cu apă şi pâine, chiar dacă mai înainte întindea masă sibaritică şi plină de toate bunătăţile. Pe bolnav nu-l mai încântă jocurile copiilor, stă despărţit de soţie; zi şi noapte doctorii stau lângă el; îi sileşte, cu mari onorarii, ca, de dragul unui câştig frumos, să-l facă sănătos. În această stare se găseşte cel bolnav cu trupul.

Tu însă, care stai rău cu sufletul, te duci la doctorul netrupesc, te mărturiseşti cu prefăcătorie doctorului, îi arăţi boala, dar laşi ca boala să te consume, să te roadă boala şi să se mărească! Înţelepţeşte-te odată! Cunoaşte-te pe tine însuţi!

Ai supărat pe Dumnezeu; ai mâniat pe Creatorul tău, Care are stăpânire peste această viaţă, iar în cealaltă este Domn şi Judecător. Ai păcătuit îmbuibându-te cu tot felul de bunătăţi? Vindecă-ţi desfătarea ta prin post! Desfrâul ţi-a vătămat sufletul? Castitatea să-ţi fie leacul bolii! Lăcomia cea doritoare de multe bogăţii îţi aprinde sufletul? Milostenia să-ţi golească îmbuibarea, căci milostenia şi datul este mijlocul de curăţire al celor lacomi. Răpirea averilor străine ne-a vătămat? Să se întoarcă cele răpite la propriul lor stăpân! Minciuna ne-a adus până aproape de pierzare? „Pierde-vei, spune Scriptura, pe toţi cei ce grăiesc minciuna!”. Mărturisirea adevărului să oprească primejdia! Călcarea jurământului aduce cu sine securea aeriană a fiului lui Zaharia şi ameninţă să ne taie? Să îmbrăcăm toată armura pocăinţei, ca să dăm la o parte tăişul securii. A fost rob cineva, în chip necredincios, unor învăţături eretice? Să pună pe fugă rătăcirea printr-o gândire ortodoxă. Aceasta este pocăinţa: iertarea şi nimicirea păcatelor săvârşite fie cu fapta, fie cu gândul, potrivit unei dispoziţii sufleteşti.

Cel care-şi dă seama de folosul pocăinţei, dar se învârte mereu în noroiul fărădelegii, se aseamănă robului care deşi cunoaşte mânia stăpânului său, totuşi continuă în ochii stăpânului său să facă răul şi-şi întăreşte păcatul. Fii sensibil faţă de boala ce te înconjoară! Zdrobeşte-ţi inima cât poţi de mult! Caută-ţi fraţi uniţi cu tine prin aceleaşi sentimente ca să-ţi ajute în jalea ta pentru a te izbăvi! Arată-mi lacrimile tale amare şi îmbelşugate, ca să amestec cu ele şi pe ale mele! Ia părtaş al durerii tale şi pe preot, ca pe un părinte!

Care este omul care să-şi dea fals titlul de părinte sau să aibă sufletul de cremene, ca să nu se întristeze împreună cu fiii săi întristaţi şi să nu se bucure când ei din nou se bucură? Un preot se întristează de păcatul săvârşit de cel pe care-l are drept fiu din pricina credinţei, cum s-a întristat Iacov când a văzut haina plină de sânge a fiului său, Iosif, cum s-a întristat David de pierderea lui Abesalom, cum s-a întristat Eli când au murit pe câmpul de bătaie fiii lui: Ofni şi Finees, cum s-a întristat Moise când poporul cel necredincios a născocit facerea viţelului de aur.

Ai mai multă încredere în părintele care te-a născut după Dumnezeu decât în părinţii trupeşti! Arată-i preotului, fără să roşeşti, păcatele tale ascunse! Dezgoleşte-i lui faptele sufletului, pe care nu poţi să le spui altora, arătându-i, ca unui doctor, boala ta cea ascunsă! Preotul se va îngriji ca să nu-ţi fie pătată nici cinstea ta, dar se va îngriji şi de vindecarea ta!

Ruşinea fiilor loveşte mai mult pe părinţi decât pe fiii care au săvârşit ruşinea. Slava fiilor este slava părinţilor, la fel şi ruşinea.

Scadenţa vieţii noastre, fraţilor, nu ne este cunoscută! Să ajungem la sfârşitul vieţii noastre cu multă purtare de grijă faţă de noi! Nu-i oare absurd că aceia care au grijă de vindecarea trupului să se cureţe pe ei cu medicamente înainte de răsăritul constelaţiei Câinelui, pentru ca nu cumva ceea ce este umed în ei să se strice din pricina prea marii călduri şi să dea naştere la boală, iar cei care trebuie să poarte grijă de suflet să nu preîntâmpine ziua nesigură a morţii şi căldura focului din iad, care arde fără încetare şi nu se stinge niciodată? Ai avut drahma cea evanghelică, prin care erai cu adevărat bogat, dar ai pierdut-o din pricina trândăviei tale. Aprinde făclia pocăinţei! Pleacă-te cu râvnă! Caută-ţi comoara ascunsă printre patimile pământeşti. Când o găseşti, ridic-o şi păstreaz-o, ca să se bucure împreună cu tine vecinii cu bucuria cea întru Hristos, Căruia se cuvine slava, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la începutul postului

Omul este o fiinţă compusă din trup văzut şi din suflet raţional şi imaterial, destinat să fie ceea ce este. Natura şi vrednicia acestor două părţi constitutive amintite mai sus ale omului nu sunt de aceeaşi valoare; corpul a fost creat ca un organ ce se mişcă pentru a sluji sufletul stăpânitor; sufletul a fost rânduit ca să conducă şi să împărăţească, ca unul ce este superior trupului. Sufletul a primit de la minte şi raţiune puterea de discernământ şi, prin cercetarea deosebirii dintre cele bune şi cele rele, cunoaşte pe Dumnezeu, făcătorul şi creatorul celor prezente şi al celor ce le percepem prin simţuri, dar şi al celor nevăzute, pe care mintea incorporală le sesizează prin cugetare şi intuiţie.

Sufletul, ca un prieten al lui Dumnezeu, prin practicarea dreptăţii şi a virtuţii, are dragoste de filosofie, se supune legilor şi poruncilor ei, se îndepărtează pe sine cât mai mult posibil de poftele trupeşti, se apropie de Dumnezeu şi se străduieşte pe cât poate să-şi improprieze binele; se ocupă apoi cât mai mult îndeosebi cu însăşi filosofla cea sfântă, numită înfrânare. Prin ea, mintea rămâne netulburată, nu primeşte amestecul necurăţiilor ce-i vin de la pântece sau din oarecare altă parte, aşa că are deplină libertate şi putere de a gândi şi contemplă pe cele cereşti şi pe cele înrudite minţii.

Prin urmare, toţi câţi sunteţi şcolari ai filosofiei, iubitori de cele înalte şi ucenici ai Cuvântului, iubiţi tot timpul ce ne stă în faţă, primiţi cu bucurie sfântul post de patruzeci de zile ca pe un dascăl al castităţii, mamă a virtuţii, îngrijitor al fiilor lui Dumnezeu, pedagog al celor fără orânduială în viaţă, ca pe o liniştire a sufletelor, ca pe un echilibru al vieţii şi ca pe o pace bine încheiată şi netulburată. Asprimea şi sfinţenia postului adorm patimile, sting iuţeala şi mânia, răcoresc şi potolesc furtuna ce clocoteşte din pricina prea multei mâncări. Şi, după cum în timpul verii, când razele fierbinţi ale soarelui ard pământul, face bine celor înfierbântaţi şi năduşiţi vântul de la nord, alungând înăbuşeala cu adierile sale plăcute, tot aşa şi postul dăruieşte aceeaşi uşurare, alungând înfierbântarea pricinuită în trup de prea multe mâncăruri.

Postul face atât de mult bine sufletului, dar nu mai puţin foloseşte şi trupului. Împuţinează materiile grase din corp, scade greutatea trupului, îmbunătăţeşte starea vinelor pe cale de a se rupe din pricina prea multului sânge, le mai lărgeşte puţin, ca să nu se întâmple cu ele ceea ce se întâmplă cu canalele; căci acestea, dacă primesc mai multă apă decât capacitatea lor, se sparg, nemairezistând din pricina prea multei cantităţi de apă vârâtă cu sila pe ele.

Prin post, capul se bucură de o stare paşnică şi liniştită; nu i se zbat arterele şi nici creierul nu se întunecă prin ridicarea în sus a aburilor. Înfrânarea este libertatea stomacului. În post, scapă şi stomacul de silnica robie de a fierbe ca un cazan în vederea mistuirii.

Ochii văd limpede şi neîntunecaţi; este îndepărtată ceaţa pe care saţiul obişnuia s-o întindă peste ochi. Picioarele calcă sănătos, iar puterea mâinilor e nezdruncinată. Respiraţia, regulată şi măsurată, nesilită de nici unul din duhurile tulburătoare dinlăuntrul trupului. Gândirea celui ce posteşte este clară şi desluşită, mintea curată; şi, într-adevăr, în post sufletul are chipul lui Dumnezeu, când îşi îndeplineşte nesupărat şi netulburat propriile lui funcţiuni, ca şi cum n-ar fi în trup, deşi este în trup. Somnul este liniştit şi fără năluciri. Şi, ca să trec sub tăcere pe cele mai multe, spun că postul este pace şi a sufletului şi a trupului, viaţă netulburată, trai echilibrat, vieţuire ce veseleşte pe Dumnezeu şi întristează pe diavol.

După cum duşmanul când vede că vrăjmaşul său priveghează, că este veşnic atent, că se înarmează cu grijă, că face exerciţii de luptă, socoteşte pregătirea lui osârduitoare drept propria sa înfrângere, tot astfel şi vrăjmaşul mântuirii noastre urăşte grija amănunţită ce-o avem de virtute şi o socoteşte drept propria sa nenorocire.

Pentru această află, omule, că îngerii sunt păzitori şi paznici apropiaţi ai casei celui ce posteşte; iar ai casei celui ce petrece în desfătări în postul acesta de patruzeci de zile păzitori sunt dracii, prietenii mirosului de carne friptă, îndrăgostiţii de sânge, tovarăşii de beţie. Pentru că şi duhurile, atât cele ale sfinţilor, cât şi cele necurate se apropie de cei cu care se potrivesc şi de prieteni.

Lucrul acesta se poate vedea şi la păsări. Porumbeilor le place să stea în locuri curate şi să umble prin holde, culegând boabe pentru ei şi puii lor. Turtureaua stă cu plăcere pe ramurile copacilor, cântând subţire. Corbul cel lacom, însă, stă lângă măcelării şi croncăneşte gros şi neplăcut împotriva celor ce vând carne.

Astfel să iubim înfrânarea ca să fim iubiţi de îngeri; să urâm desfătarea cea nestăpânită, pentru ca nu cumva odată cu ea să atragem asupra noastră şi tovărăşia dracilor. Nici un om care trăieşte în desfătări nu ajunge virtuos; nici un om care-şi petrece vremea în ospeţe nu este ucenic al virtuţii; nici un om iubitor de plăceri nu este sfânt; nici un om care trăieşte pentru trup nu e părtaş al Împărăţiei Cerurilor.

Du-te cu mintea la începutul neamului omenesc şi vei găsi că experienţa este martoră a ceea ce blamăm noi. N-am fi primit poruncă de a posti dacă n-ar fi fost

călcată legea primei înfrânări. Pântecele n-ar fi fost numit vrăjmaş dacă n-ar fi introdus păcatul sub pretextul plăcerii. N-ar fi fost nevoie de plug, de boi care ară, de brazdă, de seminţe, de apa de udat, de schimbarea anotimpurilor, de iarna care îngheaţă totul şi de vara care evaporă şi le usucă pe toate, şi de toate greutăţile anului dacă din pricina desfătării de o clipă a strămoşilor noştri n-am fi fost osândiţi la aceste munci. Dimpotrivă, am fi dus o altă viaţă decât aceasta ce-o vedem, pe care nădăjduim să o dobândim iarăşi, când, prin înviere, ne vom dezbrăca de această viaţă plină de patimi. În aceasta constă binefacerea pogorârii lui Dumnezeu către noi, în a ne readuce la vrednicia de altădată; Dumnezeu, prin marea Sa iubire de oameni, ne-a împărtăşit cu ea, dar noi, prin uşurătatea noastră, n-am păzit harul. Postul este icoană a vieţii viitoare, imitare a unei vieţuiri nestricăcioase. Acolo nu sunt nici băuturi, nici desfătări.

Lasă pe cel dintâi om, mergi mai departe şi numără pe cei de după el! Cine l-a făcut pe dreptul Noe să aibă urâte purtări, să-şi dezgolească mădularele, pe care legea porunceşte să le acoperim, fără să-şi dea seama?

Cine a făcut pe obraznicul Ham să râdă de beţia tatălui său, ca să se nască două păcate dintr-un singur păcat? O singură beţie a lipsit şi pe tată de acoperământul cel cuviincios şi pe fiu de libertate.

Dar, iarăşi, când mă uit la copiii lui Eli preotul şi mă gândesc la acea istorie, găsesc o grămadă de nenorociri, legate unele de altele prin aceeaşi cauză: pântecele şi nesăturarea. Fiii lui Eli, folosindu-se de preoţia tatălui lor pentru plăceri şi desfătări, au pângărit jertfele şi au oferit pârgă jertfelor pântecelui în locul lui Dumnezeu. A urmat apoi desfrânarea, soră bună a desfătării cu mâncări. Peste toate acestea a venit judecata lui Dumnezeu, care a adus o osândă aspră şi cumplită. Din pricina fiilor lui Eli un popor vrăjmaş a pornit cu război împotriva Ierusalimului. Şi, ca să scurtez povestirea mulţimii de nenorociri, tinerii desfrânaţi au murit în luptă, patria împreună cu cei ce păcătuiseră s-a primejduit, chivotul lui Dumnezeu a fost luat în robie de vrăjmaşi, iar bătrânul preot, tatăl lor, a murit la auzul atâtor nenorociri. A fost adus un roi atât de mare de nenorociri peste oraş de dragul gâtlejului.

Să postim deci cu toţii, dar mai cu seamă să postească familiile preoţilor, ca unii ce au în casă un dascăl al înfrânării şi au în cămin poruncile cele înţelepte. Ar fi într-adevăr absurd ca fiii bancherilor să se priceapă la socoteli şi să cunoască valoarea metalelor preţioase, fiii fierarilor să ştie să umble cu focul şi cu nicovala, iar fiii preoţilor, rudele sau alţi oameni apropiaţi lor, să se împotrivească scopului pentru care a fost destinat să trăiască conducătorul şi stăpânul casei.

S-a vătămat din pricina pântecelui şi Isav, fiul mai mare al Iui Isaac. Isav, de meserie, era vânător. Odată, întors acasă, după ce făcuse cale lungă după vânat, a fost cuprins de nestăpânită foame faţă de mâncarea ce a văzut-o la fratele său şi pentru un blid cu linte a vândut fratelui său dreptul de întâi-născut. Din pricina aceasta i s-a furat şi binecuvântarea părintească. Astfel, puţin câte puţin, s-a înstrăinat de virtute şi de Dumnezeu şi a pierdut slava patriarhilor. S-a despărţit de înrudirea cu Israel, a ajuns barbar şi străin, şi s-a născut din el un astfel de popor.

Această boală a adus şi pe poporul Vechiului Testament la călcarea sfintelor şi dumnezeieştilor legi. În timp ce Moise era în munte pentru a primi legea făgăduită, iudeii s-au îndepărtat de felul lor de viaţă, s-au dedat la îmbuibări cu mâncare şi băutură şi la jocuri; pe nesimţite, alunecând şi călcând în picioare viaţa cea ordonată, au fost atraşi de diavol la necredinţă. De aici deci facerea viţelului de aur, închinarea la diavol, participarea lui Aaron la întinăciune, stricarea legii, sfărâmarea plăcilor legii, suirea lui Moise a doua oară pe munte. Într-un cuvânt, toate acelea pe care le deplânge istoria îşi au început şi pricină în mâncarea nemăsurată.

Vreau să vă mai dau şi un alt exemplu, petrecut în timpurile de mai târziu, dar de aceeaşi putere în ce priveşte fapta.

Împăratul Saul era pe câmpul de luptă şi conducea bătălia cu multă grijă. Saul a oprit pe popor ca să mănânce vreun fel de mâncare în acea zi şi a pecetluit cu jurământ hotărârea lui; pedeapsa neascultării poruncii era moartea. Toată oştirea a primit cu supunere porunca lui; numai fiul împăratului, Ionatan, trecând pe lângă o stupină, biruit de pofta de miere, şi-a înfipt vârful sceptrului în faguri şi a gustat din miere. Era aproape să fie omorât dacă tot poporul nu s-ar fi împotrivit pornirii tatălui lui şi împăratului, care era hotărât să prefacă ameninţarea în faptă.

Pe lângă exemplele spuse mai sus se mai pot aduna din Scriptură nenumărate altele, din care să se vadă lămurit ce bunătăţi săvârşeşte înfrânarea, şi dimpotrivă, câte nenorociri aduce îmbuibarea nestăpânită cu băuturi şi mâncări.

Postul este tovarăşul sfinţilor; postul este începutul oricărei fapte bune. Şi, după cum meşterii nu pot fără unelte să-şi îndeplinească meseria lor, tot aşa şi sfinţii, chiar dacă sunt ajutaţi de haruri duhovniceşti, nu pot fără post să săvârşească minuni şi semne.

Prin post Elisei a înviat un mort şi l-a însufleţit; prin post Moise a văzut pe Dumnezeu; prin post Daniel a biruit înşelăciunea şi rătăcirea asirienilor; prin post

chiar şi Domnul a înfrânt ispitele diavolului; prin post şi apostolii săvârşeau cererile făcute pentru lucrurile mari; prin post ninivitenii au îndepărtat ameninţarea cu moartea.

Şi, ca să spunem pe scurt, postul este rugător către Dumnezeu, vrednic de cinstit, mijlocitor vrednic de credinţă; postul dobândeşte îndată lucrurile pentru care aduce rugăciune lui Dumnezeu. Prin urmare, toţi cei care sunteţi bărbaţi credincioşi şi iubitori mai mult de Dumnezeu decât de plăceri, cu bucurie şi cu veselie apropiaţi-vă de zilele înfrânării! Cel care-i trist la începutul luptelor nu-i luptător viteaz. Nu te întrista ca un copil dus la şcoală! Nu murmura împotriva curăţiei acestor zile! Nu aştepta cu nerăbdare sfârşitul săptămânii, cum aştepţi sosirea primăverii după iarna cea amară! Nu dori sâmbăta ca să te îmbeţi, ca un iudeu! Nu număra zilele postului mare, ca un năimit trândav, care aşteaptă sfârşitul angajamentului ca să ia simbria. Nu te întrista că din cel dintâi ceas coşul casei tale nu mai scoate fum şi nici bucătăreasa nu mai stă lângă foc.

Dăruieşte ceva sufletului, nu totul trupului. Sufletul este hrănit prin depărtarea de mâncări, iar trupul, prin săturarea cu mâncări. Dar pentru că sufletul este unit cu trupul şi pentru că acestea două, cu totul despărţite potrivit firii lor, au fost unite prin purtarea de grijă şi arta Creatorului, să ne gândim cum ar putea trăi şi sufletul şi trupul împreună, fără ca să lipsim pe vreunul dintre ele de trebuinţele corespunzătoare.

Eşti alcătuit, omule, din două părţi. Nu mai spun că sufletul este mai de preţ şi că se cuvine ca lui să-i dai cea mai multă atenţie şi bunăvoinţă. Judecă şi pe unul şi pe altul ca un om raţional şi un judecător drept. Îngăduie puţin şi, dacă vrei, voi lua apărarea sufletului, întocmai ca apărarea unei femei cinstite împotriva acelora care o nedreptăţesc şi o calomniază.

Sufletul este sfânt şi necorporal; nemuritor şi nepieritor; nu se înrudeşte cu pământul şi cu cele de pe pământ, ci cu Dumnezeu. Fiind curat, se bucură de cei curaţi; fiind de origine imaterială, evită pe cele materiale. Dar când a primit poruncă să chivernisească vasul cel făcut din pământ, stă lângă lut ca o roabă supusă stăpânului, îl păzeşte, se îngrijeşte de el, până ce-i va veni porunca ce-i îngăduie să se despartă de el. Înfrânarea de la mâncare este deci folositoare sufletului care însufleţeşte trupul, iar folosirea de alimente este necesară organului pământesc. Nu se caută multul, ci bunul.

Împărţeşte-mi timpul anului! Dă şase luni celui condus, trupului, iar pe celelalte, conducătorului, sufletului. Cererea e dreaptă! Nici un judecător nu va fi atât de

iubitor de trup şi atât de părtinitor ca să nu dea dreptate celor spuse! Eu însă voi merge şi mai departe! Nu susţin ca anul să fie împărţit în două părţi. Dimpotrivă, las trupului zece luni şi ceva. Să mi se dea patruzeci de zile de cumpătare, ca să mă eliberez puţin de întinăciune, răcind prin înfrânare lutul.

Acestea, creştini, sunt drepte şi de necontrazis, fie că le judecă Dumnezeu, fie că le judecă omul. Iar tu, judecătorule, ai venit la timp şi hotărăşte în procesul dintre suflet şi trup. Ucide aşadar, creştine, viaţa moleşitoare ca una ce este tinerească! Eşti bărbat, nu gândi cum gândesc copiii. Copilul plânge dacă nu capătă miere. Dacă nu le vei da carne sau vin se aruncă la pământ şi tremură şi plâng atât de mult încât supără pe toată lumea.

Mi-e ruşine de întristarea ce o au cei lacomi cu pântecele, când se hotărăsc la post. Mereu cască, se culcă puţin, se scoală şi iarăşi sunt siliţi să se culce. Se silesc să-şi petreacă ziua în nesimţire şi se supără că soarele întârzie atât de mult până să apună. Spun că zilele sunt mai lungi ca de obicei. Îşi închipuie că au dureri în stomac, că li s-a tulburat sufletul, că-i doare capul, că li s-a schimbat dispoziţia sufletească cu toate că acestea sunt simptomele îmbuibării, şi nu ale postului. Vin cu neplăcere la masa aceasta frugală, murmură împotriva verdeţurilor, batjocoresc legumele, ca şi cum ar fi fost create fără nici un rost; căci cei cărora le plac mâncărurile grase şi îmbelşugate încep să şi filozofeze împotriva mâncărurilor ce aduc cumpătarea. Beau apa ţinându-şi respiraţia ca şi cum ar bea o doctorie dată de doctori.

Mulţi oameni, din pricină că în post nu pot bea vin, inventează alt fel de vin ca să-şi mângâie pofta de vin prin aceste false născociri. Alţii fac mâncăruri gustoase din legume şi ajung dibaci născocitori ai desfătării. Dar asta e o naivitate şi o prostie. Caracterul înfrânării stă în libertatea de voinţă şi de gândire, nu într-o josnică viclenie care caută să dea aparenţa de înfrânare. Cere plată pentru faptele săvârşite potrivit legii virtuţii; iar plata şi recompensa sunt făgăduite lucrătorilor nevicleni, nu celor vicleni.

Nu falsifica postul ca să nu păţeşti ce păţesc cârciumarii. Dacă ei sunt pedepsiţi când pun apă în vin, cum vei scăpa oare nepedepsit tu, care falsifici asprimea postului prin mâncăruri de post pregătite cu multă grijă şi artă? Nu pretexta boli închipuite! Nu huli postul, spunând că te îmbolnăveşte! Dimpotrivă, postul îţi dă sănătate! Nu aduce pretexte de păcat împreună cu oamenii ce umblă, după plăceri! Din pricina obiceiului tău rău înfrânarea ţi se pare duşman. Nimic din ceea ce este natural nu-i cu neputinţă de suportat. Iar dovadă a celor spuse sunt toate popoarele barbare care nu cultivă vie, şi nici nu beau vin, ci au ca băutura apă ce izvorăşte de

la sine din pământ, şi n-are nevoie să fie cultivată. Cu toate că beau apă, totuşi sunt recunoscuţi de toţi ca oameni viteji şi foarte buni luptători; şi, după cum se vede, cei cumpătaţi biruiesc pe cei ce beau mult vin şi pe beţivi. Trupurile lor sunt mai uşoare şi rezistente, se urcă cu uşurinţă pe cai; sunt iscusiţi, îndrăzneţi şi buni ochitori cu arcul. Au siguranţă în mişcările lor şi îndrăzneală, şi ştiu să găsească soluţii fericite în încurcături. Nu huli deci apa, spunând că te îmbolnăveşte, te slăbeşte şi vatămă pe cei care o beau. Viaţa de toate zilele îţi dă pe faţă calomnia.

Pentru ce vorbesc despre vin? Sciţii nomazi, locuitorii Bosforului şi cei care stau pe râul Rin n-au casă şi nici cămin. Vieţuiesc în corturi şi-şi fac corturile din lână şi pieile oilor şi din alte acoperăminte întâmplătoare. Din pricina asta nu fac pâine, nu cunosc plugul, nici nu ară pământul. Cum au să cunoască acestea ei, care n-au învăţat să cultive grâul şi alte seminţe ale pământului? Cu toate acestea trăiesc fără pâine şi fără vin, sunt viteji şi luptători vrednici în luptele împotriva tuturor popoarelor, dintre care pe multe le-au biruit. Nu i-a vătămat deloc faptul că n-au mâncat pâine şi n-au băut vin. Obiceiul moştenit de la părinţi a ajuns pentru ei o a doua natură.

Pentru care motiv am amintit de acestea? Ca să arătăm că educaţia şi exerciţiul îl formează pe om aşa cum voim şi intenţionăm. Obişnuieşte-te cu înfrânarea şi cu timpul, înfrânarea îţi va fi un tovarăş uşor de suportat. Dimpotrivă, dacă vei avea ca tovarăşi şi prieteni desfătările şi ospeţele, nu vei iubi niciodată postul, ci ţi se va părea împovărător, străin şi neobişnuit. Traiul înfrânat şi cumpătat este icoană a vieţii viitoare nestricăcioase. Atunci când ne vom dezbrăca de acest trup pătimaş, vom trăi liberi, nu vom mai fi siliţi să slujim pântecelui şi să fim robi celorlalte patimi; tot aşa şi acum, dacă vom îndepărta multa silnicie ce ne-o face stomacul şi poftele, vom fi aproape de viaţă nestricăcioasă ce o aşteptăm.

Ca să spunem pe scurt, să fugim cât putem de a umbla după plăceri. Este cu neputinţă ca aceeaşi persoană să fie şi iubitor de plăceri şi iubitor de Dumnezeu. Cel care iubeşte trupul va iubi vrând nevrând şi bogăţiile, iar cel care iubeşte bogăţiile este un om nedrept; iar cel care va fi nedrept, va trece cu uşurinţă şi peste poruncile credinţei şi va călca legile înţelepţilor; cu uşurinţă va săvârşi faptele ce-i sunt oprite, iar prin asta îşi va aduna în jurul său toate bogăţiile ce pot să-i îngăduie orice desfătare şi va dărui plăcerii, ca unei stăpâne, toate jafurile făcute cu nedreptate.

Nu fugi de greutăţile înfrânării; dimpotrivă, pune în faţa greutăţii înfrânării nădejdile ce le ai şi vei trece cu uşurinţă peste îndepărtarea de mâncăruri gustoase. Spune-ţi ţie însuţi cuvintele bunei-credinţe: „Amar este postul, dar dulce e Raiul!

Împovărătoare este setea de vin, dar aproape este izvorul din care cel care bea nu va înseta în veci. Nestăpânit este corpul, dar mai puternic sufletul cel necorporal. Moartă este puterea, dar aproape învierea”.

Spune şi tu pântecelui ce te sileşte cuvintele Domnului: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul lui Dumnezeu”.

Postul nu înseamnă foamete, ci o mică amânare. Postul nu-i o pedeapsă ce ţi se impune din afară, ci o îndepărtare de bunăvoie de mâncăruri; nu o silnicie primită în chip de rob, ci o faptă săvârşită şi cugetată în mod cu totul liber. Roagă-te, şi vei avea putere să duci la bun sfârşit postul; cheamă-L pe Dumnezeu, şi îndată vei căpăta ajutor.

Du-te cu mintea la vechea istorie a neamului omenesc şi vei vedea că cei care şi-au înfrânat trupul pentru credinţă n-au fost nici mai slabi în ce priveşte puterea, nici mai trişti la înfăţişare, nici mai puţin frumoşi la chip decât cei care trăiau în desfătări, care mâncau tot felul de bunătăţi şi care beau vin curat şi neamestecat.

Acel împărat al asirienilor, care trăia numai pentru trup, care era legat de un trai desfătat şi îmbelşugat ca de o iesle, a poruncit ca paharnicii şi oamenii lui de servit la masă, şi în general toţi cei ce slujeau traiului lui îmbelşugat şi desfătat să fie aleşi cu grijă; să aibă trupul sănătos, să fie frumoşi la chip, pentru ca şi ochiul să se desfăteze de cele ce vede în jurul său, nu numai gura şi gustul. Printre slugile alese pentru a sluji împăratului erau trei tineri din poporul robit al lui Israel. Aceştia se hrăneau numai cu seminţe, căci n-au vrut să mănânce din mâncărurile ce se serveau la masa împărătească, din pricină că erau pângărite prin amestecul cu jertfele idoleşti. Trebuiau să evite şi vinul din pricina libaţiei, ca şi orice fel de carne pentru motivul arătat mai sus. Şeful slugilor îi silea să mănânce ceea ce le punea înainte pentru ca nu cumva din pricina înfrânării să-şi piardă frumuseţea chipului lor şi să-i găsească împăratul vină şi să-l pedepsească pentru că tinerii n-au fost bine hrăniţi şi îngrijiţi.

Dar ei i-au spus:„Lasă şi îngăduie-ne! Nu vom părea împăratului mai puţin frumoşi decât cei care se ospătează cu mâncăruri alese şi gustoase şi nici nu se vor ofili feţele noastre. Nu te teme că îi vei duce împăratului nişte slugi urâte la chip. Meşterul care ne-a făcut ne va da frumuseţe şi vei afla prin experienţă că postul este cel care îngrijeşte de frumuseţea noastră”. Şi aşa s-a şi întâmplat. Cei trei tineri înfloreau şi i-a întrecut în frumuseţe pe toţi ceilalţi ce se hrăneau cu carne.

Dar cu Samson ce-a fost? N-a fost învăţat să postească încă de când sugea la pieptul mamei lui? Îngerul Domnului i-a poruncit maicii sale că trebuie să păzească pe copil de vin şi de orice mâncare aleasă şi gustoasă. Şi cine era aşa de puternic ca Samson? Care luptător a fost aşa de vestit? Singur era în stare să se bată, şi a biruit o armată întreagă de duşmani şi o mulţime nenumărată. Odată, fără sabie şi fără suliţă, a luat o falcă de măgar şi a doborât la pământ o mie de duşmani, folosindu-se numai de osul acela.

Ai şi tu astfel de nădejdi şi vei putea să posteşti. Sârguieşte-te, şi te vei împuternici. Dă-ţi auzul spre cunoaşterea învăţăturilor celor tainice şi vei uita de mâncare, ca şi poporul care îl urma pe Iisus când învăţa cu fapta şi cu cuvântul.

Să ne ruşinăm noi, neînfrânaţii şi iubitorii de plăceri, de elinii şi iudeii care postesc în zadar şi fără nici un ţel; căci ei se păgubesc degeaba prin faptul că nu mănâncă. Totuşi, ei postesc ca să servească de exemplu şi imbold celor virtuoşi. Creştinilor li se cuvine să aibă o viaţă curată şi o gândire plină de evlavie şi cuviosie. Creştinilor care au credinţa cea curată şi adevărată. Cei care duc o viaţă morală, fără să aibă o credinţă curată şi adevărată, mi se pare că se aseamănă cu aceia care zidesc o casă fără temelie sau cu cei care încheie o corabie fără carena.

Aşa sunt evreii cei greu de învăţat şi de convins. Mă cuprinde râs puternic când îi văd pe iudei desculţi, îmbrăcaţi în haine albe, colindând uliţele; insulta lui Moise, ruşinea profeţilor, avortonii lui Avraam; robi ai nebuniei cei ce erau fii ai libertăţii; neînvăţaţi şi nelegiuiţi; aşa numiţii ucenici ai legii, au pierdut nădejdea împlinirii legii, pentru că n-au primit cu înţelegere simboalele viitorului cuprinse în lege. Căci toate faptele săvârşite de Moise erau preînchipuiri ale celor ce aveau să se îndeplinească în vremurile de mai târziu, chiar sărbătoarea corturilor, comemorarea trâmbiţelor, la fel tăierea împrejur, azimile, ierburile amare. Toate acestea erau indicaţiuni ale vieţuirii în Hristos, icoane schiţate mai dinainte celor care aveau să fie iniţiaţi încetul cu încetul spre desăvârşire.

Eu, creştinul, robul celui răstignit, am un rost când postesc, căci postesc fie că mă curăţesc pentru nădejdea învierii, fie că suspin şi mă întristez ca un rob iubitor de stăpân din pricina patimilor Domnului meu.

Dar spune-mi pentru care pricină posteşti tu, fiul ucigaşilor lui Hristos, strănepotul celor care au junghiat mielul, cel care ai moştenit de la părinţi moştenirea sângelui vărsat, strănepotul celor care au făcut o astfel de rugăminte pentru ei şi pentru copiii lor? Dacă posteşti pentru că te pocăieşti de păcatele pe care le-ai săvârşit, îţi sprijin gândul tău, dar părăseşte sinagoga celor răi şi grăbeşte-te spre Biserica celor

credincioşi. Vino la sângele Mielului şi stropeşte-te cu el! Curăţirea ta se va săvârşi prin sângele prin care ai săvârşit păcatul. Dar dacă şi acum eşti legat prin acelaşi vechi păcate, ce rost mai are oprirea de la mâncări? Sau faci ca şi crocodilii Nilului, care, după cum se spune, jelesc peste căpăţânile oamenilor pe care i-au mâncat, plâng uciderea lor, dar nu se pocăiesc de ceea ce au făcut (căci cum ar putea să se pocăiască animalele lipsite de raţiune şi acvatice?), ci plâng că acele căpăţâni nu mai au pe ele carnea pe care s-o poată mânca!

Aşa este şi înfăţişarea postului. Cântece şi dansuri mijlocesc şi introduc postul, lucru potrivnic înfăţişării postului. Postul se înţelege că este un pedagog al unei vieţi strânse şi modeste, pe când cântecul indică o revărsare de bucurie, pricinuită de plăceri multe şi nestăpânite.

Adu-ţi aminte aici de spusele lui Moise că, trebuie să posteşti în ziua a zecea a lunii a şaptea. Luna a şaptea indică, ziua a şaptea, iar ziua a zecea indică ceasul al zecelea în care Domnul şi-a dat duhul pe cruce.

În fiecare faptă sunt caractere speciale şi înfăţişări care arată dispoziţia interioară a sufletului. Tu pentru ce amesteci cele neamestecate şi frământi la un loc pe cele despărţite?

Evreii au şi alte sărbători. Pe una o numesc sărbătoarea corturilor, iar alta aud că le aduce aminte de trâmbiţe. Au uitat că prin aceste sărbători prăznuiesc tainele creştinilor. Facerea cortului este o profeţie lămurită a acestei Biserici pe care a întemeiat-o Cuvântul. Din pricina aceasta împodobesc cortul cu frunze şi înfrumuseţează intrarea cortului cu fructe, spre închipuirea noii Biserici pline de roade, crescută din lege.

Sărbătoarea trâmbiţelor deşteaptă sufletele ca să se pregătească pentru înviere, după cum zice Pavel: “Căci la glasul trâmbiţei cei morţi vor învia”. Acelaşi lucru ne învaţă însuşi Dumnezeu şi Mântuitorul zicând: “Va trimite pe îngerii lui cu trâmbiţă şi cu glas mare şi va aduna pe cei aleşi ai lui de la cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la marginile lor.”

Când vor auzi evreii aceste cuvinte ale noastre poate că vor întrebuinţa această obiecţie, că, prăznuiesc aceste sărbători în amintirea minunilor de demult şi ca o laudă de mulţumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu în Muntele Sinai, când a sunat trâmbiţa la darea legii. Dar nu ştiu nebunii, că chiar atunci când s-a dat legea, trâmbiţa a fost întrebuinţată tot simbolic.

Cel care primeşte legea pentru ca să-şi orânduiască viaţa lui, trebuie să se teamă de pedeapsa ce-i vine de pe urma călcării legii. Pentru aceasta Dumnezeu după ce a dat oamenilor în scris poruncile vieţii noastre, a adăugat îndată şi glasul trâmbiţei, simbol al învierii morţilor, pentru ca ucenicii poruncilor, prin credinţa în înviere, uitându-se mai dinaintte la judecata viitoare, să păzească necălcate dogmele legiuirii dumnezeieşti.

Aşadar şi postul şi sărbătoarea corturilor şi a trâmbiţelor sunt taine ale credinţei noastre; au fost arătate acoperit în vechime, iar la timpul hotărât s-au realizat, când Dumnezeul şi Mântuitorul nostru s-a arătat în trup. Căruia slava şi puterea în vecii vecilor.Amin.

Omilie la Duminica Fiului risipitor

Însăşi experienţa de toate zilele ne-a arătat că ceata fariseilor este nesimţitoare şi vicleană în acelaşi timp, şi ignorantă în orice fel de virtute. Fariseii erau vicleni, pentru că, în timp ce Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Se apropia cu bunăvoinţă de toţi păcătoşii care veneau la El, ei se supărau şi murmurau, împovăraţi fiind de marea şi buna răbdare a Domnului şi de covârşitoarea Lui bunătate; erau nesimţitori, pentru că se îndepărtau de iertare, cu toate că sufletele lor erau mai bolnave decât ale celorlalţi oameni pe care ei îi osândeau. Aşa erau fariseii.

Mântuitorul, însă, Care depăşea orice bunătate, Care era foarte bun şi era o vistierie nesfârşită de îndurări, n-a lăsat nici pe farisei nevindecaţi. Fariseii, ca nişte cai sălbatici care nu te lasă să-i atingi cu mâna, nu sufereau să le vorbească pe faţă de păcatele lor. Pentru aceea Domnul le vorbea în parabole, amestecând cu miere doctoria cea amară şi fără gust; astfel, cu dibăcie le vindeca boala lor, învăţându-i că este un lucru plăcut şi iubit lui Dumnezeu pocăinţa păcătosului.

După ce a vorbit despre găsirea oii celei pierdute, despre bucuria ce a simţit-o păstorul la găsirea ei (Luca 15, 4-6) , după ce a arătat şi veselia femeii care a găsit drahma ce se ascunsese în pământ şi că a chemat pe femeile din vecini ca să ia parte la bucuria ce însăşi o avea (Luca 15, 8-9), atacă un subiect mai clar şi mai precis, parabola celor doi fii (Luca 15, 11-32) pe care aţi auzit-o adineaori.

Parabola este aşa: ***„Un om avea doi fii; şi a spus cel mai tânăr: Tată, dă-mi partea de avere ce mi se cuvine” (Luca 15, 11-12).***

Foarte bun lucru şi potrivit fiinţei raţionale ca să cerceteze cu râvnă sensul ascuns în parabole şi obscurităţi şi să-l aducă la lumină. Mai cu seamă acest lucru îl laudă Solomon, făcând această idee început al cărţii Proverbelor: „De a cunoaşte înţelepciunea şi învăţătura, de a înţelege cuvintele gândirii şi de a pricepe vicleniile cuvintelor” (Proverbe 1, 2-3).

Să vedem şi noi care este sensul parabolei Stăpânului, punând capăt discuţiei feluriţilor interpreţi ai parabolei, ca şi Solomon certei dintre cele două femei care pretindeau acelaşi copil (III Regi 3, 16-28) .

Se cuvine să înţelegem prin tatăl pe Dumnezeu, iar prin cei doi fii ai tatălui, pe cel mai mare şi pe cel mai mic, să-i luăm drept doi oameni;

⇒ *unul care rămâne în harul ce i-a fost dat, în dragostea către Dumnezeu, care nu s-a revoltat niciodată împotriva Bisericii, nici n-a căzut de la împărtăşirea tainelor ca de la o masă părintească;*

⇒ *celălalt, uşuratic, s-a despărţit fără greutate de adevăratul tată - căci Dumnezeu este Tatăl obştesc al tuturor - a împrăştiat şi a stricat darurile date lui de Dumnezeu, după cum desfrânaţii obişnuiesc să cheltuiască banii părinţilor lor.*

Sensul mai general al alegoriei cuprinde aici în puţine cuvinte mulţime de interpretări amănunţite. Trebuie să vedem deci ce înseamnă cererea părţii de avere de la tatăl. Şi dobândeşte repede partea.

Mulţi oameni cer de la Dumnezeu botezul şi împărtăşirea cu Sfintele Taine ca o moştenire ce li se cuvine. Dumnezeu nu refuză de a le-o da, ci îndeplineşte cererea cu foarte multă grabă. Trebuie însă că acela care o primeşte să nu fie râvnitor numai la dobândirea acelei moşteniri şi nepăsător la păzire, ci să o primească cu plăcere, şi să o păstreze cu băgare de seamă. Căci are şi hoţ isteţ şi viclean, care se sileşte în diferite chipuri s-o fure, nu ca să se îmbogăţească el prin răpirea ei, ci ca să arate pe cei lipsiţi de ea săraci şi nenorociţi.

Tatăl nu este chiţibuşar, nici zgârcit sau greoi la datul harului; dimpotrivă, nu dă unuia mai mult, iar altuia mai puţin, ci dă ceea ce se cuvine, dă în chip egal tuturor. Chiar dacă ai vedea ieşind din botez în acelaşi timp o sută de mii de oameni, toţi au în chip egal acelaşi dar: iertarea păcatelor, vrednicia înfierii, aceeaşi lucrare înfloritoare a Duhului. Pornind de aici însă, unii rămân în libertatea şi în nobleţea părintească, trăind potrivit legilor şi poruncilor în care au fost născuţi; păstrează nepătată bunăstarea şi fericirea vieţii lor, bucurând pe Tatăl, iar ei făcându-şi o onoare din bunăvoinţa Aceluia; alţii născocesc alte idei şi dau direcţii vieţii, cum a fost Abesalom cel din vechime, neştiind să chivernisească bine bogăţia îmbelşugată ce li s-a dat, nici să gospodărească cu înţelepciune casa lor nouă şi luminată; se ruşinează şi de frumuseţea casei, şi strică şi tăria bogăţiei duhovniceşti; se fură pe ei înşişi, viclenesc împotriva fericirii lor şi sunt stricătorii vredniciei neamului omenesc, cum ni s-a arătat şi acest tânăr din parabolă, care „a plecat într-o ţară îndepărtată şi acolo a cheltuit averea lui, trăind în desfrânări” (Luca 15, 13.).

Care ţară? Străină poruncilor lui Dumnezeu, lipsită de fapte bune; nu odrăsleşte nici un bine, ci rodeşte cu sârguinţă un singur fruct, păcatul dureros şi plin de spini; în ea nu este izvorul vieţii, nici paradis desfătător şi înfloritor care să înveselească faţa, ci-i cu totul plină de praf şi funinginoasă; auzim că această ţară este asemenea ţării sodomiţilor după ce a căzut foc peste ea. Ţara aceea n-a fost creată cu o astfel

de natură - căci Creatorul n-a creat nimic netrebnic sau rău - ci păcatul locuitorilor ei a făcut-o netrebnică.

Aşadar, a plecat desfrânatul şi paricidul într-o ţară străină, neştiind să spună acele cuvinte: „Bine-mi este a mă lipi de Dumnezeu“ (Psalmi 72, 27.). Să nu te miri dacă, în chip alegoric, am numit pe păcătos paricid. Căci mai cu seamă este vrednic să fie biciuit cu un astfel de nume cel ce se leapădă de Tatăl obştesc.

Iar dacă vrei, ascultă pe Dumnezeu, Care, prin profetul Isaia, Se plânge împotriva nerecunoscătorilor iudei: „Ascultă, cerule, şi ia în ureche, pământule, că Domnul a vorbit: Am născut fii şi i-am crescut, dar ei s-au lepădat de Mine” (Isaia 1, 2.); iar în altă parte, spune: „Dacă sunt Tată, unde este slava Mea? Dacă sunt Stăpân, unde este frica de Mine?” (Maleahi 1, 6).

Cumplit lucru este ca un fiu tânăr să se despartă de tatăl lui! Atâta vreme cât stă la un loc cu tatăl lui, de bunăvoie sau de frică, se ruşinează de el, este cuviincios, supus, cuminte, căci are prin legăturile fireşti cu tatăl său un pedagog nedespărţit de el; nu are nici o legătură cu oamenii desfrânaţi, nu se înhăitează cu cetele tinerilor destrăbălaţi, nici nu poate cheltui fără nici o opreliştе în chip rău averea. Pentru tânăr prea multă bogăţie este prilej de desfrânare. Dar pe toate acestea le respinge şi le îndepărtează când e departe de ochiul tatălui. Când tinereţea este lăsată, de capul ei şi nu ştie nici de frică, nici de ruşine, doi paznici puternici ai tinereţii răzvrătitoare, atunci da, atunci toate se pierd şi se nimicesc. Nimeni nu mai este în stare să oprească raul, întocmai că un foc crescut atât de mare încât biruie multele braţe ale stingătorilor.

„A plecat într-o ţară îndepărtată şi acolo a cheltuit averea lui, trăind în desfrânări”. Nu se împrăştie şi se cheltuieşte numai bogăţia pământească de cade în mâna unor iconomi răi, ci şi bogăţia cea mare şi nematerială, care ni se dă nouă din cer, cu atât mai repede se risipeşte când este încredinţată unor suflete iubitoare de trup.

Oare nu i se pare celui care are minte pierdere de mari comori atunci când se pierde harul, când se strică împărtăşirea de la masa cea de taină şi când foamea îl cuprinde pe cineva de trupul şi sângele lui Hristos, iar iniţiatul şi ucenicul credinţei este îndepărtat de la împărtăşirea cu Sfintele Taine, când dintre înţelepţi este numărat împreună cu desfrânaţii, când cade din curăţie în necurăţie? Nu înseamnă asta a cheltui averea? Averea cea nematerială, cea mai presus de lume, cea cerească, cu care nu poată să se compare nici toate bogăţiile lumii? N-ar putea exista o sărăcie mai cumplită, nici o goliciune mai urâtă decât de a fi lipsit de aceste comori.

A cheltuit şi Adam averea sa în chip rău, a căzut din toată averea părintească şi a fost alungat dincolo de ţinutul acela prea frumos, pe care l-a lucrat Dumnezeu şi pe care, plantându-l prin propria Sa înţelepciune, l-a arătat încărcat cu tot felul de plante. Adam, golindu-se de toată îmbrăcămintea sa, se ruşina mai mult de goliciunea sa decât de acoperământul de frunze. Aşa ajung şi toţi păcătoşii: din fii, năimiţi; din oameni nobili, oameni fără nici o slavă; din liberi, sclavi; din bogaţi, săraci; neputincioşi să mai spună cuvintele obişnuitei îndrăzneli: „Tatăl nostru Care eşti în ceruri" (Matei 6,9)

„Şi mergând, s-a alipit de unul din locuitorii ţării aceleia; şi acela l-a trimis în ţarinile sale să pască porcii" (Luca 15, 15). Cumplit este locuitorul acestei ţări, care adună pe toţi desfrânaţii, care apropie de el pe toţi dezmoşteniţii soartei, care atrage la el pe ucigătorii de tată şi-i trimite să îndeplinească treburi lipsite de cinste.

Trebuie notat că stăpânul turmei nu este păstor de oi, ci de porci. Păstor al oilor cuvântătoare este Hristos, Care spune: „Eu sunt Păstorul cel bun" (Ioan 10, 12). Iar păstor al porcilor este diavolul, prietenul porcilor.

Oare nu-şi aminteşte ascultătorul de minunea aceea când Hristos a vindecat pe îndrăcit, omul acela înfricoşător şi slăbănogit, care a ieşit din morminte? Nu-şi aminteşte că demonii alungaţi din om - căci era o tovărăşie de duhuri necurate - l-au rugat să-i lase să se ducă în turma porcilor? (Matei 8, 28 - 34). Negreşit că au legături de prietenie cu aceste animale şi trebuia să-şi aibă ca loc de odihnă fiinţe tot atât de necurate ca şi ei.
Aşadar, l-a trimis pe nenorocitul tânăr să pască porcii. Vai, ce nenorocire! Vai, ce nefericire! După fericirea lui de altădată să ajungă tovarăş cu păzitorul porcilor, să mănânce roşcove, hrana rece şi nehrănitoare! Aşa-i natura desfătării păcatului! Dulce pentru puţină vreme şi n-are în ea nimic folositor.

«Venindu-şi în fire». (Luca 25, 17) Bine este spus: «Venindu-şi în fire»! Căci după cum îndrăciţii îşi pierd mintea, tot aşa îşi pierd mintea şi cei cuprinşi de patimile păcatelor; în urmă îndreptându-se prin pocăinţă, îşi vin în fire ca după nebunie sau sminteală. Într-adevăr, a fi îndrăcit nu înseamnă numai a fi aruncat la pământ, a scoate strigăte îngrozitoare, a face spume la gură, ci şi a fi cu totul sub puterea duhului rău. Numesc îndrăcit pe mincinos, pe calomniator, iar mai mult decât pe aceştia pe desfrânat, pe curvar, pe ipocrit, pe lacom şi în general vorbind pe tot omul care are caracterele porcilor.

Tot astfel şi Petru, ştiind că faptele satanei sunt cu totul străine voinţei lui Dumnezeu, a zis către Anania, jefuitorul de cele sfinte, astfel: «Ananio pentru ce

te-a ispitit satana să minţi Duhului Sfânt»? (Faptele Apostolilor 5,3) iar Domnul trimiţând pe păcătoşi în foc îi numeşte pe ei îngeri ai diavolului (Matei 25,41) căci ei sunt unelte ale voinţei lui (Luca 22,3;) .

Chiar Iuda n-a ajuns vânzător înainte de a intra în el satana (Ioan 13,27). Adam n-a dorit să mănânce din pom până ce şarpele n-a vorbit cu Eva (Facere 3, 1-5) . Toată pricina păcatului îşi are rădăcina în diavol.

Bine spune Scriptura despre cel ce se pocăieşte "Venindu-şi în fire". Şi-a venit numai în simţiri. Vezi câte cuvinte pline de înţelepciune şi de înţelegere ies din gura lui ! ***« Câţi argaţi ai tatălui meu sunt îndestulaţi cu pâine, iar eu pier de foame! Scula-mă-voi şi mă voi duce la tatăl meu şi-i voi spune: «Tată, am greşit la cer şi înaintea ta ! » (Luca 4, 17-18).*** Foarte frumoasă căinţă! Bravo gândurilor lui cuminţi! Părăseşte pe locuitorul ce se poartă ca un străin, cu tine şi întoarce-te la tatăl tău! Părăseşte porcii şi vino la Stăpânul oilor care spune: "Eu sunt Păstorul cel bun" (Ioan, 10, 12) care-şi pune sufletul lui pentru oi, Cel care spune către Petru într-un chip armonios " Paşte oile mele! " (Ioan, 21, 15).

Fiecare să laude şi rugăciunea lui vrednică! Nu se mai numeşte pe el fiu, ci de bunăvoie se dezgoleşte de vrednicia de fiu din pricina umilinţei. Se numeşte slugă şi-şi dă şi celelalte nume de necinste, ca să ne arate că cel care-şi plânge păcatele trebuie să-şi aibă sufletul abătut şi să se umilească.

Într-adevăr, mulţi din cei care se folosesc de pocăinţă, mărturisesc de formă că se întorc de la viaţa lor de altădată, dar prin felul lor de purtare se poartă ca şi cei care nu merită să fie osândiţi, trăind la fel cu cei care au viaţă curată şi care trăiesc ireproşabil, bucurându-se, îngâmfându-se, trăind în plăceri, fără să se osândească pe ei prin vreo întristare, ci mulţumindu-se numai cu numele celui ce se pocăieşte.

Parabola aceasta dă îndreptar vieţii noastre, arătând cî cel care are nevoie de mila lui Dumnezeu nu trebuie nici să-şi ridice ochii la cer, ci, prin privirea sa plină de ruşine, să arate lipsa de îndrăzneală a sufletului său, să imite pe vameşul acela care s-a dus odată cu fariseul la templu ca să se roage, care privea spre pământ şi se folosea numai de un singur cuvânt: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!" (Luca 18, 18)

Mai departe, parabola descrie în persoana tatălui bunătatea lui Dumnezeu. Tatăl nu rămâne nepăsător când se întoarce fiul lui, nici nu-i întoarce spatele şi nici nu evită întâlnirea - căci prin aceste gesturi se manifestă starea sufletească a celor mâniaţi - ci, când l-a văzut că vine, îi iese înainte; nu merge cu paşi liniştiţi, fără grabă, ci

aleargă ca să-l întâmpine cât mai degrabă pe fiul său cel rătăcit. Când a ajuns lângă el nu-l salută cu nepăsare, ci-şi lipeşte faţa de grumazul lui şi cu totul cuprins de tulburare dă drumul la şiroaie de lacrimi, aşa cum a făcut odinioară în Egipt, Iosif când l-a văzut pe Veniamin (Facere XLIII, 30. Şi tatăl îl sărută, simbol al împăcării.

Pe când fiul rostea cuvinte pline de milă şi căuta să-şi ceară iertare, tatăl întrerupe ruga lui şi porunceşte slugilor să-i aducă îmbrăcămintea cea mai bună, inel şi încălţăminte (Luca 15, 22) , spre a-i da vrednicia cinstei de altădată şi spre a împodobi, cum era şi firesc, pe cel plin de murdărie şi îmbrăcat în zdrenţe. După aceasta, porunceşte să se pregătească ospăţ şi masă, ca printr-o îngrijire deosebită şi printr-o primire părintească, să-l facă pe cel rătăcit să-şi uite nenorocirea.

Toate aceste lucruri nu sunt scrise de dragul povestirii, ci fiecare cuvânt cuprinde tainele unei ascunse alegorii. După cum ştiţi, este o parabolă; iar caracterul parabolei este, de a ne duce mintea pe temeiul celor spuse spre alte idei.

„Aduceţi-i haina cea mai bună!”. Ce vrea să ne spună prin aceste cuvinte? Ştim că tot cel care are parte de baia renaşterii se îmbracă cu har de sus, străluceşte prin noutate şi se îmbracă cu haina nestricăciunii. Aşa se petrec lucrurile acum, pentru că atunci când omul va cădea din nou în noroiul păcatului, are nevoie iarăşi de un mijloc de curăţire a murdăriei. Şi pentru că nu este cu putinţă un al doilea botez cu apă, Dumnezeu a dăruit un ajutor, pocăinţa, de eficacitate egală cu botezul, care spală, prin lacrimi, întinăciunile noastre şi ne arată iarăşi curaţi.

A venit aşadar păcătosul, a căzut cu faţa la pământ şi primeşte podoaba îmbrăcămintei celei cinstite. Dar pentru că suntem pecetluiţi în harul înfierii prin Duhul, a fost dat tânărului şi inelul, simbolul darului spiritual în care a fost pus din nou.

Într-adevăr, Duhul cel Sfânt părăseşte pe cel care duce o viaţă rea, întocmai ca o porumbiţă care părăseşte un turn pustiit, şi nu se întoarce mai înainte de a se ridica prin fapte de virtute, întărind şi punând în siguranţă pe de o parte simţurile, ca pe nişte uşi, prin care mai înainte intra neîmpiedicat păcatul, iar pe de altă parte, curăţindu-şi şi luminându-şi sufletul prin întoarcerea sa, cum se curăţă şi se luminează o casă văruită din nou.

I se dă tânărului şi încălţăminte. Pentru ce? Ştiţi bine că s-a spus şarpelui să ţintească călcâiul omului, iar omului, capul şarpelui, după cum este scris în cartea Facerii: „Tu vei ţinti capul lui şi acela, călcâiul tău” (Facere 3,15).

După ce s-au făcut acestea, a venit şi fratele lui. Când a văzut ospăţul şi bucuria pentru întoarcerea fratelui cel rătăcit, s-a întristat. Întristarea fratelui face dovada unui suflet părtinitor şi ignorant. Cu toate că fusese păgubit cu ceva, totuşi trebuia să nu se supere, ci să se poarte cu bărbăţie, preferând pe fratele său puţinei pagube. Dar acum îl împovărează dărnicia altuia, cu toate că n-a fost cu nimic păgubit; izbucneşte de supărare, prin aceea că cel gol a fost îmbrăcat, cel înfometat, hrănit şi cel fără casă şi-a găsit adăpost. Asta e starea sufletească a fratelui.

Şi vina lui e îndoit de mare prin faptul că sunt fraţi, în acest sens înţeleg şi parabola lucrătorilor viei din Evanghelia după Matei. Şi acolo, pentru că lucrătorii din ceasul al unsprezecelea, datorită dărniciei stăpânului viei, au primit aceeaşi plată ca şi cei ce au lucrat în vie din ceasul al treilea, au început să-şi arate nemulţumirea şi să cârtească, în felurite chipuri; stăpânul viei, însă, cu blândeţe, dar totodată şi cu dreptate, răspunde obiecţiilor celor nemulţumiţi prin următoarele cuvinte: „Prietene, dacă-ţi micşorez plata cu care ne-am învoit, ţine-mă de rău şi supără-te! Dar dacă munca ta n-a rămas neplătită, pentru ce te întristezi dacă am miluit pe cel întârziat? Bogăţia este a mea; nu cumva crezi că tu ai dreptul să dispui de ea? Eşti un om rău dacă te doare inima de bogăţiile altuia!“

Mi se pare c-ar fi nimerit să-i fie adresate acestui frate asemenea cuvinte: „Scumpul meu prieten, partea ta de moştenire nu ţi s-a micşorat cu nimic, nici cinstea, nici slava din pricina mântuirii celui căzut. Să nu te supere bunătatea tatălui, dacă se poartă aşa de omeneşte cu cel ce-a primit atâtea lovituri de la soartă. Cel care miluieşte nu judecă cu exactitate, ci dăruieşte cu iubire de oameni”. Şi acestea, când ar exista un tată care să fie atras spre milă silit de cineva.

„Şi s-a mâniat fratele cel mai mare şi nu voia să intre. Iar tatăl a ieşit şi-l chema“ (Luca 15, 28). O, bunătate părintească, care trebuie să te împarţi spre două pătimiri cu totul deosebite ale copiilor! Pe unul să-l primească pentru a pune capăt chinului, iar pe celălalt să-l roage ca să pună capăt invidiei.

Şi mânia fratelui era foarte mare, după cum se poate vedea din cuvintele lui: „Când a venit acest fiu al tău care ţi-a mâncat averea cu desfrânatele, i-ai junghiat lui viţelul cel îngrăşat” (Luca 15, 27). Cuvintele acestea exprimă exact revolta sufletului şi aduc sub ochi mânie tulburătoare, care se munceşte să izbucnească cu aceeaşi violentă ca şi aburii, care închişi într-un fel oarecare, ies afară deodată cu multă forţă. Căci vezi cum îşi bate joc de fratele lui, aducându-i aminte de viaţa lui petrecută cu femeile desfrânate şi de nebunia lui, dând la iveală faptele de ruşine, pe care trebuia să le acopere, căci păcatele noastre fac pe rude să roşească.

Ce învăţătură ne dau aceste cuvinte pentru Biserică? Niciodată să nu huleşti pe fratele tău când se întoarce de la o viaţă stricată, nici să sfâşii rănile lui cu insulte, nici să-l facem de ruşine în faţa prietenilor povestind trecutul lui, ci să suferi împreună cu el pentru faptele lui trecute şi să te bucuri de cele prezente, pentru că, părăsind fărădelegea, râvneşte dreptatea şi, recunoscându-şi greşalele, se întoarce la virtute.

Iau parte la această bucurie şi îngerii şi se veselesc de cei care se întorc spre fapte bune, după cum am învăţat în chip precis de la glasul cel mare şi nemincinos. În nici unul dintre voi să nu fie gând de inovaţie, nimeni să n-aibă o viaţă desfrânată, nici să nu fugă de Tatăl nostru şi Dumnezeu, Căruia am fost învăţaţi să-I spunem: „Tatăl nostru Care eşti în ceruri”.

Iar dacă cineva este cuprins de nebunie, de dorinţa de plăceri şi de altele asemenea, să se întoarcă din pustie, să vină la pâinea vieţii, evitând roşcovele, să-şi reia vrednicia de altădată, să ajungă liber şi fiu în loc de slugă. Tatăl este gata în iubirea Sa de oameni, iese întru întâmpinarea celui ce se pocăieşte şi se întoarce pentru că este iubitor de copii şi bun. Lui se cuvine închinăciunea, acum şi în vecii vecilor. Amin.

Cuvânt la Duminica vameşului şi fariseului

Când Hristos a voit să-i înveţe pe proprii Lui ucenici, iar prin ei să ne înveţe pe noi cum trebuie să ne rugăm, a cuprins în două pilde ideea urmărită.

- ✓ *Pe de o parte, pilda judecătorului nedrept şi a văduvei [Luca 18, 1-8.] ne-a învăţat să ne rugăm cu tărie şi să stăruim în rugăciune;*
- ✓ *iar pe de altă parte, prin pilda celor doi oameni care s-au suit la templu, a fariseului şi a vameşului, ne-a învăţat să ne rugăm cu gând cucernic [Luca 18, 9-14].*

Vom căuta să analizăm starea sufletească a celor doi oameni, pentru că chiar acum s-a terminat de citit pericopa evanghelică ce ne-a vorbit despre ei. Dar dacă vrei, înainte de altele să vorbim despre următorul subiect: ***rugăciunea este bogăţia cea mai mare şi mai frumoasă, care face să înflorească viaţa noastră în întregime şi ne asigură mântuirea.***

Cel mai bun lucru într-adevăr şi primul pentru evlavia sufletului şi frica de Dumnezeu este de a avea trează necontenit în noi înşine ideea că noi suntem creaturi şi fiinţe muritoare, iar Dumnezeu este Creatorul vieţii noastre şi cel mai bun iconom al nostru. Iar înainte de toate, acest lucru îl săvârşeşte rugăciunea, pentru că ea ne conduce la înţelegerea acestui adevăr. ***N-ar putea cineva să se roage, nici să ceară din cer cele ce-i sunt de folos dacă mai întâi n-ar fi încredinţat, prin mintea sa, că este Dumnezeu, Care ascultă rugăciunea şi are puterea să împlinească cererea, că este Stăpânul tuturor celor din lume, şi că chiverniseşte totdeauna, conduce şi duce viaţa noastră la un bun sfârşit.***

Adeseori trăim în indiferenţă religioasă, şi chiar obraznici faţă de credinţă; gândul nostru e îngâmfat şi independent, iar sufletul plin de nebunească mândrie; dar când vedem o biserică a lui Dumnezeu şi ne aducem aminte, la vederea ei, de rugăciune, prin plecarea genunchilor noştri, se pleacă şi sufletul spre evlavie; iar sufletul nostru obraznic mai înainte, sufletul nostru care scosese din minte pe Domnul, recunoaşte odată cu începerea rugăciunii robia lui şi cade înaintea Domnului, ca o slujnică netrebnică înaintea stăpânei sale. Sufletul este cuprins cu totul de lacrimi şi plânsete; dacă are conştiinţa pătată de păcate, cere iertarea păcatelor şi dezlegarea legăturilor; dar dacă este curat de astfel de greşale se roagă lui Dumnezeu pentru un trai lipsit de primejdii şi bineîntemeiat, pentru dăruirea celor necesare şi fireşti care contribuie la menţinerea vieţii de aici. Sufletul, rob atunci prin dispoziţia voinţei, mergând pe acelaşi făgaş cu trupul, ia înfăţişare de bună cuviinţă şi smerenie, şi roagă pe Stăpânul lui pentru cele ce i se cuvine.

Rugăciunea este aşadar ajutor necesar vieţii noastre, armă împotriva diavolului, legătură cu Dumnezeu, vorbire a fiinţei cuvântătoare cu Cuvântul cel adevărat, depărtare şi uitare a lucrurilor pământeşti, suire la cer, dispreţ al lucrurilor prezente, prietenie cu cele viitoare.

Să vedem acum care este înfăţişarea celui care se roagă. Dacă cel care se roagă stă în picioare, îşi îndreaptă toată făptura sa spre Dumnezeu, priveşte atent spre cer şi acolo vede ca într-o oglindă, printr-o apariţie spirituală, pe Cel nevăzut. Cu capul spre grumaz, atârnat şi înălţat, pare suspendat în înălţime ca printr-un lanţ. Când stă cu picioarele strânse şi îndoite şi cu mâinile întinse de o parte şi de alta în aer, înfăţişează exact patima crucii, rămâne nemişcat în atitudine şi fixat ca şi cum trupul i-ar fi fost străbătut de cuie prin frica de Dumnezeu. În acel ceas, sufletul potoleşte patimile şi-l stăpâneşte o linişte minunată, ca şi cum ar fi intrat într-un port nebătut de valuri. Atunci, poftele trupului dispar, aţâţarea lăcomiei se potoleşte, impulsurile mâniei sunt înfrânate şi toată întinăciunea păcatului este ştearsă din suflet şi arată pe om curat ca şi cum l-ai scoate din baie.

Poate că este bine spus că cel care se roagă seamănă cu un răstignit şi după atitudinea trupului şi după starea lui sufletească. Cel pironit pe cruce, deşi era înainte cu totul legat de grijile vieţii, totuşi, silit de suferinţă, şi-a scos din suflet orice amintire despre celelalte lucruri şi a fost robit suferinţei, fiind înţepat de dureri. Nu se mai gândeşte atunci nici la cel mai bun prieten. Nici un lucru nu-i mai este atât de dorit şi de iubit, căci nu mai are timp, nici răgaz să se mai gândească la aşa ceva, ci este cuprins numai de două gânduri: unul, dacă are să primească de undeva vreun ajutor, sau are să scape de pedeapsă; altul, să moară mai iute, dacă cel dintâi gând nu se poate îndeplini. Nici un alt gând în afară de acestea n-ai să găseşti în mintea celui răstignit. Tot astfel şi cel care se roagă aşa cum trebuie, iese din viaţă chiar de pe când trăieşte; este pe pământ, dar nu mai este; pleacă cu plăcere de pe pământ spre viaţa cealaltă, iar prin dispoziţia sufletului se mută pe sine însuşi spre cele viitoare.

Rugăciunea este arma sfinţilor, fortăreaţa tuturor părinţilor noştri, zidul cel de nedoborât al credincioşilor.

- ⇒ *Rugăciunea a scos din focul cel a toate mâncător pe cei trei tineri [Daniel 3, 8-30.], când nu s-au închinat idolului necinstit de argint, ei, care erau credincioşi şi icoane ale lui Dumnezeu, nici n-au părăsit pe Dumnezeu, n-au adorat chipurile bine executate ale zeilor.*
- ⇒ *Prin rugăciune şi profetul Daniel a închis gura fiarelor neîmblânzite şi a scăpat de gura lor [Daniel 6, 23].*

⇒ *Rugăciunea a întors pe Iezechia la viaţa de la porţile morţii [IV Regi 20, 9-11.];*
⇒ *iar înainte de Iezechia rugăciunea a arătat că soarele este mic în comparaţie cu oamenii care se roagă aşa cum trebuie, că este rob, dar un rob care slujeşte nevoilor celor împreună robi.*

Într-adevăr, atunci, pe timpul lui Isus Navi, pentru ca Isus, urmaşul lui Moise, să termine cu bine lupta şi să aibă o victorie desăvârşită, soarele s-a oprit din mersul lui, ca să nu apună iute, ci prin oprire să prelungească ziua [Isus Navi 10, 12-13.]. Iar pe timpul lui Iezechia se întoarce din drumul său şi ca o slugă îndeplineşte treburile la care este chemat. Dacă soarele este liber, spune, să nu strălucească; dacă nu stă sub stăpânire, să-şi oprească, de poate, mişcarea poruncită lui. Dacă este stăpânul lui, să se facă acum iarnă sau vară în timp de iarnă. Dar nu este, nu este. Strălucitul luminător al cerului este legat cu legi necesare cu neputinţă de dezlegat; slujeşte legii Ziditorului. Îi este poruncit un ritm neschimbat al mişcărilor lui. Şi după cum omul supus legii se naşte şi se strică, intră în viaţă şi iarăşi pleacă, tot aşa şi soarele răsare şi apune, străluceşte cu veselie, dar este acoperit şi de nori groşi şi stă în zodii timp hotărât şi durată necălcată; aşa aud că ne spun nouă elinii că stă atâtea zile în zodia Berbecului şi atâtea zile în zodia Racului. Aşadar, dacă el este dumnezeu să se dezlege pe sine de această necesitate; dar dacă nu poate să facă asta, este clar că are un stăpân al mişcării lui, care-i impune păzirea legilor date lui.

Dar să ne întoarcem şi noi la subiect, ca şi soarele pentru Iezechia, care s-a rugat.

⇒ *Rugăciunea a scos pe Samuel dintr-un pântece neroditor [I Regi 1, 6-20].*
⇒ *Tot rugăciunea a scos pe pământ şi la oamenii cei vii şi pe alt profet din pântecele ucigător al chitului [Iona 2, 1-11].*

Dacă ar vrea cineva să povestească puterea minunilor săvârşite de rugăciune, va găsi mulţime de istorisiri şi va dobândi nenumărate dovezi de bărbaţi care au fost cinstiţi din pricina ei.

Lucru foarte folositor este de a săvârşi rugăciunea cu gând smerit, căci poţi să faci rugăciune, dar dacă nu o faci cum trebuie, te-ai ostenit în zadar. Aceasta se poate vedea uşor din felul în care s-au rugat persoanele despre care ne vorbeşte pericopa evanghelică. Aceeaşi râvnă au folosit fariseul şi vameşul care s-au dus la templu; cu acelaşi zel s-au rugat, dar fiecare a ajuns la alt rezultat. Unul stătea la rugăciune şi se lăuda ca un rob obraznic; nu ruga pe Stăpân, nici nu se pleca, prin smerenia sufletului său, stăpânirii lui Dumnezeu; nu cerea ceea ce nu avea, ci număra faptele

lui bune; nu se ruga ca să fie miluit, ci-şi arăta cu îngâmfare faptele sale, ca să fie lăudat: „Mulţumescu-Ţi Ţie, Dumnezeule, că nu sunt ca ceilalţi oameni: răpitori, nedrepţi, curvari sau chiar ca acest vameş“ [Luca 18, 11].

Nu depăşesc aceste cuvinte orice fel de îngâmfare? A lăsat fariseul în urmă orice lăudăroşenie, oricât de exagerată ar fi ea. S-a ridicat pe el însuşi mai presus de toţi oamenii pe care-i are lumea de la o margine la alta şi s-a aşezat, după părerea lui, în vârful virtuţilor; huleşte pe toţi ceilalţi… care se târăsc în valea plângerii. Se fericea pe sine ca pe un ajutător al lui Dumnezeu, care a ajuns la înălţimea neatinsă de alţii; căci dacă stărui să afli sensul ce-l au cuvintele lui: „nu sunt ca ceilalţi oameni” vei vedea că nu mai exista nici un om de aceeaşi valoare cu el. I-a lăsat pe toţi în urmă şi s-a înălţat tocmai sus, ca şi Moise atunci când a lăsat pe popor la poalele muntelui şi s-a urcat singur în vârful muntelui Sinai; şi-a luat o îndrăzneală căreia nu-i găsim termen de comparaţie.

Ar fi fost mai măsurat şi ar fi fost suportabil dacă cel puţin n-ar fi insultat pe nenorocitul vameş. Dar nu, printr-un singur cuvânt s-a înălţat mai presus de toţi şi zgândărea rănile celui ce era lângă el; îi huleşte păcatele, calcă în picioare pe cel care plângea, calcă peste cel ce zăcea la pământ, aţâţă încă mai mult focul celui ce arde şi strânge mai tare pe cel legat.

Pe când fariseul se lăuda aşa, vameşul îşi bătea pieptul înaintea lui Dumnezeu, ţinea ochii îndreptaţi spre pământ şi nici nu îndrăznea să-i ridice spre cer; faptă de om ce-şi recunoaşte starea sa de robie; căci în chip firesc aceasta este atitudinea celor ce au greşit faţă de stăpânii lor şi care se ruşinează de semenii lor.

Dar care e sfârşitul rugăciunii fariseului şi a vameşului? Cel smerit a fost înălţat, iar cel ce s-a înălţat a fost smerit. Lăudărosul a căzut, iar cel care se socotea un nenorocit şi păcătos a fost îndreptăţit, căci „Domnul stă împotriva celor mândri, iar celor smeriţi le dă har“ [I Petru 5, 5.].

Dacă cineva dintre voi, fraţilor, este ascultător, înţelept, dacă a înţeles cineva cum trebuie sensul parabolelor să nu se uite cu indiferenţă la viaţa fariseului şi a vameşului, ci, ca pe un pedagog al vieţii noastre, să o aplice societăţii omeneşti şi cu măsură să-şi modereze gândirea ca să nu cadă nici în greşeli, dar iarăşi nici să se laude cu faptele cele bune. Deznădejdea nu ridică pe cel căzut, ci îl lasă să cadă în ţărână; iar dispreţul şi îngâmfarea doboară pe cel ce stă. Pentru aceea şi dumnezeiescul Pavel spune, raportând acest gând la el: „Cel care pare că stă, să caute să nu cadă” [I Corinteni 10, 12], iar în altă parte: „Mă tem ca nu cumva propovăduind altora, eu însumi să mă fac nevrednic [I Corinteni 9, 27].

Într-adevăr, uşurătatea voinţei noastre şi înclinarea grabnică spre fapte contrare arată că nu este ferit de cădere nici omul virtuos şi nici omul păcătos... [Lacună. Presupun că ar fi în acest fel continuarea gândirii: „şi nici omul păcătos nu este lipsit de putinţă de a se ridica”.]. Şi aceasta… [se vede chiar din viaţa] Apostolilor [Altă lacună, pe care aş completa-o în acest chip: „Şi aceasta se vede chiar din viaţa apostolilor”.]. Pavel a fost mutat de la mare duşmănie şi ură împotriva creştinilor la apărarea Evangheliei [Faptele Apostolilor 9, 1-22], iar Iuda, din ucenic unit, prin inimă şi sentimente, cu Domnul, a fost tras spre fapte de-a dreptul potrivnice [Matei 26, 47-50]; tâlharul a trecut din iad în Rai [Luca 23, 40-43], iar Anania a căzut din ceata ucenicilor în mocirla jefuirii de cele sfinte [Faptele Apostolilor 5, 1-10].

Aşa s-a întâmplat şi cu fariseul şi cu vameşul: unul a căzut din vrednicie în necinste, iar celălalt a fost înălţat de la o viaţă plină de păcate la o stare fericită.

Se cuvine ca noi atunci să fim mai ales cu băgare de seamă şi să tremurăm pentru viaţa noastră când cunoaştem că viaţa noastră este plină de fapte bune şi atunci mai ales să ne păzim de hoţ când suntem bogaţi în virtuţi. Adeseori e mai greu să păstrezi faptele bune ce le-ai săvârşit decât să le săvârşeşti. Cel sărac n-a fost duşmănit, dar cel bogat, fiind invidiat, a fost jefuit; cel puternic, dacă a trăit în nepăsare, întemeiat pe puterea sa, a fost biruit, iar cel slab, care a muncit cu prevedere, a izbutit.

Pe lângă acestea, după părerea mea, acela este bărbat înţelept şi foarte virtuos, care nu se fericeşte pe el pentru că nu săvârşeşte păcate grele osândite de toţi, ci face ca ţintă a propriei sale vieţi vieţile oamenilor virtuoşi şi desăvârşiţi, şi urmăreşte necontenit să se urce de la o stare mai de jos la una mai înaltă, întocmai ca aceea care se urcă din treaptă în treaptă spre locuri înalte.

- ✓ *Nu-i desăvârşit acela care fuge de ruşinea desfrânării, ci cel care trăieşte în feciorie mânat de dorinţa de-a fi cast.*
- ✓ *Nu-i vrednic de cea mai mare cinste cel care se fereşte de a răpi bunurile altora, ci acela este bărbat minunat şi prieten al lui Dumnezeu care împarte averile sale celor lipsiţi.*

Desăvârşirea nu se vede în îndepărtarea de rele, ci în săvârşirea faptelor celor mai bune; nu se împlineşte dreptatea prin a te păzi de păcat, ci în a începe şi a fi mânat de dorinţa unei bune vieţuiri.

Aceste lucruri nu le-a gândit nenorocitul fariseu, nu şi-a comparat viaţa sa cu viaţa bărbaţilor mari şi desăvârşiţi, ca să se înveţe minte prin această comparaţie cât de mult se depărtează de desăvârşire, ci s-a comparat cu vameşul, s-a luat la întrecere cu un om cu viaţa pângărită şi pătată, punându-şi viaţa sa în paralel cu o viaţă plină de păcate, întocmai ca o gaiţă care se crede vultur când zboară alături de liliac, sau ca o vulpe care-şi închipuie că este leu, pentru că este mai mare decât şoarecii de câmp.

Ar fi fost un om înţelept dacă, folosindu-se de un criteriu drept de judecată, şi-ar fi adus aminte de Avraam, Iacov, Iov, Moise, Samuel, Ilie, Elisei şi de toţi ceilalţi profeţi care au avut o viaţă virtuoasă şi o trăire superioară, şi să-şi potrivească viaţa lui cu slava acelora.

Dacă fariseul ar fi făcut aşa, s-ar fi coborât de la templu suspinând şi chemând în ajutor pe Dumnezeu, pentru că era foarte mult depărtat de vecinătatea cu Dumnezeu.

Iar noi, iubiţilor, să urâm lăudăroşenia şi să dorim smerenia cea iubită de Hristos, Căruia slavă în veci. Amin.